

1690

534.

19,0 x 8,25

61(09)
P 65

*Фізіологічне та анатомічні
нотатки про дівочу цноту,
її втрату, вагітність, пологи
та природне годування
немовляти.*

1690

1. SEVER. PINÆI *Caroli.*

DE

INTEGRITATIS & CORRUPTIONIS

VIRGINUM NOTIS:

GRAVIDITATE item & PARTU

NATURALI *Mellicum,*

OPUSCULA

II. LUDOV. BONACOLLE

ENNEAS MELIBRIS;

III. FEL. PLATERI *Basil.*

DE ORIGINE PARTIUM,

earumq; in utero conformatione.

IV. PETRI GASSENDI

BIBL. DE

SEPTO CORDIS PERVIO,

UNIVERS. *Observatio.*

MELCHIORIS SEBIZII

Dupont DE

NOTIS VIRGINITATIS

Accedunt Indices novi ac pleni.

Editio Tertia Auctior & Correctior.

FRANCOFURTI & LIPSIÆ,

Apud CHRISTOPHOR. VVOHLFART A. 1690.

med

mlb

325

о
но
и в
та
не
169

LUD. BONACIOLUS

FERRARIENSIS

De

Foetus Formatione

Ad

Lucretiam Ferrariae Ducissam.

LUD. BONACIOLUS

FERRARIENSIS

De

Foetus Formatione

AD

Lucretiam Ferrariæ Ducissam.

De Uteri partiumque ejus con-
fectione.

CAP. I.

MUNDUM in absoluti orbis spe-
ciem conglobatum, æterno ac
irrequieto ambitu, inenarrabi-
li celeritate, atque incredibili
concentus svavitate circumactum (quem
vocalia alia cælati argumento vetustissimi
coelum appellavere) jure sapientiores
plusquam satis admirari, nemo quisquam
ibit inficias. Animantium autem in eo-
dem natura, nullius prope partis contem-
platione inferior censeatur. At omnium
ad-

admirationem novissima hominum compago, structuraque insigniter præcellit. Quos cum summo illi Opifici omniumque optimo Conditori individuorum immortalitate impartire minime placuerit, eosdem tamen (generis misertus humani) successione quadam propagationeque speciei æternitate donavit. Idipsum vero similium procreatione humana fragilitas, avidaque nunquam desinere mortalitas (virilibus à Saturno cœli patris jamjam abscissis, in mareque projectis) maribus foemellas ineuntibus assecuta est. Ut vero mulierum uterus, ex quo tam miranda humani generis machina faberrime ortum traxit, in supremam omnium admirationem animum non agat, fieri qui potest? Enimvero natura rerum parente, sexuum discrimine, alterum ab altero, quoad ejus fieri quit, interstingente, alter maris, foeminæ alter, nomenclaturam sibi vendicat. Quandoquidem quæ animal gignere queunt, aut in se ipsa prolificam genituram, (qua ingesta animalia constituentur) mittere operæ precium sit, foemi-

foeminam quod in se, marem quod in alterum profundit, antiquitas procul dubio nuncupavit. Quo fit, ut rationis quidem discrimen ita exulteret. At cum & facultate & munere quodam hæc, præter id, distingvantur: accommodato autem ad omnem officii functionem instrumento opus sit, corporisque partes facultatibus, earum instrumenta, accommodentur: ad prolis quoque procreationem & initium, partes aliquas esse accommodatas, easque inter sese, quibus à foemina mas differat, dissidentes oportet. Nam etsi de animali toto, mas aut foemina dicatur, attamen non quavis sui parte potentiaque, quin certa quadam virtute & parte, idem mas foeminave censetur. Ejusmodi vero partes, foeminæ quidem uteri & vulvæ, mari colei colesque sunt. Quæ in humano sane genere formæ inter se longo interstitio abscedunt. Colis namque à vulva tantum abest, ut eidem nihil contrarium magis esse videatur. Etenim contra quam colis plane formata est. Siquidem cava hæc, pubi subdita; ille foris pro-

propensus ac prominens existit. Cæterum homines assidue (haud perpetuo) suos sibi servasse sexus dilucide liquet. Contra nonnunquam convariare, ex foeminisqve in mares mutari (tametsi rarer) neque dubitatum, neque fabulosum est. Probatissimorum namqve consensu movemur. Proindeqve puerilium hæc deliramentorum commenta esse (quamquam nihil adeo mirum aliud, quam hæc placuisse Diis conspicio) neutiquam existimanda sunt. In annalibus siquidem, Licinio Crasso, Cassio Longino Coss. Casini puerum ex virgine sub parentibus effectum, in desertamqve aruspicum jussu insulam delatum, dignissimos autores lectitasse compertum. Atqui Licinus Mutianus Argis visum à se Aristontem, cui Arestusæ nomen prius fuisset, nupsisse etiamnum, mox & barbam & virilitatem supervenisse, uxoremqve fauste (ut fas est credere) duxisse, prodidit. Ejusdem sortis & Smyrnæ puerum sese novisse refert. Quin etiam illud satis mirari non queo, quod Plinius in Africa in marem

com-

commutatum, qui pridie foemella fuerat, nuptiarum die, Lucium Cossitium Tisdritanum civem vidisse se affirmat. Essent & fabulosa quoque nonnulla hac de re, quæ veluti expedientia præfari nos oportere, quispiam existimabit, etiamnum si fide careant, quandoquidem admirationem impleant, multumque etiam quod vero supersit confiteri cogant: sed ea consulto atque ex industria prætermittimus, tum ne in fronte polita, modum excedere videantur: tum etiam quia haud cuncta (quanquam maxima quidem, etsi rara, circa hæc existunt) miracula instituti nostri describere fuit.

Quibus omissis, tanquam longo postliminio ad muliebria, quæ hominis inchoandi (cujus rationem assignaturi sumus) domicilia sunt, genitalia revertamur, quæ ideo prætulimus quia iis commemoratis, non uteri tantum, sed & conceptionis pariter dignitas ac claritudo adstruetur: quorum nobis partes partiumque nomina, non vulgari modo, verum & vetustis, & postea inventis omni cura perqui-

quisitis, causaque ac rerum ratione simul
 eruta nunc tractabuntur. Nam eorum
 refectionibus ad integrum perpenſis, eò
 perducì videbimur, ut ſpectatæ illius pro-
 creationis cauſas & modum, ac denique
 quicquid de hac ipſa, quam quærimus, re
 edoctum nobis deprehenſumque ſit,
 in medium nos auſpicatius promulgatu-
 ros arbitremur. Principio autem con-
 cinna ſerie, contemplatione hac nobis
 pars illa, quam pudendam appellant, tra-
 ctanda ſeſe ingerit, offertque: quæ non,
 vel à valva porta, vel à volendo, eò quod
 inſatiabiliter coitum velit, atque deſideret
 (ut vulgus retur) quantũ mea fert opinio,
 vulva vocanda eſt; at eam paulo altius
 (ut perpenſio hæc barbarorum offenſam
 deprecetur) rerum luce repetita, panden-
 dam duximus: quando nihil quidem mi-
 hi unquam potius fuerit, quam ut huius-
 ce obſcœnæ rei & ſingulas partes, & Lati-
 na illarum quæque nomina aperirem, qua-
 rum, ut ajunt, apud Græcos voculæ &
 tolerabilius ſe habent, & acceptæ jam uſu
 ſunt: at obſoletiora fœdioraque apud nos
 omni

omni ferme Medicorum volumine fami-
neq̃ve verba insolentius jactitantur, ne ve-
recundius quidem loquentium assuetudi-
ne quapiam commendata. Quo fit, ut
explanatio hæc, & pudorem simul, & ar-
tis præcepta servantibus, difficilis evadat.
Neq̃ve tamen ea res à scribendo me deter-
rere debuit, quandoquidem hoc mihi cu-
ræ fuerit, ut vel omnia, quæ frugi accepi,
comprehenderem. Porro muliebrem
naturam, genitale muliebri, os genitale,
partem hanc pudendam nuncupari vidi-
mus, cui carnis tuberculum hiulcum bifi-
dumq̃ve puberibus maturitatis indicio,
pube intectum honestatumq̃ve prominet:
in cuius medio tuniculam utrinq̃ve adef-
se luce clarius est (hæc ipsa & Nympha*
& Cleitoris vocitatur) qua equidem vulva
intus, ita ut in maribus pars penis, quæ
glans dicitur, præputii tergore, tuetur ac
custoditur. Quamvis Aristoteles cutem
eam, quam modo præputium diximus (e-
tenim eo vocamento Juvenali in Judæos
occidentante:

Nec

* κλειτορίς. a Hipp. lib. 7. Aph. 28.

Nec distare putant humana carne suil-
lam,

Qua pater abstinuit mox & præputia
ponunt.

nulla, ut reor, verborum novitate, cognominasse fas fuerit) nomine vocare, totum quod ex ea cute glandeqve constat, præputium appellitans Theodoro interprete crediderit. Quod ideo primum aures perculit, in errorisqve suspicionem animum pepulit: quoniam Plinium, totius latinitatis parentem, eam membri partem nominantem principia genitalium, non præputia appellitasse constat, iis verbis: *Lino vel papyro principia genitalium, femur medium, ad cobibenda urine profluvia*, quando ei quippe qui brevitati summopere indulserit, præcipua, peculiariqve usu vocula, id cum facillimum, tum etiam, ut existimo, elegantissimum admodum fuisset. Dein quia Hippocrates(a) sententiarum verbis in Latinum sermonem eodem autore versis scribitur: *Quum præcisum os est, & cartilago, aut gene particula tenuis, aut præ-*
K præputi-

putium, nec augeri, neque coalescere potest,
Qua dere, tametsi apud Grajos vocabulo
ea pellicula careat, quidni apud Latinos
æque vacare haud satis constat? In hac
quoque parte verenda atque femoribus
Veneris sedem poni in aperto est: pudea-
dæ namque partis attrectatione, vehе-
mentem excitari libidinem quem latet?

Hæc adeo aspectu horrenda obscœnaque
visu censetur, uti defunctarum etiam foemi-
narum cadavera (earundem alioquin pu-
dori pareente natura) prona fluitent,
quando virorum contra supina, quippe
quorum natura prona haud pudeat. Cui
sane rei physicam (me iudice) rationem
oppido quam suffragari patrocinarique
clarissime dilucet. Nam mulieribus ven-
tris alveum intercapedinemque amplam,
atque vastiorem admodum, cum ob vi-
scera, tum etiam ob grandio rem foetum
(si quando eas utero graves fieri obtigerit)
continendum, providam concessisse na-
turam, vel re ipsa quisque (modo ne men-
te captus) compertum habere potest: qui
quum aqua per muliebrem potissimum ge-
nita.

nitale ingrediente, expleatur, turgēt, extuberat, ac deniqve ad summum fastigiatur. Et ob eam rem supinam partem, prona impendio gravioſſimam effectam, ſuoſſe ingenio ſuoqve nutu perinde ac ſi in lanceibus æquato examine penderet, deorſum trahi, præſertimqve præponderantiſſimis ſubinde mammis eodem decumbentiſſimis, jure obſervatum eſt. Contra, viris ampliore ſpacioſitate caveaq; neutiquam indigis, anguſtus perexiguusqve venter eſt, qui etiamnum aqua ſupra modum oppletus, & in certioſſimam erigatur, & ſpinæ coxendicumqve oſſibus (iis quidem validiſſimis) minus procul dubio liberet: quandoquidem nec prominens extet, neque mammillæ, quæ iis tantillæ ſunt, ponderis quicquam penitus afferant. Ex quo evenit, uti eorundem cadavera ſupina (utpote quæ reſupina parte inſigni tantisper pondere præſtent) præpote naturæ vi urgente, fluitent.

Mulierum verò ori genitali nympham utrinque admotam, rerum naturam eo progenuiſſe, quo primo hoc munimen-

to aera, ac cætera quæque extra officere
valentia, arceantur, credi par est, hæc ita-
que extrema, ac omnium prima pars uni-
versæ plebis consensu ita disposita est.
Nobis autem intima penitioraque dili-
gentius admodum scrutantibus, cervicis
os aliquanto præstantius, intra cletorem
muliebri genitali annexum obiter occur-
rit: subinde cervix ipsa, ceu pars finitima,
quæ vulvæ canalis, & ab Aristotele etiam
matrix dicitur. Ab intimo qua uterus
desinit ore prolifico maris semini acces-
sum præbens, adusque muliebrem natu-
ram recto tramite protensa cervicula hæc
inchoat efferturque. Verum ob sui con-
strictionem in nonnullis mulieribus ad
dexterum, in nonnullis ad lævum magis
collabitur. At quoniam humidi excre-
menti suo genitali sexus uterque exitum
subministrandum habet, huic vesicæ fo-
ramine directo pervius meatulus nervosus
cartilagineosque parte supera annectitur:
quæ lotii à renibus ad vesicam per venas,
quas ureteres Græci, urinarios meatus
Latini cognominant, delati fistula, intra
mul-

muliebre naturam sita, nympha fati-
scente visitur, hinc muliercularum lotium
occurrente impetuque collisa clitoride,
tunica magis quam virorum inter min-
gendum perstrepat. Etenim inter idem
esse humidis excrementis & menstruis, ut
foemellæ, omnes prope dixerim, sciollæ ex-
istimant, quemadmodum lotio ac semi-
nali recremento, quadantenus in maribus
minimè opinandum est. Iis siquidem
foramina duo, quorum alterum ad testes,
alterum ad vesicam tendat, intra eandem
semitam convia esse deprehenduntur.
Sed vesicæ fistulæ foramen humidis recre-
mentis, mensibus verò uteri cervix illi
contermina in mulieribus, egressum sup-
peditat: longitudo cujus palma commu-
ni usu consumitur: palmam herculè qua-
tuor digitorum spacium intelligi volo, ut
ex Vitruvio architecti tertio: Homo ex
sex pedibus, cubitus ex sex palmis & di-
gitis vigintiquatuor, quæ sane magis mi-
nusve secundum corporis molem corrumpi-
tur, atque protrahitur. Amplitudo ve-
rò, quæ colem capiat, carnosâ admodum

cartilaginea, ut partus tempore fatiscat, dilatetur plurimum, atque contrahatur, modice obdura, ne transmutationibus iis, passioni cuiuspiam obnoxia (quod alioquin facile contingeret) evadat: proindeque ut concubitus tempore genituram excipiens, tantisper opportune attollatur. Quandoquidem immodita mollitie, partibus quibusdam elevatis, alteris concidentibus, anfractus sinulosque prolifici seminis situm ad vulvæ grandiore sinum transitum prohibentes, molitum iri cognitum sit. Quod si non celerrime, hauustum fuerit, longiorem in cervice moram trahens, spiritu gignitivo ocyssime halante, genituraque tempore suo proflus privata, haudquaquam concipi posse equis dubitat? Incommoda fere totidem immodica duritie acciderent. Huic sphaerica cavitas, irrugosa est, ut penis sub ingressu tentigine, oblectamenti causa, afficiatur.

In cujus confinio nervosa exilitas colligationibus, venulisque tenuibus ex adjacentibus particulis exortis dispersa contexta-

textave, minuissimis maculis interstincta, invenitur: quæ integræ virginitatis testimonium affert, hanc eugion, vel hymena vocitant, è qua coitu primo scissa cruorem emanare apertissimè constat. Quæ tamen membranula non minus perinde atque cancellus quidam vulvæ ostio obtenditur, quod post cervicem mox ordinatur. Porro nonnullæ subdolæ fallaciosæq; sunt quæ vitiatæ genitalia ex pulicaria, pulegio, agno casto, æquis portionibus, discotta aqua foveant: demum contritum ex vino austero alumen, in lana naturæ sublabient. Atque ita præsentaneis iis medicaminibus, post multos concubitus eas partes surrugantes, adeo callide exilitates illas effingunt, ut invitiatæ rudiioribus admodum appareant. Uteri itaque os (internum illud ostium, quæ loci desinunt, & cervix inchoatur intelligo) eatenus nervosum existit, quo excellentiori sensu coitus tempore summè oblectetur: modica duritudine affectum (simul atque uterus seminis jaculationem infra se suscepit, universum alveum contrahere, atque os ipsam

psum sigillare opus est) ut ob immodicam duritudinem vulvæ os haud quam conniveat ; plane constat. Quinetiam immodica mollitia partibus aliis super alias concidentibus in uterum opportuna genituræ subitio jaculatioq; inhiberetur. Glandosum insuper est instar glandis penis mucronatum, foras in cervicem inæquabili sua turbinata facie, ad modum oris catuli recens editi prominens. Cæterum vulvæ ostii atque cervicis creandæ soboli, nimia sagina plurimum obesse apertum est. Nam pingvedine iis, quæ supra modum uberes & impendio curatiores habitioresque sunt, vulvæ os comprimitur, atque stipatur, quod Hippocrates ita prodidit: *b Quæ præter naturam crassæ concipere nequeunt, iis uteri os ab omento comprimitur, itaque impleri donec extenuentur non possunt.* Quorum Poëta c non ignarus de equino genere ita cecinit:

Sepe etiam cursu quatiunt & sole fatigant.

(& cum

Cum graviter consis gemit area frugibus

Sur-

b Lib. 5 . . Aph. c. Virgilius.

*Surgentem ad Zephyrum paleæ jactan-
tur inanes.*

*Hoc faciunt nimio ne luxu obtusior u-
sus*

*Sit genitali arvo, & sulcos oblimet iner-
tes:*

*Sed rapiat sitiens Venerem, interiusque
recondat.*

Licet alias quoque causas, quibus id-
ipsum inhiberi queat, quas etiamnum
observatio cumulate deprehendit esse,
non ambigam, quas secuturus sermo at-
tinger.

Deinceps verò uterus curiosius intro-
spiciendus est: quem nominibus aliis, u-
triculum, vulvam, mulierumve locos, ac
matricem, meliorum consensu appellare
liceat. Quod sic Columella prodidit:
*Nam & oëties anno pullos educat, si est bo-
na matrix. & item: Igitur cui placebit
sequi nostra præcepta, consideret oportet,
primum quæmultas, secundum cujusmodi
parare debeat matrices. rursum: Sint
ergo matrices robusti corporis quadratæ,*

pectorosa, magnis capitibus. Quibus per matricem, foeminam, quæ foetus gratia teneatur, non uterū significasse videtur, ne-
tquam tn. Columellam nomen id eam habere significationē pernegasse existimandum, utpote à probatissimo autore Macrobio concessum. At pro toto partem posuisse credendum, quod frequenter ab autoribus factum fuisse reperies. Uter etiamnum pro utero apud Cecilium legitur: *Nunc uter crescit, non potest celari.* Sed de iis vocabulis hæctenus. De re ipsa ita differendum: osium quorundā prius digestionē atq; positura concisim commemoratis. Porro ima spina (quam caudam appellant) in coxarum osse desinit, quod transversum longeque valentissimum, vulvam, vesicam, subrectum intestinum (quod longanonem, plerique alvum vocitant) tuetur: ab exteriori parte gibbum, ad spinam verò resupinatum, à lateribus, id est, in ipsis coxis, sinus orbiculatos obtinet, à quibus os (quod pectinem Latini os sacrum juniores, me iudice, cognominant) suboritur: quod super intestina,
sub

sub pube transversum ventrem conformat, in viris rectius, in foeminis in exteriora magis (quo secius partui impedimento sit) recurvatum conspicitur. Uteri itaque positura inter imam spinam, & lumen ultra vesicam, infra mediam alvum habetur. Ab umbilico enim paululumve supra ad suæ cervicis initium usque extenditur. Quare infra alvum situs. Tum à parte priorè vesica eidem juncta, præsertim versus cervicem: quandoquidem vulvæ amplitudo vesicam (tamen si hominis proportionem, quam cæterorum animalium amplior sit) supereminet, quæ parte ab eadem minime tegitur, laterali-ter coxarum ossibus recurvatis, posticè ima spina, subrecto intercedente intestino, circuitur: quod, ne facillè, homine jam inchoato, cum intumuerit duriori materie innixus, obladeretur, veluti stramentum est, super quod (spinæ, ilibus, * femoribusque validioribus vinculis annexum) non ad exteriorem magis sinisterioremve coxendicem conversum progredi,

K 6

pluri-

* *Feminibus.*

plerique rentur: at diligentiores, paulum ad dexteriorem coxam converti, scriptitasse in aperto est. Quam illi regionem (utpote ad exercendam Venerem commodiorem) primam rerum causam summumq; Deorum Jovem delegasse æstimandum. Quin etiam vulva arteriis cordi: jecinori venis: cerebro dorsaliq; medullæ nervis: præcordiis item mammis, renibus, ventri, coxendicibus, pubi, cunctis iis una committitur. Hæc in virgine admodum exigua visitur. In evirginatis autem mulieribusve, atque vitiatas (nisi ubi uterus gerunt) non multo major quam manu comprehendi queat. Verum quantitas hæc ambigua indiscretaqve, ætate, temperatura, venereorum usu, muliebrium profluvio, foetura, & adhuc foetuum una conceptorum numero, corporis proceritate, convariantibus, censetur. Atqui nervaceæ materia persimili, pelliculosa: quippe quæ ad puerperii unius vel plurium magnitudinem extendi posset, verrucosa cavitate, pollicari crassitudine, constat. Locos etiamnum partibus duabus, externa scili-

scilicet membrana (iis operimento) obducta, atque interna tunica contineri, cuique vel ignaro obvium cognituque facile est. Tunica huic villi per longum porrecti, quos medica rei Professores longitudinales vocitant, insunt: qui admodum pauci existunt, eo quod illis viri duntaxat genituram, facillimum quidem atrahere, arripereque necessum erat. Sunt & villi per transversa ducti, transversales appellati, quos sane in hac ipsa redundare operæ precium fuit, quandoquidem iis ipsis jam rapta genitura detentumitura foret, simul & foetus toto temporis tractu à conceptione ad partum usque. Quin etiam & illi in latum deductos (qui latitudinales nominantur) inesse liquet: quibus partus foetura absolvenda est. Etenim excretiva expulsoriaque vis illis insidens tantisper exercetur. Et ob eam rem, si uterus duas eas partes complexus, in universum spectetur, quadrangularem orbiculatam figuram præ se feret: amplitudo cuius ad cervicem coangustatur, qua sui parte ima canalis effertur:

tur: ob id cucurbitæ utrinque paulum depressæ factæ speciem repræsentant. At extrema membranula exempta, internam tunicam observanter multoque vigilantius deliberare libet: cui sinus gemini, alter dextra, læva parte alter, leviter discreti sunt, ad unam utrisque communem cervicem coeuntes, quos planicies quædam intus, semitæ perquam similis, separat. Ii in animalibus cæteris, foras animal edentibus, papillarum numero respondent: hinc antiqui uterum, matrices, perinde ac si duæ forent, appellavere. In sinu autem quolibet exigui tres scrobes, tum in medio unus, rugositatibus duntaxat quibusdam interstincti, quæ cellulæ à recentioribus cognominantur, tristius confossi comparent. Unaquæque insuper fossula, decem rugositates: septuaginta consurgent hinc puerperia, totidem simul concipi posse plerique autumant. Nulla de cava seu ventrem habente (quam chilim vocant) recto viæ itinere ad vulvam vena obrepit: de aorta vero (quam corrupte vocabulo adhortam nominant)

nant) complures frequentesque pertendunt.

Cæterum extrinsecus canalıs parte superna, qua vulva præfinitur, & cervix inchoatur, utrinque testis conspicuæ magnitudinis cohærescit, unus dextro, alter laevo lateri aqua sorte creditus, non minores multo iis, qui virorum sunt, duriores tamen. Materia iis glandosa est. Non etiam perfecte spherici, at sicuti sphaera ex utraque parte leviter compressa extant, à marium testibus dissidentes, eo, quia intus matricis æervici hærent: ex adverso maribus foris propensi demissique geruntur, ii in conceptaculum unum (quod scortum scrotumve nostri, oscheon Græci, imperitiores plerique perperam didymum vocitant) conjectos gerunt. Illæ duobus distinctis involucris obductos habent, quos solertissima rerum natura eo procreavit, ut salivalem quendam succum, qui mulieribus oblectamini esset, molirentur. Supra hos deinceps binæ antennæ lateri dextro una, altera laevo admoda, perinde atque additamenta duobus
tendun-

tenduntur, quæ matricis cornua nuncupant, propterea quod cornua duo suis processibus dilucide effigiare videntur. Etenim quæ parte utero annectuntur, pleniora sunt atque crassiora: tum ad livia coxendicesque procedentia, minuuntur ac attenuantur. Quæ etiam dum veneræ exercentur, ut cervix & loci, prolificæ generaturæ helluones, insigni tantisper amplitudine ad eandem vorandam dehiscant, protinus ab initio extenduntur. Postremo seminarii pori fœmellis omnibus ad hunc modum digerendi sunt. Venales gemini meatus de aorta vena, flexuosis orbibus ad testes pertendunt, alii totidem à renibus eodem deveniunt, sed ii sanguinolenta, illos quos mittit aorta exangves comparent. Qui omnes circum duos jam dictos testes progressi, sese flectunt, mox cornua subeunt, subinde passim in tenuissimas fibras finduntur, frustanturque: quarum pars major, ramorum serie sparsa, ad urerum deveniunt, substantiam penetrant, uti oribus earum acetabula efficiantur, quæ Græci cotyledones appellant,

litant, quibus partus per umbilici radices (ut infra monstrabimus) utero valentissime committitur. E quibus genitalis quidam succus, crassus, albus, ovi candido liquori quam simillimus, ad conceptum necessarius omnem plerumque citra libidinem, partim in dextrum vulvæ sinum, partim in lævum profusus intus colligitur: nec minus ex eisdem menstruæ purgationes prodeunt. Ex iis quidem rubentia membra, qualis caro est, ex illo vero, marisque genitura, solidiora, quæ spermatica nuncupantur, construuntur. Pars altera vulvæ internum ostium adeunt: unde inutile virus, ac viriato simile, quæ supra salivalem succum vocabamus, incredibili (ut fama est) voluptate exiliendo, ac per saltus haud secus quam virile, prorumpit, tanto in plerisque impetu, ut marium more longius profiliat. Adeo quod intra vulvam omniquandoque voluptate intercepta, restagnat, magno naturæ abscedens interstitio. Hoc utile & ad prolis creationem necessarium Galenus, illud inexpediens atque irritum Philosopho.

Iosophorum princeps Aristoteles, cui Cordubensis annuit Averroes, asseverat. Mox è tenuissimis his fibris, cum peruteri ostiolum passim confusis, geminæ altera dextrorsum, altera sinistrorsum, venæ repullulant, quæ internam abdominis membranulam (quam peritonæum Græci, mirach Barbari nominant) subeuntes ad mammas, singula ad singulam sese attollunt, menstruum sanguinem concoctione in lac vertendum iis suggerentes. Cur autem vulvas mulieres omnes intus gerant, viri contra coleos foris, forte ambiges. Causa est, quoniam cum quod gignitur, utero contineatur, idque custodiam, operimentum & insignem concoctionem desideret, quibus interior locus aptissimus censetur, exterior vero corporis locus & algidus, & cuique offensionibus expositus, atque obnoxius magnopere extet, hinc uteri non modo mulieribus, verum & animalibus omnibus intus sunt: Testes extra in propatulo viris habentur: an propterea, ut rei venereæ impetum magis sustinerent, minusque proni fierent;

an quia cum iis quoque genitale semen perficere, atque foras profundero opus fuerit, meatui, per quem excernitur, per quam proximi sint oportet, quo minus longiori itinere vis gignitiva aboleatur, oblittereturque, ac prorsus irrita reddatur? At quoniam ut frigentes & gelidi retrahi, ac remittere genituram queant, haud fieri potest, hinc operimento indigos cunctum velamen contegit, ea à nobis horum causæ assignatæ sunt, omisiss, quæ præter hæc ab Aristotele in ambiguitate ista altius exordiando excutienda responderentur. Non enim omnia philosophiæ penetralia in proposito nobis est, in præsentiarum explicare.

Sed peropportune penis prius quam uterus nobis contemplandus protinus ab initio occurrisset, ne tanquam nimium curiosi aliena prius, quam nostra exquississemus. Attamen quia non nisi de mulieribus (utpote quibus celebranda generatio destinatur) instituti nostri tractare fuerat: idcirco in hunc usque locum de ipso verba facere distulimus. Cuius

jus equidem resectionem recensere, consultu (ne verborum impuritate atque obscœnitate castis ac pudicis auribus execrabilis videretur) prætermisimus. Et ut cætera reticeamus, hoc tamen unum minime prætereundum, silentioque involvendum duximus, ipsum quoque expediens atque necessarium ad auspiciationem generationem fore. Atque ob id quum plura homini ad vitam etiamnum necessaria membra insint, hoc nihilominus solum usque eo huic gignendi vis inolevit, membri nomenclaturam obtinuit, adeo quod quum absolute dicatur, membrum virile intelligi volumus, hoc ob fecunditatem ei antiquitas jure tribuit. Unde haud immerito Priapo hortorum curam assignavere: quandoquidem horti (irrigui præsertim) cæteris agris perperuo fecundiores fertilioresque existant. Qui ergo vulvæ resectiones ac pleraque cognitu spectatissima divimus: idem quid in ipso homine ad sufficientem prolem insit, ceu in notitiam nostram venit, subdicebimus? quid ni? minime.

nimè. Quin omnem, quando ita decre-
 tum sit, minorem gratiæ quam scientiæ
 procreationis respectum habere, licet fa-
 stidii periculum urgeat, operam insume-
 mus. In quibus quidem fides tantum
 autores appellet. Quamquam & nos ipsi
 proprii iudicii consensu ita eligere labo-
 raverimus, potiusque rerum curæ, peri-
 tiorum more, quam copiæ institerimus.
 Magnus tamen hic profecto, ac longis
 anfractibus ambiguitatibusque fœtus in
 tempore nos locus invitaret. Principio
 ex mulieribus, ex virisque: cur nonnul-
 li prorsus improles existant, adeo ut pri-
 vatim quædam corporum dissociatio &
 inter se sterilis compareat: mox ubi se-
 juges cum aliis junxere, & qui modice
 quoque tum viri tum fœminæ consent,
 quamvis cum male temperatis socientur
 assidue gignant? & cur qui immodice
 accommodentur, cum obversis duntaxat
 coeuntibus sobolem præstant, alioquin
 minime: cur etiam hum plerisque juven-
 ta sterilis: cur aliis quibusdam semel in
 vita gignere detur? demum sterilitatis
 diffici-

difficilisve conceptionis cum causæ & indicia, tum potissimum præsentissima præsidia commemoranda forent, ni id in eo volumine, quod *de agrotationibus à vertice ad usq; pedes per etates accidentibus* (quippe cujus locus ille sit, edere quum jam cœperimus) constituimus, minus ordinatius cohibiliusqve assequi nobis reliquerimus. Atque quadantenus procedente fame obiter quoad opus fuerit, pertingemus, Illud quoque admonuisse perquam necessarium mihi videor. Neutiquam singulis mulierum, vel etiam enixarum puerperarumqve langvoribus, quemadmodum apte occurratur instruere curæ fuisse, quo secius ob inscriptionem admodum festiviorem, gallinacei, ut ajunt, lactis haustum in opusculo sperare posse fortassis tibi tute svadeas. At prægnantium non undiq; quinimo quantum res ipsa poposcit, à partu omnibus pene intactis (utpote quæ alienis implicanda locis haud quaquam sint) valetudinis auxilia, pariterqve perquam multa prorsus omittens, contraxi,

ae ceu breviario collegi. Qua in re ego nempe, non quæ vulgo populatimque agrestis quisque noverit: sed quædam (haud omnia veritus, ne admodum quam externa, aut forte ineffabilia fidem derogent) paulo obsoletiora novitate in præfidiis prævalente, ex locupletioribus impendio sollicitiore diligentia hæc secuti passim excerpti, huc pertinet illa Hippocratis admonitio. *Quæ longo tempore assueta sunt etiam, si deteriora sint, minus infestare solent, quam quæ non sunt assueta.* Igitur ad insueta quoque mutasse conveniet, inquit. At procul dubio, quæ quotidie in usu sunt, prodesse quum opus est, æque quam nocere desinunt. Maximum autem in iisdem naturæ restat opus. Quandoquidem proventus tantum adhuc quasdamque summas tractare in animo sit. Ne vero singulis, medica singula serie digesta rebus contexeremus, iusta præmonuit ratio. quoniam ad alios medendi desideria pertinerent, longis utriusque dilationibus, si ad-

miscu-

miscuissimus futuris, idque facillime affuturum ambigi potuisset, nec tibi augustissimæ Ducissæ, nec illis ad amissum satisfactum. At quo minus omnibus horum omnium ignari expertesque videamur, post hæc prima annuente causa, secundante, aspirante, suis quæque partibus constabunt, poteruntque à volentibus iis, illa conferri, jungique. Sed jam celestibus hinc avibus, ac felici afflatu conceptionis reliqua instituto congruentia aggrediamur, à confessisque, hoc est genituris & mensibus, ut obiter rebus præcipuis honos in primis habeatur, exordiamur,

1. *Quonam usu in absentibus etiamnum Venus citetur.*
2. *Quid, quale, undeque, prolificum semen.*
3. *Unde menstrua, quot annos mulieres, quotque mares nati hac emittere incipiant, desinantve.*
4. *Quomodo procuranda Fœcunditas.*
5. *Quæ positura concumbendum.*
6. *Qui.*

6. *Quibus virginitas deprehendatur: quibus præsidis violatis succurratur.*
7. *Qua digestionem fœtus procreetur.*
8. *Quo tempore singule conformentur partes.*

CAPUT II.

NUNC de hominis generatione differendum est. Quonam igitur pacto gignatur, quo etiam primo movente, & quali materia id efficiatur procedendo explicare conabimur. Generationis namque (quippe cujus gratia sint) marem & foeminam, ut retulimus, illa potissimum principia quis statuerit. Marem, ut quod motûs ac generationis originem magna ex parte obtineat: foeminam, ut quod materiæ. Hercule cum hac illum ad generationis officium jungi, idque ambobus commune esse in confesso est. Quam rem ita se habere præcipue credes: si quid, quale, quemadmodum undeque genitale semen fiat, intellexeris. Atqui quonam etiam tempore modoque ex mare ac foemina prodeat, neutiquam latere oportet. Enim-

L

vero

vero quod pars ea de foemina mareque fecernatur, & in iis, atque ex iis secretio hæc fiat, ac ideo marem & foeminam generationis principia conferre, perspicuum est.

Quæ quidem secretio, utrorumque coitu, in quo sexuum permiscetur confundunturque virtutes, plane absolvitur, tanta tamque admirabili utriusque plerumque voluptate, ut etiam solo rei concupitæ conspectu vir mulierque (voluptatis qua olim gestirent memores) mirum in modum in Venerem agantur. Hæc autem à natura ita instituta sunt, ne humanum genus periret. Namque si propter id, quod mulieres uterum gerentes gravantur, parturientes perdolescent, puerperii sollicitudine enutrientes occupantur, initum abhorrent, genus profecto hoc terris ocysime adimeretur. Ab anima autem hæc ipsa prodire nemo difficeretur. Et ob id quatuor in concubitu necessaria fore asseverant: imaginariam cupidinem, affluentiolem succum, spiritalem substantiam, ac flatuosam materiam.

riam. Primum à jecinore: à cerebro potissimum atq; corpore toto secundum: tertium à corde: à calore humidum in flatum demutante, ad genitaliaque dirigente, quartum prodire nonnulli tradunt. Quocirca cupedia ex deprehenso rei concupitæ ac delectabilis simulacro concitata (quod inchoans primum est) protuberat vehementerque gliscit: demum inanem spongiositatem, quæ in medio glandis colis comparet, cupidinis spiritus confestim subit: deinceps vero vis alia, quæ huic obtemperat, genitalis seminis materiam descendens, ad seminarios meatus (peculiari titillatu excitatos) expellit: quo quum retenderit, humoris portio calorifica causa fumigans, in flatum vertitur, quo genitalia extenduntur, virorum sane intumescunt, rigescuntque, foeminarum vero fatiscunt, atque extuberrant. At mulierum minus quam virorum genitalia afficiuntur, multò enim flatu existente, penis perinde ac si esset osseus obdurescit, quæ omnia etiamnum invisibilibus absentibusque evenire luce clarius est.

Seminis vero (cujus sane cognitio cum ad plura loca, tum vel præcipue ad hunc pertinet) materia, ultimi atque utilis alimenti excrementum est, quum enim ex digesto utriusque modo quodam concocto sanguine pars quæque alatur, illud quidem ex eo quod membris apponitur, unitur, atque prorsus assimilatur, genitura esse nequit: at quod ex eo iis membris superfluit, quod ultimum in membra digeritur: expediens tamen, quando quidem substantifici roralis succi supervacaneum sit, quod in membrorum substantiam (tamen si aptissimum foret) demutatum non sit, ob eam rem quod particulæ nullæ eo indigæ extent, quippe quæ redundantem alimenti quantitatem hauserint: id, inquam, iis opipare altis, quod superest concoctum excrementum, semen appellamus, quod à sanguine nihilominus secestratur. Incoctum vero aut viemissum, quopiam venerea re supra modum abutente, cruentum admodum jam huic prodiit, ut plerunque nos ipsi, ac præsertim dum hæc scriberemus & vidimus, & recuravi.

curavimus. Ob id corporis supervacaneum alimentum esse plane constat, crassum glutinosumque generationi necessarium, quod solidiorum membrorum materia efficitur. Illud tamen primum de genitura maximæ quæstionis, ac pene incertæ quispiam dubitaverit. Crassa albaque de homine prodit, mox refrigerata humens ad aquæ tum speciem, tum colorem redditur. Etenim ea vel aqua, vel terra, vel utrisque constat. Porro terra, aut aquæ terræque mixta, probabili ratione esse nequit: quandoquidem algore prope tota dixerim in humorem & aquam resolvatur, atque à veritate, eminus aquam duntaxat esse putaveris, maximo argumento, quod aqua calore minime crassescit, frigore prompte congelascit. Ex adverso, seminale recrementum, è calido loco crassum proficiscitur, refrigeratum humescit. Verum quoniam & quæ spiritu aquaque constant, ceu spuma, non modo quæ prætulimus, & crassantur & albescunt, quod in plerisque concussu attrituque, veluti oleo & id ge-

nus multis, conspiciere licet: semen quod neque aqua tantum, neque terra aquæ mixtum exitit crassescere nemo ququam miretur. Nam & spissum & albore suffusum, interno calore multum spiritus calidi continens exeritur: ategressum extemplo calore evanescente, aëreque inalgescente, humidum aëreumque evadit, quippe quum aqua, etsi quid parum terrenæ portionis obtinet, aëre nihilo secius algidiore introcluso remaneat. Igitur quatenus spiritus & aquæ commune est, instar eorum, quibus aëris plurimum immiscetur, calore & albedinem dilucide aperit, & crassitiem contrahit: contra algore, tepore ipsa halante, humescit ac liquefit. Neutiquam congelascit aëre incongelabili contento. Proindeque hujus geminas esse partes, diligentiores concordēs concesserunt: una spirituosā est, altera crassa & tenax. Quæ sane (utpote quæ alimentaria sit) ab ea potissimum parte quæ alimonix principium existat, quale jecur est, præcipueque ad cava ejus vena (quippe quæ materia il-

lius

suis insignem atque impendio maiorem
 copiam obtineat) proficiscitur: quæ si ali-
 quam ob causam in ea defuerit, ex aliis,
 quæ abscedunt, partibus trahitur, indicio
 est, emissionis tarditas. Ex corde quidem
 per arterias, ex jecinore per venas, ex cere-
 bro (quanquam uberius) per venas arteri-
 asq; , sed ex oculorum sede potissimum,
 quæ omnium capitis locorum maxime
 seminalis existit: quod hinc discas licebit,
 quum per venereum coitum ipsa duntaxat
 immutetur, ac rei venereæ immodico usui
 ocelli aperte langueant subsideantque
 quando nondum cæterarum partium vir-
 res flaccant. Ex his, inquam, omnibus ad
 seminarios meatus, & ad coleos tandem
 deferuntur, in quibus divinam illam gene-
 randi vim suscipit. Etenim vitalis genitu-
 ra spiritus à corde decusus testium virtute
 gignitivus fit, ex quibus in viris ad colis-
 fistulam, in mulieribus ad vulvæ sinus su-
 pra explicatos illa delabitur. Plurimam
 corporis proportionem homo emittit. At
 qui natura humidiores, nec admodum
 carnosus, candidiores etiamnum quam fu-

sci, uberiores reddunt. Illud quoque, æque perpetuum est, protinus à coitu hominum virus, genituramque omnibus albam esse. Nec audiendus Herodotus, qui Æthiopes genituram atro colore promere, prodiderit: quandoquidem genitale semen album & crassum (si integrum sit) egrediatur. At tenue nigrumque totum foris efficitur: nunquam id gelu concrevit, immo admodum extenuatur, atque (uti modo diximus) aquæ cum substantiam, tum etiam colorem contrahit, calore contra coit crassescitque. Et quod de utero jam aliquandiu in eo immoratum defluerit, id crassius prodit. Cujus in aqua recta ratione experimento fecunditas ita probatur. Quod enim infecundum est, quam ocysime diffusum per summa innatat atque exolevit, fecundum in imum descendit, delabitur atque subsidit. Quocirca cum & maribus & foemellis duplex habeatur: salivalem succum unum appellant, inutile atque improle, ad oblectamen duntaxat à natura molitum, quod in viris eodem prope dixerim

dixerim itinere, quo & fœcundum progreditur: in fœminis uteri cervicem per tenuissimas fibras adit, quod quum emittunt, mira voluptate afficiuntur, quod non perpetuo in prolifici emissionem sed plerumque evenit: hinc complures & vidimus & audivimus, quæ omnem citra libidinis voluptatem oblectationemque conceperunt. Alterum semen Galenus cognominat tale, quale antea diximus, quod ad vulvæ sinus devenit.

Sed quonam viris mulieribusque ætatis suæ anno hæc accidant exponendum est. Mares primum parte plurima anno suæ ætatis bis septimo peracto, genitale semen ferre simul & pubescere incipiunt, non secus profecto quam stirpes semen laturæ, primum florentes, quos hircuitallos jure vocitavere. Vox etiam per tempus id in asperiores inæquabilioremque sonum (quanquam nondum gravant) demutari perpenditur, neque enim acuta, neque tota æquabilis, sed incontentis & asperis fidibus (quod caprire denominant) perquam similis existit, idque iis

quæ venerea exercere incipiunt potissimum incidit, iis namque in virilem sonum vox transit. Mamillæ etiamnum eo tempore exsurgunt, & genitale non modo magnitudine, verum & specie proficit. Fœminis insuper per id tempus genitura, & qui menses vocantur magna ex parte erumpunt. Vox in gravorem mutatur. Denique quum acutioris vocisquam mares sint, tum natu minores acutius elidunt, ut puellæ quam pueri acutius, ac præterea, quam viri, & mulieres quoque viris acutius, perpetuo sequitur. Eodem tempore iis mammæ protinus extuberant: quas ubi perpetim stare desideraveris, leporini grana novem fimi propinabis. Coagulum eundem præstat usum. Easdem fœminæ suis sanguine circumlitas minus crescere autumant. Si etiamnum per id tempus, ut plerunque fit, doleant, asinini lactis potu efficacissime mulcentur. Ovorum perdicis putaminum cinis cadmiæ mixtus & cære stantes mammas servat. Perdicisque ter ovo circumdatas (ridiculo quo nullum repetiri possit majus) plerique nequic-

nequicquam inclinari putant. Squatinae illitæ crescere mammas non patiuntur. Cicuta à virginitate illita eisdem præstat effectus. Utrisque infœcundum nempe semen ad annum usque ter septimum esse proditum est, mox prolificum existeret. At exigua imperfectaque juniores gignunt. Simulatq; ter septimum annum adimpleverint, oportuna iis generatio est: quanquam natu minores (tamen si parturitione vehementius laborent) facilius concipiunt. Non increfcere etiam post tertium partum tradunt. In Indiæ gente fœminas septimo ætatis anno peperisse, & item alias quinquennes concepisse lectitasse meminimus. Sed in Italia eo, quem diximus, anno parte plurima & concipiunt & menstruæ purgationes prodeunt, quæ sane ex partibus quæ supra infraque renes, ex lumbis etiamnum per minimas deductas venas ad vulvæ acetabula permeant: Ex venis quoq; duabus secundum os pubis juxta urinæ exitum, ac parte ea qua improlis fœminarum genitura mittitur, erumpunt. Duabus namq; venis, ma-

jore atque aorta fissis, tenuium multitudine venarum in uterum desinit, quibus uberiore alimonia expletis, naturaque præ sua frigidityte concoctricis facultatis indiga, eam concoquere copiam nequit, ob id in venis excrementum fiat, quod per tenuissimas venas exundando superet, necesse est. Idipsum vero ex venis, quippe quæ ob sui tenuitatem atque angustiam, exuperantiam continere non valeant, in uterum transfunditur: itaque affectus hic veluti mariscæ, aut alia quævis sanguinis profusio eveniet. Paucis mensibus singulis, uno intermisso, plurimis menstrua moventur. Cum iis etiam, quibus brevi temporis tractu (hoc est biduo aut triduo) profluunt facilius: quibus in longum protrahitur difficilius agitur, quæ prope quæ tantisper graviter laborent, aliis namque universim, aliis paulatim, cunctimque perpur-gatio hæc fit. Attamen omnibus æque, quandiu vitus defluerit, corpus gravatur, sanguine, tum ob diutinam in vulvæ rivulis labem, satis superque noxio, tum ob integri mensis affluentem exaggeratio-

tionem, ubere supraque modum excreto,
 Hinc utero graves, tametsi ad utriculum,
 nihilo secius quam in illis menses perme-
 ent delabanturque: quia tamen nec vicia-
 tus admodum coinquinatusque, nec cu-
 mulatus: at sensim & in horas pedepres-
 sim (quo fœtui alimento sit) secernitur,
 torqueri cruciarique natura non patitur.
 Inter omnes verò convenit, asperrimam
 ejus profluvii primis annis virginitate re-
 soluta vim esse. Compluribus etiam coi-
 tus cupidine, qua vel juvenilis ætatis rati-
 one, vel quia longo temporis spatio Ve-
 nere abstinuerint, tenentur, sæpe ter men-
 se donec conceperint, menstrua citantur,
 uteri descendunt, quo peracto ascendunt,
 & suo situ constituuntur. Concipere
 autem mulieribus à muliebrium proflu-
 vio auspicius suapte natura contingit.
 Quæ verò iis carent, steriles propemodum
 degunt. Verum fieri nil prohibet, ut e-
 tiam citra eorum profluvium nonnullæ
 concipiant, quibus tantum humoris col-
 ligitur, quantum iis, quæ purgantur intus
 restare assolet: licet iis non tanta copia,

ut & foras proluere queant, adstet. Sunt etiamnum, quæ dum menses prorumpunt (postea concipere nequeunt) conceptioni obnoxia sint: utpote quibus vulva continuo à purgatione adobruta concretæque perstet. Nec desunt, quibus etiam utero gravibus usque in postremum diem menstrua prodeant, quæ & parvam & minus vitalem & imbecillam, atque valetudinariam procul dubio prolem edunt: quandoquidem puriori eorum parte puerperium ali, nemo quisquam inficiatur. Etenim cum duæ horum partes sint, altera quæ expediens censeretur, eo potissimum, quo mulier uterum gerit tempore, quæ in partus actionem, partim absumitur, partim ad mammas pro lactis generatione tendit: pars altera, inutile (eo quo antea diximus modo erumpens) excrementum est, quo nil facile monstrificum (uti ad noxiam res medicatissima transferatur) magis reperitur: quandoquidem illius superuentu musta accescant, fruges contactæ sterilecant: novella vitis in perpetuum lædatur, ruta, hedera insitaque illico e-

moria-

moriatur: hortorum germina exurantur:
 fructus arborum, quibus insedere, deci-
 dans: floribus color adimatur: & quod
 nos ipsi diligenter observavimus ad pro-
 digiorum miracula accedens, rubri fuci,
 quo mulieres prope omnes utuntur, exi-
 mia claritudo, à foemina in menstruâ, va-
 se in quo asservatur tacto cominus, per-
 turbatur. Quinimo ab eadem lapideo,
 in quo conditum iturus est vase, quum
 pene deferre coeperit, vix contacto tur-
 bidiorum admodum prodire nullumque
 in posterum claritudini locum fore, quo-
 tidiano experimento compertum habe-
 mus. Speculorum fulgor aspectu ipso
 hebetetur. Ferri acies, uti in tonsorum
 cultris, eborisque nitor præstringatur.
 Apum alvei (iis namque tactis has fugere
 certum est) intereant. Æs etiamnum ac
 ferrum rubigo & grave odoris virus con-
 tactu prorsus corripiat; ac eo magis, si de-
 crescente luna id acciderit. Æraque di-
 rus odor protinus corrumpat. Atqui in
 rabiem eo libato canes agantur, insanabi-
 lique veneno morsus infigatur. Proinde
 aqua

aqua potuque à canis morſu formidato
(ut aſſolet) tali lacinia menſtruo tineta,
calici tantum ſuppoſita, eum metum (illa
Græcorum ſympathia prævalente) inter
omnes conſeſtim diſcuti convenit: cujus
etiam tanquam exitiaſſimi formicis mi-
nimo animali ſenſum ineſſe ferunt. Fila
quoque contactæ veſtis ne igne quidem,
quo cuncta, vinci, vina concoquantur ni-
greſcere. Bitumen in Judæa naſcens una
lo. ultro ſuperari. At quanquam de
m. violentia multa diximus, alia non-
minus ex ipsis menſibus dira & infanda
priſci vaticinantur. E quibus comme-
morafſe non pudeat, in lunæ ſoliſve deli-
quio ea vi congruente, irremediabilem fi-
eri. Nec ſegnius & ſilente luna ſœmine-
os maribus exitiales atque peſtiferos coi-
tus eſſe. Purpuras ab iis eo tempore pol-
lui. Et ne ipſæ proſecto ſœmellæ ſuo
malo immunes evadant, abortum illiti
menſes, aut omnino prægnante ſupergre-
diente, cieunt. Equæ uterum gerentes
tactæ, quin & aſpectu proſus, quamvis
procul viſæ, ſi purgatio illa à virginitate
prima

prima sit, in virgineave ætate spontina, abortum ocysime perpetiuntur. Afinas etiamnum tot annis non concipere, quot contacta hordei grana mulieribus adederint, prodidere. Attamen & tanto malo remedia inesse plerique ajunt, quæ hoc loco recensuisse venia fuerit. Podagras, strumas, parotidas, panos, sacros ignes, furunculosque, & epiphoras illini earum mulierum tractatu, leniri, compertum est. Rabiosorum canum morsus, & tertianas, quartanasque febres, menstruo in nigri arietis lana, argenteo brachiali incluso, aut vestis omninò ita infectæ portiuncula acu vel licio brachiali inserta, discuti. Demum tertianis & quartanis ægri plantas sublini, multoque efficacius ab ipsa muliere etiam ignoranti, efficacissimum esse. Quartanas coitu, incipientibus duntaxat mensibus finiri nonnulli spondere. Quorum cinere jumentorum omnium addita * caminorum farina ceraque, ulcera sanari in confesso est. Ea etiamnum rosaceo mixta fronti illita capitis,

fœ-

* Forte cyminorum.

foeminarum præcipue, dolores interse-
lare. Et quod dictu admodum mirum est:
Mulieribus in mense connudatis, jam
primum grandines turbinesque contra
fulgura abigi, sicque cæli violentiam a-
verti, antumant. Menstruo non silente lu-
na, nudatis segetem ambientibus erueas,
ac vermiculos scarabeosq; & noxia qua-
que arceri atque decidere. Proindeque
ob cantharidum numerositatem, eas rete-
ctis super clunes vestibis per media arva
ire, in Capadocia inventum. Alibi nu-
dis pedibus capillo cinctuque dissoluto
servatum. Cavendum verò ne id sole
oriens (semente alioquin arescente) mo-
liantur. Id quoque convenit, quo nise-
quidem libentius crediderim, tactis men-
struo postibus, irritas magorum artes
(vanissimi ut æstimare licet generis) fa-
ctitatum iri. Cæterum nullo perpetuo
circuitu menstrua describuntur. Quis-
busdam enim sæpius mense, quibusdam
omnibus tricenis diebus, aliis trimestri
spatio, sicut aliquibus nunquam sunt.
Attamen mense (veluti decreto exone-

randæ mulieris vectigali) decreſcente (id-
que recta ratione) affidue (utero nulla vi
feminis prorsus occupato) moveri ten-
dunt. Mulierum namque corpora, con-
ſistente aëre frigidiore effecto inalgescunt
magis, mensium autem coitus ob lunæ de-
fectum, algidiores eſſe ecquis dubitat?
Itaque, ut mensium fines quam media fri-
gidiores evadant, ſit. Igitur poſteaquam
alimentum in ſanguinem mutatum eſt,
menſes eo, quem modo diximus, circuitu
moveri contendunt. At ſi illud haud
concoctum ſit, ſenſim aliquid ſubinde
ſecernitur. Quamobrem qui albi men-
ſes vocitantur, parvis adhuc & puellulis
proveniunt. Porro uterque hic recre-
mentorum ſeceſſus cum modice ſit, inte-
gra ſervat corpora, utpote, quæ ab excre-
mentis exquisitiſus perpurgentur, quæ iis,
ut ægrotent, cauſæ efficiuntur. Sed ſi vel
non fiat, vel immodice fiat, gravior appri-
me jactura evenit: aut enim ægrotatio-
nes ſuperveniunt, aut emarceſcit extenu-
atque corpus, * Hippocrate tradente: Si

men-

* Hipp. lib. 5. Apho. 57.

*menstrua immodice fiunt, morbi accidunt :
& si non fiunt, morbi matricarii accidunt.*
Ad sexagesimum fane mares plurimi gi-
gnunt, quem si exceſſerint, ad ſeptuageſi-
mum uſque procedunt. Et jam apud
quosdam aduſque annos ſeptuaginta, &
ſeptuaginta & quinque (quanquam igno-
biles) vulgaris reperitur generatio. A-
lios, per paucos tamen, & non niſi valen-
tiſſimos, annos octoginta natos ſobolem
procreaſſe repertum eſt. Quin etiam
Maſiniſſam regem poſt octoginta ſex an-
nos filium, quem Metymnathum appella-
verit : Catonem Cenſorium octogefimo
exacto è clientis ſui filia Salonii, generaſ-
ſe, clarum eſt. Mulieres verò ad quadra-
geſimum quintum magna ex parte foeti-
ficant : at paulo ætate progredientes effœ-
tæ degunt ; etſi nonnullæ annos ſexaginta
natæ, validiores tamen, pepererint. In-
ventam nihilominus mulierem, cujus pri-
mogenitus ultimo genitum, quadraginta
annorum ſpacio exceſſerit, proditum eſt.
Quare quum ætatum discrimina ad ſobo-
lem congignendam nonnihil (ut retuli-
mus)

mus) conducere aperta ratione constiterit, nihil tamen quicquam adeo conducibile aliud quam uterum ad modicum redactum modum, corrogata Hippocratis fſsententia, in hunc modum præscripta, liquido perspectum habebis. *Mulieres, quæ præhumidos habent uteros, concipere nequeunt: quæ etiam frigidos spissosque habent, non concipiunt: fœtus enim extinguitur: nec non sicci & admodum calidi concipere non possunt, genitale enim semen corrumpitur ob inopiam alimenti. Quæ autem ex utrisque modice temperatos obtinent uteros, eæ valent fœcunditate. Ob has quippe causas nonnullæ partus haud unquam perferunt, quales si quando medica & cura, (quæ multiformis esse quit) vicere, fœminam fere gignere eas compertum est.*

Plerisque semel in vita munus hoc concessum est: quæ, si cum parere desierint, leporis conceptum utero exemptum manderint, restibilem fœcunditatem afferre tradunt. Conceptus accelerant vaccinum lac

f Hipp. lib. 5. Apho. 61.

lac potum: aut quini septenive vermes
terreni epoti: cochleæ cum croco im-
positæ: finum accipitris in mulso potum:
& à purgatione fel caprinum inspersum,
& perdicis ova si ea sorbeantur. Seræ ex
cauda mulæ si vincti inter se in coitu col-
ligantur, invitas concipere cogunt. In
Arcadia vinum quod fœcunditatem fœ-
minis importet fieri dicitur. At, quod
admodum spectatius est, si leporum vulvæ
in cibis sumantur, mares concipi putant:
hoc & testiculis eorum & coagulo profici.
Atque si vituli carnem cum aristolochia
inassatam circa conceptum manderint,
mares parituras promittunt. Sterilita-
tem ob partus vexationem fieri certum est:
hanc felle taurino, adipe serpentium, aru-
gine, addita melle, medicatis locis ante
coitus, emendari putant. Iis ita præli-
batis paulo altius redolli, quam bene mi-
roque deinceps ordine generationem, ipsa
rerum natura reddiderit, curiosius intel-
ligendum. Prolem sane paraturos puel-
læ non modo ætatem uterumque, ut pau-
lo ante sanximus: sed & Veneris appeten-
tiam

tiam & corporis posituram ante omnia
intueri oportet, quando singula hæc ma-
gnas, neque ignobiles, neque dubias hæc
in re interpretationes habeant. Ob id
viri potentem, virosamque sibi quemque
parare operæ pretium est: cui equidem,
(si fortasse in coitu pingviorem seghio-
remque noverit) xiphii superior ex vino
radix potuli utiliter datur, & item quam
cremnon agrion nuncupant, ternis obolis
aut dragmæ pondere. Orminos agrios
cum polenta contritus, orchisque herbæ,
serapiæve radix major, seu, ut aliqui per-
hibent, tenuior, in aqua dragmis duabus
pota, atque satytion eundem præstant u-
sum. Erythrococonis radix manu re-
tenta, concitatricem vim habere plerique
putant, ac magis adeo in vino austero bi-
bita dragma. Tithymalli etiamnum ra-
morum medullam habentes ad Venerem
agi pronioresque fieri produnt. Prodi-
giosa admodum autores, alioquin graves,
non minus circa hoc tradidere: septua-
geno coitu cujusdam herbæ (cujus voca-
mentum speciemque negaverint) conta-

Et libidinem durare asseverantes. Cochlearum fluviatilium carnes sale asservatæ ex vino epotæ: erythini quoque comanducati Venerem stimulant. Jecur ranæ dryoperes & calamitæ in pellicula gruis: crocodili maxillæ dens brachio, vel hippocampus, vel rubetæ nervi, dextro lacerto, singula hæc adalligata mire concitant. Hyenæ genitale ad sexus suos in melle sumptum, etiam si viri mulieris coitum oderint. Rostrum scinci & pedes in vino albo poti efficacissime veneris cupiditatem accendunt. Utrique cum satyri & erucæ semine singulis dragmis omnium, ac piperis duabus admixtis, ita ut pastilli singularum dragmarum bibantur, per se laterum carnes obolis binis cum myrrha & pipere pari modo potæ, efficaciores ad idem creduntur. Coitus stimulat fel caprinum illitum: medullæ suum haustæ, sevum asinium, anseris masculi adipe permixto illitum, equi à coitu virus. Testiculi equini aridi, ut potioni inferi possint. Dexter asini testis in vino potus proportionem, adalligaturve brachia-

chiali: ejusdem à coitu spuma rosacco
 panno collecta: & argenta inclusa, ut
 tradunt. Salpæ genitale in oleum fer-
 vens septies urinare jubent eoque per-
 tinentes partes perungi, alii cinerem ex
 eodem bibi: vel tauri à coitu urinam, lu-
 toque ipso pubem illini: Vespertilionis
 sanguinem flocco collectum capitiq̃ue
 suppositum, mulierum libidinem mo-
 vere: aut anseris linguam, in cibo potu-
 ve sumptam prodidere. Horum hercules
 ad propudia probosamve mollitiem vi-
 ros, ad immodicam aut certe obscœnam
 Venerem mulieres pleraque procitare,
 vetustiores extra omnem fortunæ aleam
 promissere.

His ita peractis mas & foemina con-
 cumbant, in concubitu foemina capite
 paululum demisso, coxendices clunesq̃ue
 elatiusculas habeat, feminibus late pate-
 scentibus: & reliqua secundum naturam
 fiant, donec vir tandem genitale semen
 ante vulvæ ostium emittit, cui spiritacea
 substantia (quem gignitivum appellant
 spiritum) permiscetur atque confunditur.

M

quæ

quæ inquam nihilo fecius atque humiditas expellatur oportet: tanto feminis humiditatem pervincens: quanto ocysus egeritur efferturque longius: nihil enim procul sine spiritali violentia projici potest: foemina eodem tempore omni plerunque sine libidine per vulvæ acetabula genituram (quam foecundam diximus) in uterum demittente: quandoquidem sine maris ac foeminæ emissionem concipi impossibile sit, sine voluptate vero foemellæ fieri quidem potest, si locus turgescat, & vulva propius ostium descendat: Quamvis magna ex parte sic accadat, ut utrorumque oblectamento id agatur. Maris autem profusio non intus (ut quidem opinantur) fit (os enim uteri angustum est) sed ante ostiolum, quo & foemina succum illum nihil ad conceptum conferentem secernit: in quibus quidem excretionibus pari ferme voluptate mas & foemina affici solent. Viri autem foecundum semen ibidem profusum, intus ab utero (si quidem calidus, & modice temperatus sit, si oris labra tactu asperiuscula

seula & hærentia, si etiamnum tenuiora sint: Quandoquidem ad conceptionem, ita sese commode habeant) avidissime, rapitur. Indicio est, quod locus, qui modo madebat, resiccatus mox persentiat. Quod etiam, quam procaciter inhiat, hinc discas, licebit, quando puella solo balnei ingressu utero gravi inventa sit, semine, quod à viro prius in aquam defluxerat, sitiente vulva hausto. Cæterum per id tempus virginiratis nodo nexuque dilaniato, cruentus (à menstruo sanguine eo diffidens, quod vividi hic coccini coloris est, ac eo duntaxat, quo penis uteri cervicem asperiuscule violentiusque subito momento parce prorumpens, è diverso mensibus decolorationibus turbulentioribusque, uberius ac longiore temporis tractu delabentibus) succus integræ virginittis indicium, interstillat. Cervicula intumescit, iisque plurimum dolet, eoque magis, eugio grandiore mentula vi defracto, atque ostiolo iusto plus passo laxatoque fiunt hæc. Porro tumores & dolores, rosarum myrtillorumque, ac

quædam
M 2 malva,

malva, & pulegii decoctum infidentibus
commode demulcet: aut defrutum rosa-
ceo addito. Subinde omphacio ex olea
adhuc alba, non ex druppa (ita vocatur,
priusquam cibo matura fit) utpote quod
deterius est, expresso, cervicis ostium ac
verenda perungenda sunt. Omphacium
hoc ab illo color interstinguit, quoniam
hoc viride est, illud, quo autores uti sapi-
us jubent, candidum, hinc multorum im-
peritia, atque agrorum jactura non par-
va, eo primo omnes fere abutuntur. Do-
lore inter sedato, ubi res ipsa urgeret, ce-
rata in lana arundinis internodio opor-
tunæ idoneæque crassitudinis obducta,
coalitum disjunctarum partium molien-
tia ferruminantiaque, quoad occallue-
rint, imponantur:

Hæc inviolatæ coitum perpessæ præ-
sentissima præsidia censentur: quam, si
ante concubitum, tanquam nimium cu-
riosi, internoscere velimus, quo minus va-
fræ omniumque malitiosissimæ mulieres,
quippe quæ singula talia astu ad integrum
plerunq; comminiscantur, nos falsos ha-
beant,

beant, id nobis virginitatis argumentum fuerit. Quod perlucidum ris ac tenne lotium, sub strepitu perinde atque acutissimo (quoniam per angusta exitus datur) sibilo ut fistula impendio deductiore emicans longius admodum excutitur. Quin & edoctæ obstetricis contuitu hymen (sicasta sit) facile decernitur. Cruentis quoque delectus (quos paulo ante monstravimus) indicio sunt. Gagates etiamnum suffusus odoris spiramento fauces natesque non attingente: & potus si præsentem mistum non cieat (muliere alioquin suffitum persentiente, cominusque potu mingente) virginitatem eximie deprehendit. Quo modo & corruptarum prædiciam magnietem obdormientis capite suppositam, pudicam & mariti complexum, quam mox compellentem, adulteræ ethoro præ nimio simulachrorum pavore excidente, plane aperire autumant. Quamobrem summo studio uterus, qui concipiat, vel natura vel arte præparandus est: quod si, ne concipiat, facere libuerit, contra agendum est. Nam si la-

bra lævia crassaq; sint, haud quaquam commode usum præstant. Ob id nonnullæ pridie, quam concubuerint, ut semen delabatur, vulvæ cervicem oleo juniperino, aut ex cerussa thureve excipientes, oleo ceraq; adjectis illinere assolent. Ara-neus, phalangii nomine, est lanuginosus, grandissimo capite, quo dissecto, intus vermiculi duo inveniri dicuntur, qui mulieribus ante solis ortum cervina pelle illigati, ne concipiant, mire præstare creduntur: vis ea annua est, quā solam ex omni atocio dixisse fas sit, quoniam aliquarum fecunditas liberis plena, tali * venia indiga est.

Sed, simul ac genituram intra se uterus traxerit, universum alveum, se supra semina duo colligens, ac undiq; ea comprehendens, ita contrahit, ut nulla penitus, si-ve multum si-ve parum seminis jaculatum fuerit, vacuitas relinquatur, atque adeo os sigillat obsepitq;ve, uti etiamnum ductissimi corporis acies neutiquam ingredi queat, quod Hippocrates (quem ceu alteram rebus humanis lucem Deus dedisse

** Si Plin. & atheis gentilibus credimus.*

disse videtur) ita prodidit. *g* Quæ uterum gerunt, iis vulva se comprimit: Apud me hercules tractatu ipso antiquitatis admirationo crescit, quantoque major dicenda harum rerum copia suggeritur restatque, tanto magis priscorum in inveniendo curam, in tradendo benignitatem adorare venerarique subit. Nec dubie superata hoc pacto etiam rerum ipsius naturæ munificentia (modo hæc humani duntaxat operis inventio esset) facile videri posset. Nunc vero, aut eam ipsam deorum fuisse, aut certe homine etiamnum inveniente, divinam, eandemque omnium prope dixerim, parentem, & hæc ita fabricasse, & monstrasse ostendisseque nullo vitæ miraculo majore (si verum fateri volumus) credi par est: quando alia via ad hæc adeo exquisite pervestiganda nulla relinquitur. *Æternum* quæso deorum sit munus istud. Quum autem seminalia recrementa in utero constiterint, atque intra septenas horas sui post jactum in effusionem relapsa neutiquam

M 4

g Hipp. lib. 5. Apho. 51.

quam fuerint (qvibus calor tantam talemq; habens motionem & actionem inest, quanta modice ad quamvis corporis partem accommodetur, qvod si rem, qvæ fit, vel excedat vel deficiat, aut deterio-rem, aut læsam & mancam, similiter iis, quæ foris igne ad cibum aliumve usum coqvuntur, efficiet: at in iis caloris motum, nos ipsi moderamur, in illis gignentis natura accommodat) mox invitam hæsisse, autores illustres pronunciarunt: proindeque maris semen in genitalis fœmini alboris medio propemodum glomeratur. Ambo hæc spiritu gignitivo utroque jam concreto calefiunt: quo fit, ut crassescant spissenturq;, atque crassa, & glutinosa calefiunt, spiritum flatuosum adgenerent, oportet: quo sane flatu commixtæ genituræ turgent atque intumescunt, minutissimæ insuper hectæ spiritu repletæ, assurgunt, exinde ex pluribus iis junctis una fit cavitas, uberem spiritus quantitatem comprehendens. Qui nempe spiritus intus reclusus refrigerationem quarritans ad sui custodiam, sibi in seminum medio,

eorum-

eorundem partes scindendo pervium iter parat, & spirante fervido, algidus eodem ad fervorem contemperandum subingrediatur: quo spirituum ingressu egressuque, atque vi spiritum potestate vitalem, animalem, naturalem ad proportionata loca formativo movente, semina apprime spumescunt. Duorum genitalium seminum commixtio expediens ac necessaria quidem fuerit, tum quo mulieris recrementum, virili genituræ conveniens alimentum fieret (etenim virilis crassa, calidæque temperaturæ est, contra foeminae tenuis & frigida: ob id crassitie virilis extendi dilatarique, quemadmodum opus esset, nequiret, & calore simul inchoandi puerperii materiam absumeret) tum etiam, ut operimento partui essent (namque virile semen ad uteri augmenta cornibus persimilia non devenit, nec per totum alveum spargitur: quare foemineum, quo ea loca repleantur atque ut ex iis una congestis germinis operimenta efficiantur, necessarium censetur. Itaque coactis jam partibus iis, & in utero infi-

nuatis diuq; contentis, extera parte terrena resiccescente, circum membranula perinde atque in decoquendo pane, obducitur) tum quia necessum erat (nam & calescentis frigescentisve rei extrema siccescere, operæ precium est) tum etiamnum alicujus gratia. Nam & semen inconstans, cujus partes disjiciant, quippe quod uvidum riguumque sit, continente sistenteque indigum fuit: cætero trium principatum habentium membrorum cordis, cerebri, jecoris, bullulæ molles ac exiles, uteri duritudine oblæderentur: & spiritus gignitivi potestate alioquin vitales, animales, naturales ocysime halarent abscederentque, ni spissiori membrano obducto tuerentur atq; custodirentur: quod equeidem membranum cum utero per aspredines, quas antea fossulas diximus, & iis potissimum partibus, quæ cornua appellantur, comittatur, contenta semina eidem annectit: in quo tamen meatulus ea parte, qua umbilicus creatum iturus est ad spiritus eventationē (quam antea commemoravimus) existit: hæc autem in medio

medio exspiratio fit à formatrice vi sic jubente; quanquam enim spiritum hunc (utpote levem & calidum) sursum atq; ad circumferentiam potius suapte natura suoq; nutu ferri par sit, ad medium tamen, atq; quocunque vis illa prope duxerit, divina imperaverit, cujus est instrumentum, dirigitur. Ad medium autem eatenus propellitur, quatenus *cordis* locum præparet, quo loco spiritu intus defervente, & calore extrinsecus exsiccante, cordis bulla tumet, vitali spiritu (quo commodius aformativa vis cor ipsum ac membra cætera condere queant) referta. Mediam namque sedem in animali, non secus quam rex in regno cor obtinere jus fasque est. Deinceps vero bullulæ geminæ, superna parte pro cerebro una, dextrorsum pro jecinore altera, primæ ad tempus coherentes extuberant: quæ nihilominus spiritu (superna animali, naturali altera) replentur: in hac jecur, in illa cerebrum, spiritaceis iis substantiis patrocinantibus procreatum iturum est: quæ procedente tempore à cordis bulla, quæ prima,

fuit, & interstitio, & specie, & magnitudine abscedunt. Neque quempiam ex folis iis membra illa gigni arbitrari oportet: quandoquidem prima puriore tenuioreque alimenti parte cordis materia expleatur, crassiore pinguioreque ea, quæ jecinoris, pituitosiore, atque crudiore, algidioresve ea, quæ cerebri. Nec dum tamen membra hæc generantur, sed bullæ duntaxat præparantur. Quæ sane una cum iis, quæ in membrano continentur (quem totum embryonem esse contenderim) nutriri incrementumque recipere, necesse est. Ob id per vulvæ acetabula cruentus succus resudans atque restillans alveum subiens, membranum circum ambit, quem simul cum refrigerante spiritu per meatulum, quem gignitivus spiritus sibi afformaverat, intra panniculum à genituris attrahitur, quo perfecte & ad integrum concocto, partes, quas modo diximus, aluntur augenturque. Enimvero embryo per tempus id adeo exiguus perstat, uti minimo indigeat nutrimento: atqui nec adhuc illi
(quippe

Aquippe qui umbilico eidem uberiore alimonia indigus nectatur) membrano committitur. Mox tribus iis (quas nuper commemoravimus bullis) tres prætenues admodum obductæ membranulæ, cuique una, procreantur. Porro cuncta hæc à conceptu sexto septimove die absolvuntur. Quæ cum à physicis, ab Hipp. quoque (qui tamen fallere quam falli non vult) experimento certo accuratissime deprehensa sunt. Qui, libro de puerili natura, mulieris semine non effuso saltibus ejus jussu concitæ atque plus æquo quassatæ, septimo die ejectum tali folliculo receptaculoq;,, quale in ovo ab extima testa clauditur conceptui suffecisse asseruit, quo tempore umbilicus inchoatum iri videtur. Nam membranum id, cum obduerit, secundam appellitat, cujus exiles duæ tuniculæ sunt. Ex seminalibus vero recrementis intra hæc tuniculas venæ arteriæq; procreantur, quarum ora exteram tuniculam penetrantia, summaq; illius cute patentia disseminata, vulvæ venarum arteriarumq; oris (quæ acetabula

nominitabamus) arteriis arteriis, & venis
venis, æqvis utrinq; numeris miro ordine
respondentibus, admoventur atque adi-
guntur. O rem inclytæ vocis, ô rem ma-
gnopere mirandam! Tot in illorum semi-
narium recrementorum tunicula venæ,
tot deniq; arteriæ concreantur, quot præ-
cise in matris utero jamdiu præfuerant:
eadem etiamnum serie, eadem prorsus di-
gestionem servata: proh Jupiter, nec visu fa-
cilis nec dictu affabilis ulli! Deinceps &
venæ, & arteriæ, hæ secundæ exilitatibus
dictis irretiuntur atq; involvuntur. Sub-
inde non pulsantibus venis similiq; modo
arteriis in unum coeuntibus venæ duæ,
totidemq; arteriæ de iis repullulant,
quas cuticulare putamen ambit, ex qui-
bus, qui umbilicus vocitatur, constat.
Etenim venarum ac arteriarum imbecil-
litas tutelam operimentumq; desiderat.
Hæ quasi radices, quibus alimoniam ex-
hauriat partus, uterum contingunt, & ob
eam rem ante principalia membra, quan-
do principia hæc jam absoluta uberiori
alimento indiga evadunt, quod per um-
bilicum:

bilicum ab vulva rapiendum erat, descri-
bantur, oportet. Porro cum potentia,
quidem, & imperfectum animal foetus exi-
stat, aliunde alimentum recipiat operæ
precium est. Quamobrem utero & paren-
te (ut terra plantæ) ad sanguinem men-
struum illi cibum hauriendum, donec
perficiatur, & jam sit animal potentia
gressibile, utitur. Præter secundam gemi-
næ, quibus obvolvitur foetus, membranz
extant, quæ majoris minorisve ratione
differunt. Prima partim circumquaq; im-
mediate ambiens, Avicius, Amnium, Au-
relia, Abcas, Abigasve, Sela, Alicas, Con-
ceptus armatura, nuncupatur. Secun-
da ab umbilico infra embryon circumi-
ens, Alanthoides Biles, Ascari, Secca, In-
volucrum appellatur. Amnii quidem
functionem humorem exudantem è puer-
perio coacervare, & usq; in diem partus
conservare esse, unanimiter ajunt: quam-
obrem non modo partum à secunda du-
riore (qua tenellus proculdubio oblæde-
retur) incolumen accususvis læsionis im-
munem tuetur: verum & eas humidita-
tes

tescolligens, tu mut puerperium iis super-
antet atque suspendatur, ne gravior ab
acetabulis contineri nequeat: tum etiam-
num quia partus tempore, membranis di-
ruptis, uteri cervicem lubricam ac ducti-
lem & facile dilarabilem reddant, maxi-
mo præsidio est. Commodum ferme
idem ab alanthoide recipimus, ob eam,
quam intra se recondit urinalem partus a-
quositatem, quæ in ipsam per meatulum,
(quem vrachum appellant) in medio um-
bilico constitutum à vesicæ imo deriva-
tum, diffunditur. Quanquam vesica pro-
pria ad mictionem fistulam obtinet, non
tamen nisi edito puerperio illa officio hoc
perfungitur: At ad umbilicum lotium de-
veniens vracho alanthoidem subit, ibique
ob eas, quas modo diximus utilitates as-
servatur. Humor autem inter has duas
eruentus admodum dilutiorque à mulie-
ribus proferum vocitatur. Cæterum ge-
minæ eæ membranulæ infantem ambien-
tes, interior tenuissima, & exterior, (quæ
proprie chorion à Græcis dicitur) à no-
bis confusa vocula etiam secundæ nomi-
nan-

nantur, quoniam & hysteras eas Græci appellant, quanquam & vulva ipsa numero singulari ab iis hystera quoque nuncupatur. Nullum siccis excrementis corpus, id puerperium conceptaculum adeptum est: propterea quod ejus alimonia non ad ventriculum intestinaque, hæc ubi ipsa recrementa secernuntur, sed ad jecur per umbilicales venas (quippe quæ ventriculi prima concoctione haudquaquam indigeat) ad jecur, inquam, in quo humida fiunt excrementa, derivatur.

De geminis itaque his venis alimentum deferentibus, quum paululum processerint, mox post umbilicum coeuntibus una, in jecinoris creandi concavum dependent, quippe cui bilis vasculum alimoniae expurgamentum inhærescat, satius menstruum sanguinem perpurgari, priusquam per membra distribuatur, censente natura. At arteriæ duæ, non ad cor ob spaciū longitudinem, sed ad arteriam magnam, secundum spinam coextensam ex corde primum describendam, super vesicæ partes procedentes, deveniunt, illique ducti-

ductilibus colligationibus connectuntur: per easdem embryonis cor eventatur, & ab utero cum spiritum, tum etiamnum puriorem subtilioremque cruorem haurit. Omnia deinceps à principalibus orienda lineamentis primum membra post sex septemve ante dictos dies, duorum, trium, quatuorve dierum spacio describuntur. Subinde quatuor, octo intercedentiumve post prædictos dierum tractu lineatione peracta, cruenta materia per umbilicum hausta foetum totum permeat, atque ad membrorum fabricam propius accedens, prædisponitur, quæ quoque & per id tempus lineationes replet. Mox novem aut quindecim aut intermediorum dierum sequentium spacio, sanguineus succus in carnem convertitur, quo etiam tempore membra & colores & mollitiem duritiemque adipiscuntur, perinde ac si pictoris officio dum condit creatque natura perfungeretur. Etenim ubi primum lineis animantem pictoreffinxerit, mox coloribus variis pro partium natura accommodatis illinit ac perficit.

Sed

Sed quum in conceptu omnes corporis partes potentia insint, primum omnium (utpote principium maximè promptum) cor sanguine per geminas antea dictas arterias ab utero hausto actu secernitur, cui sane spiritus gignitivus, una & generativa afformatrixque vis, veluti propriæ sedi protinus ab initio insidere, in quo etiam primum vitalis spiritus progeneratur. Quippe quomodo remos, maximum dextro in latere, minimum in lævo (quem aurem sinistram, imperitiores Graii ota vocitant) medium cavitare inter utrinque media primo majori venæ, medio aortæ annexo, sinulos nervulis etiam sufferctos contineat. Homini animalium uni paulo à mamillarum determinatione ad lævam, parte sui ampliore, qua corporis superiora spectat (radix ob patulicantes utrinque pinnas dicta) prope dixerim pupillam, inclinat: at extrema, qua in acutum sese colligit, in mucronemque plane exit parte, infra mamillam in priora emittens ac palpitans vergere tactu exploratur ac patet. Hoc ut prius viscus efformatur nascen-

nascentibus, ita novissime emoritur. Quis enim, cor hirsutum quibusdam fuisse, antequam cerneretur, crediderit? cui rei Aristomenes Messenius, quem Lacedæmonii tertio captum d. flecuere, argumento esse potest. Id homini dragmis binis ponderis per singulos annos ad quinquagesimum usque gliscere, à quinquagesimo tantundem ab eo detrahi, proindeque cordis deliquio, ultra centesimum annum vitam negari, Egyptii existimarunt. Alii quoque ad usque quintum, & sexagesimum diem à conceptu augeri commemorant. Huic præcipuus calor, huic cæteris corruptis partibus vitalitas perdurans, huic præmolle firmumque membranæ involucrium aquæ oppletum, perpetuo madore indigo operimento est. Id prima, intra se animo sanguinique domicilia præbet. Exinde sanguine, qui per umbilicales venas in partum transfunditur, *fecur* conditur, cui vitalis spiritus, quo naturalis fiat à corde demandatur, infra septum à dextro latere sub præcordiis, omnibusque membrum hoc per naturam

& non prodigioſe habentibus) ſitum eſt:
 bubulo ſimile, vena majori, nulla ex par-
 te aortam attingens, jungitur. Colos
 huic concreti cruoris eſt, in quo nimirum
 amoris ſedem, ſapientiores poſuerunt, ac
 eorum autoritate divini vates commoti,
 Tityum illum apud inferos ea, qua pec-
 caverat parte dari poenas ex amuſſim com-
 menti ſunt. Ab exteriori parte gibbum
 eſt, ab interiori verò concavum. Ven-
 triculo inſidens in quaternas fibras didu-
 citur. Id centenis duraffe annis vetuſta-
 tis vel maximè patiens obſidionum exem-
 pla prodidere. In quo fel quidem (quia
 peſſimi ſanguinis expurgamentum) extat.
 Hominum paucis, quorum valetudo fir-
 mior & vita longior, negatum putant,
 Deinde ſeminum ſubſtantia *cerebrum*
 conſtituitur, quod in homine proportio-
 ne magnitudinis corporaturæque pluri-
 mum ſuperqve humectum: viri, quam
 foeminæ majus? duabus ſupra ſubterqve
 membranis, altera oſſi validiore cohæ-
 rente, infirmiore altera ipſi cerebro citi-
 ma, velatum obductumqve, omnibusque
 bipar-

bipartitum, sanguine penitus privatum, per naturam algidum, priorem capitis situm plane obtinet: pars huic postrema (quod cerebellum vocitatur) & tactu & forma prorsus diversa, annectitur. Priores partes membrana vestitæ, exigua quædam cava, (quæ cerebri ventres antiquitas vocitavit) intra se habent. Ideoque omnium cerebro medio parva quædam ossicula inesse prodidere. Hic mentis est regimen, hic habet sensuum arcem, hic culmen altissimum, huic vitalem spiritum ut in animale articuletur corpus ipsum impartit. Hoc viscerum excelsissimum, celoque proximum uni hominum in infantia palpitat, nec nisi in primo sermonis exordio roboratur: hoc sine carne, sine cruore, sine sordibus, aliud esse quam medullam argumento, quoniam coquendo obdurescat eruditiores &prehenderunt, & posteris reliquerunt. Itaque caput à corde atque jecinore continuo generatur, quod cæteris magnitudine præstat. Post hæc cæterarum unaquæque partium ex alimento per venas &

meatulos quosque refudante, quemadmodum aqua per crudiusculum fontem, con-
creatur. Nobilissima quæque ac potissi-
mi principii particèps, ex concocto, sin-
cerissimo primoque alimento: reliquæ
verò necessariae, ac illarum gratia institu-
endæ, ex deteriore, ac reliquiis excre-
mentisque. Perinde enim natura atque
prudens paterfamilias haud omittere, ex
quo aliquid commodi moliri queat, quic-
quam solet. In rei autem familiaris cu-
ra ita dispensatur, ut liberis optimus ci-
bus, deterior servis, animalibus vilissimus
detur. Quocirca ex tribus iis principiis
tria secernuntur germina. Ex corde ar-
teria aorta, ad innumeras hujuscemodi
spiritus semitas inter nervos latentes,
cum sanguine, tum etiam sensu ca-
rentes, diducta, quibus præcis ea-
duntaxat corporis pars torpescit;
harum percussus (in membrorum ma-
xime cacumine evidens) in modu-
los certos, metricasque leges, ab He-
rophilo medicinae vate miranda arte de-
scriptas, per ætates stabilis, aut citatus,
aut

aut tardus omnium fere morborum index est. Ex jecore *vena cava*, quæ & ipsa numerosis sanguinis spiritus semitis, in tantibus rivulis divisa, in prætenues postremo fibras totam subter cutem dispersis, in angustam adeo subtilitatem tenuatur, ut cruor aliudve penetrare haud queat, præterquam exilis quidam succus, ab illo, qui crebris admodum cacuminibus sudor, appellatur. Et cerebro nervi, bibullo, quo & nasci & ali perhibent, circumvoluti, lubricis ossibus applicati, corporumq; nodos, (qui articuli vocitantur) aliubi intervetu, aliubi ambitu, aliubi transitu, vincientes, hic teretes, illic lati, ut in uno quoque figuratio poposcit. Ii incisi haud solidari tradunt. Satis superque mirum est vulneratis summum dolorem, præsestis nullum penitus accidere. Et spinalis medulla. Ex seminalibus quidem genituris cuncta hæc constant. Mox reliqua describuntur, qvalia *ossa* sunt, & hæc potissimum, quæ ad principalium tutelam, natura destinaverat, veluti calvaria, quæ pro cerebro interiore parte concava, extrin-

trinsecus gibba, utrinque lævis, & qua cerebri membranam contegit, & qua cute capillum gignente contegitur, hac ab occipitio & temporibus simplex, à fronte in verticem usque duplex comparet. Cujus ab exteris ossa obdura, ab internis, quibus inter sese connectuntur, mollia foraminulentaque sunt: quippe inter quæ venæ passim discurrant, quas iis alitum suggerere credibile est. Quæ sine futuris raro, cum iis frequentius visitur, quam earum numerus quomodo & locus incertus est. Insuper jugale os, quod transversum à genis tendens super sinu-
los, qui sunt juxta aurium foramina fini-
ens, ab inferioribus ossibus sustinetur.
Os maxillæ superiores dentes exigens. Ma-
xilla molle os, cujus ima pars mentum
est, à quo utrinque ad tempora procedit,
quæ & sola movetur. Vertebrae deinde
quatuor & viginti, nam septem in cervice,
duodecim ad costas, reliquæ quinque
proximæ costis sunt, spinalis medullæ tu-
tamina operimenta que. Exinde sum-
ma costa infra cervicem contra humeros

N

sita,

sita, atque undecim inferiores usque ad
inum pectus pervenientes, quæ primis
partibus rotundæ & quasi capitulatæ ver-
tebrarum transversis processibus, ibi pau-
lum insinuatim inhærentes, inde patescunt,
& in extimam partem recurvatæ, paula-
tim in cartilaginem degenerant. Ac i-
psam quoque pectoris os, valens durum-
que à faucibus incipiens, ab utroque late-
re junctum, quæ universa cor tuentur.
Sub prioribus verò costis quinque (quas
rhoas Græci cognominant) breves tenui-
oresque, quæ paulatim in cartilaginem
versæ ac ima potissimum, quæ majori jam
parte nihil nisi cartilago est, oris abdomi-
nis inhærescunt, atque jecur custodiunt.
Subinde solers natura reliqua ex ratione
molitur: quemadmodum duo lata ossa
utrinque ad scapulas tendentia, (quæ La-
tini scoptula, omoplatas Græci vocitant)
in summis verticibus insinuata, ab iis tri-
angula sensim latefcentia: & quo latiora
hebetiora, ad spinam permeantia, imo
quoque sui cartilaginosa, posteriore parte
veluti innatantia: quoniam nulli, nisi in
sum-

summo, ossi inhærescant: humeros, radios brachiorum superiora brevioraque ossa: cubitos, inferiora longioraque: manuum ossa, quæ cum multa, quippe, quorum numerus pene incertus, tum etiam minuta sint oblonga tamen omnia triangula, structura quadem inter sese connectuntur. Ossa coxendicum, pectinem, femina patellas, cartilaginosa ac mollia ossa. Gemina tibiæ cusjussque ossa. Talorum ossa, calcium, pedum, quæ iis, quæ manibus insunt, respondent. Subinde cartilagines, operimenta, colligationes, atque hæc ex semine.

Ex sanguine menstruo carneæ partes construuntur. Veluti *pulmo* natura inanibus fistulis cavus fungosusque, in binas ungulæ bubulæ modo fibras diductus, venæ majoris singulis suis fistulis rivulos excipiens, proindeque sanguinis plurimum continens. Nec audiendi sunt, qui cruenti succi (eorum, quos dissectis animalibus detraxerint, quorum universus cominus sanguis effluxerit, conspectu decepti) pulmones vacuos esse & sanxere

& prædicarunt. *Lien*, quem splenem Graei appellavere, haud cincto, ut jecur, at intestino innexus, à concavo ventriculū assequitur, à gibbo vero dorso adaligatur, venæ uni majori junctus. Cujus magnitudine loci risusque intemperantiam factum iri, physici prope omnes asseverant. Ex adverso, iis, qui vel eo carent, vel quam brevissimo per naturam utuntur, risum adimi, quotidiano usu compertum est. Sed quam ob causam sibi magnitudine loci intemperantiam, parvitate exemptionem asciverit, nec dum ab iis satis explicatum. Nos verò, quantum ingenioli facultas suggesserit, dicemus: quod quum lien proprium atræ bilis conceptaculum sit, hinc vastitate succi illius risui adversantis impendio majorem, quam jecur suppetat, copiam desideret oportet. Unde & universam atram bilem, & purioris sanguinis adhuc pro sui altione necessariam opportunamque portionem attrahet. Ob id cruentum succum perspicaciorem lucidioremque joco aptissimum reddi, par est. Contra
bre-

brevitate, non etiam quantum atrabilarii succi jecur aggenerat, suscipit, & ob eam rem sanguis impurior admodum, turbulentior nigribiliosiorque magis, in immantem tristitudinem agens relinquitur. Nam & hujusmodi accidentia atrifellis vitio fieri ex Hippocrate vel maxime dilucet: *Si mastitia aut metus longo tempore tenet, atrabilis in vitio est.* Laborantibus nempe cursorum veluti peculiare, cursus impedimentum inurit. Quo etiamnum per vulnus exempto animal vivere autumant. *Renes*, duo bubulis similes, perinde atque ex multis renibus compacti, in adipe merfi urinatique, summis lumbis sub imis coxis adhærentes, ab ea, qua coxis hærescunt, parte, resimi: ab alia vero globosi, ventres, cavaque & ii habentes, ad quæ tam qui ex cava vena, quam qui ex aorta meatuli minime pertinent: at eo loci pertendentes in renum corpuscula absumentur obliteranturque. Cujus rei apertissimum argumentum fuerit, quod ii sanguine carent. Eorum dexter superiorem sibi locum vendicat, & latior sic-

ciorque minus pingvitudine obducitur. *Lingua* & glotta & glossa recta ratione nuncupata, carne soluta, rara, fungosa, constans, imbricata asperitatis, quæ aut lata, aut angusta, aut mediocris omnium expeditissima atque explanatissima est, hæc in animantibus cæteris semper absoluta, in homine duntaxat usque eo venis constricta, ut eas intercidi necessum sit, alioquin usui loquendi inepta: saporum, intellectum sui præcipue primore parte, & singulorum præterea, quæ caro sentire queat, sua quavis obtinet. *Tonsillæ*: quod verò inter eas ultimo palato dependet columella, sive uva dicitur. At verius quidem, cum immodice humectata intumescit inflammaturque, uvæ nomine vocitatur. *Gingivæ* oris multifida compago. *Gula* cibum potumque devorandi fistula. *Fauces* illius summum, *Stomachus* postremum. *Venter* infimo stomacho annexus inferiore sui parte angustior: hinc eo oppleto, ciboque ob angustiam suppresso (quod iis, quorum spatiosa laxitas eum ad inferiora transmittit, obtingere nequit)

nequit) homines facile vomunt. Ab hoc ventriculo *lactes*, per quas flexuosis orbibus edulia delabuntur. Nec ab re fuerit hoc loco admonuisse, ex lactibus, hoc est, gracilioribus intestinis, imo ventriculi paulum in dexteriores partem converso, in summumque intestinum coartato ac annexo, eam juncturam pylororum Grajos appellitasse, nostri portonarium, quoniam portæ modo in inferiores partes, ea, quæ excreturi sumus, emittit. Nonnulli etiamnum (falso ramen) duodenum pylorum ad duodecim digitorum mensuram hunc se produxisse rati, quando nihilo secius pyloros, sola junctura duorum sit. At quod sequitur intestinum *ecphysis*, hoc est, propago sive duodenum appellatum est: cui equidem & mensura hæc quadrat, & vocabulum sibi jure convenit. Jejunum vero est, quod illam, hylam, seu duplici l, hillam, hiramve, & plerique hillum nominant: Illæ verò plurali numero, vel hyllæ, hylæve, à quibus ad alvum capaciora intestina, in cæteris sunt, quas in homine atque ove lactes

diximus, non ilia, ut ex Plinio plurimi perperam legunt. Jejuni autem nomine duodenum & jejunum interdum comprehensa sunt, uti apud Macrobiū jejunum omnium intestinorum principium habere exaratum est. Et alii ex probatissimis lactes in tria duntaxat diducunt, pyloron, jejunum & tenue, quod esse nequit, ni jejuni vocabulo utrunque intelligamus, nec injuria id factitatum censendum, quandoquidem duo illa quoad substantiam idem sunt, inde tantummodo dissidentia, quod pars primora haud implicita est, quæ æcophysis, sive duodenum, vel propago cognominantur: pars altera implicita, non tamen ut tenuius intestinum est, hæcque peculiari vocula jejunum dicitur. Tertium ex lactibus intestinum tenue vocatur, ab imperitioribus ilion, morbusque illius iliacus. Quum tamen ileos à diligentioribus appellitetur, & qui hunc perpetiuntur ileosi. Iliacus verò iliosusve is intelligitur, qui lago pono, hoc est, ilium dolore, vexatur. Sunt autem ilia, & quæ à Græcis lagona & ceneona nuncupantur, partes umbilico

lico in latus utrunque subditæ, inter quæ
 fumen seu abdomen pubesque intercludi-
 tur. Igitur ilia inter coxas, & pubem su-
 menve, imo ventre extant. Quanquam &
 arteriæ inter vesicam & alvum & ad imam
 pubem tendentes, ilia etiamnum dicantur.
 Neque additum in obscuroque est ilium,
 dolorem chordapson Dioclem Carystium
 appellasse: quando tamen & chordapso
 & chordios, is qui colicus à nostris dici-
 tur, existat, quem nihilominus Diocles i-
 leon commutatis nomenclaturis nomina-
 verit. Unde & colicus à colo, quod sane
 intestinum laxius atque ile singulari nu-
 mero vocatum, cæcoque commissum ef-
 se constat. Sunt tamen, qui Plinium fal-
 so legendum putent. *In homine hilla infi-*
ma parte simul à Græcis vocatur colon, ad-
 eo, quod apud gravissimum autorem hilla
 vocamento numero plurali, & tenue &
 crassum intestina significetur: quando-
 quidem hilla (ut ante diximus) nec in ho-
 mine nec in ovis, sed in cæteris tantum ex
 Plinii sententia compareant. Ex quo id
 plane evenit, ut brevissimo spacio sibi ipsi

contradicat. Verba autem Plinii sunt: *In homine ile infima parte simile suillo à Gracis appellatur colon*, quæ singula numero singulari, non etiam plurali aptissime respondent. Est præterea subrectum intestinum, quod vocula alia Latini alvum, recentiores longanonem, vel longanem (ut retulimus) vocitant. Intestinum dissep- tum, seu septum transversum, præcordia, cinctumve quod ventrem & cætera intestina ab extis secernit. *Intestinum medium*, quod Graii mesenterion dicunt, cui venulis quam plurimis sufferto lactes involvuntur, ut à duro spinæ contactu munitiores magisque septos reddat. Nihil tamen adeo mirum aliud mihi est, quam nonnullis, qui inter præcipuos & habentur, & sunt, id ipsum lactes appellare placuisse: quamvis non me lateat, alios lactes loca sub umbilico in lateribus pubetenus delicata, adeo ut plagam ferre nequeant: alios pingvia intestina, ut Persius, *unctos lactes* hinc dixerit: quosdam membranas, quibus inter se intestina cohærescunt, nuncupasse. *Minor lingua* exiguae, quam

quam novo vocamento quidam sublingvium dixere, hæc duabus interposita fistulis (utpote cujus opera gemina) interiorẽ ad pulmones atque cor pertinentem, asperam arteriam nominatam, carne cartilagineque constantem, spiritu ac voce illa meante in epulando circumquaque operit, quo minus si potus eduliaque in alienum deerraverint tramitem, torqueant: aliam vero exteriorẽ (cui certe gulæ vocamentum fuerit) nervo carneque conditam, quum spiritus tantum aut vox comseat, ne intempestiva alvi restagnatio interstreat, per vices adoperit. *Vesica* infra alvum à priore parte membrana constat, cicatrice haud solidescente icta. Porro ex iis pleraque cum ex sanguine, tum etiam ex seminalibus genituris, quippe quæ promiscua indiscretaque membra sint, conignuntur. Ex clementis *pili, ungues*, & id genus reliqua conficiuntur. Etenim cruentus succus in fœtus ventrem transfusus, algore consistens in carnem mutatur: quo fit, ut ab igne caro resolvatur. At quæ terrena admodum o-

riuntur parum humoris calorisque nacta.
Hæc dum refrigescunt, humore una cum
calore halante, duram terrenamque for-
mam indipiscuntur: veluti ungves, quam-
obrem igni hæc molliuntur. Nervi & os-
sa & id genus reliqua, humore siccescente
confiunt, quocirca ossa ab igne resolvi ne-
queunt. Nervus insuper, cartilago, colli-
gationes, operimenta, sicca ductiliaque.
Os siccum & fragile, caro mollis. Omni-
um autem ossium, quæ in corpore sunt,
pleraque cava atque medullosa sunt, non-
nulla minime. Concretis tamen ossibus
universis, ac sine medullis (quanquam ra-
ri admodum sunt) prodigiosa virium ela-
tione, corneos nuncupatos, quosdam vi-
xisse, apud dignissimos autores lectitasse
meminimus. Cæterum *cutis* resiccescen-
te carne, quomodo in polentis crustula,
(quam vetulam vocitant) efficitur. Nec
solum propter extremum ejus generatio
evenit, sed etiamnum quod lentitudo re-
sistat, quum evaporari non possit. Len-
tum enim hoc pingvius existit, unde pin-
gve sub cutis operimento visitur, quasi cu-
tis ex

tis ex ejusmodi lenitate consistat, pingve enim lentitatis non nihil obtinet. At ut in universum dixerim, omnia hæc partim necessario, partim alicujus gratia talia exinde facta molitaq; esse, asserendum est.

Deinceps verò novem dierum spacio superior moles per generationem digeritur, atque distingvitur, inferior tempore procedente incrementum recipit. Primum proinde caput ab humeris diducitur, & brachia, & cubiti à lateribus, & ab invicem crura disjiciuntur. Colligationes articularum juncturis committuntur, Os, nares eminentiores, quas subdolæ irrisioni novi mores dicavere, aures propriis foraminibus carne extuberant. Ocelli pars corporis preciosissima & qui lucis visu vitam à letho interstingvant, sincero succo prægrandes replentur: quos ubi nascentibus nigros peroptaveris, soricem prægnanti mandendum dabis. Frons tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, severitatis in ejus assensu index. Supercilia & pariter & alterne vibrantia, quæ nihilominus nobis (quanquam per id tempus gla-

bra adhuc) eatenus supercilia appellare liceat, quatenus eo loci superciliorum pubes brevi admodum nascitura est. Genarum oculorum munimenta: hinc hominibus nictationes. Cilia extremi superiorum genarum ambitus. Malæ infra oculos, pudoris sedes: quandoquidem inibi vel maximè suffusus rubor præmonstretur: has genas etiamnum antiqui vocavere. Buccæ infra eas hilaritates risumque penitus pandentes. Rictus, labra, mentumque membratim, singula sine fine differuntur, in apertoque effigiata prodeunt. Mox collum, humeri, jugulus, scapulae, pectus in quo mammae, alae, latera, spinæ, dorsum, venter, hypochondria, subcartilagiave, lumbi, umbilicus, abdomen, aqualiculus, colago, illa, coxæ, nates, conspicua protinus visuntur. Genitalia manifestantur membra, femora, crura, suræ: postremo manus pedesque ac extrema quæque in lucem prodeunt, quum prius delitescerent. Attamen quibusdam adhuc per tempus id tristius membra hæc prorsus interstincta comparent, quæ non minus

minus dierum quatuor tractu apertissime comprehenduntur. Quocirca medios quosdam ex superioribus numeros colligentes, quadraginta & quinque dierum numerus (puerperii afformationis longissimus terminus secundum Medicorum decreta) exurgit. Nam solibus sex spumificationi, quatuor lineationi, octo lineationis repletioni, quatuor & decem carnificationi, decem & tribus afformationi attributis, quadraginta quinque dierum numerus constat. Minimus verò numerus triginta dierum spacium est. Quoniam soles sex spumificationis, duo lineationis, quatuor lineationis repletionis, novem carnificationis, totidemque afformationis, nec pauciores esse queant, sunt. At de mare puerperio loquuti, ita termini omnium ferme consensu dispositi sint. Quando alioquin de foemella sentiendum sit, quippe quæ longioribus (ut inter omnes convenit) temporum impendiis absolvatur, decem namque dierum spacium (quanquam & maturius plerumque veluti quinum die-

dierum tractu fabricari illustres autores observavere) ultra maris spacia, ad sui affectionem exigit, atque expostulat. Cujus etiamnum per tempus id figura post abortum in humido haudquaquam permanet: sed ilico ocyssimeque plane dissolvitur. Contra mas eo quo diximus tempore, si in aquam frigidam diffunditur, in membranula cogitur, consistitque, qua dirupta partus ipse majusculæ formicæ magnitudinem præ se ferens visitur: & membra jam inde discreta dum cætera omnia, tum genitalia constant. Quare quum foetus in utero formatur, foemina mare longè tardius perfectionem, quarumcunque partium adeptæ est. Atqui sæpius undecimum mensem contra quam mas protrahi proditum est. Sed quum in lucem prodierit, foemina ocyus quam mas (utpote quæ defectio quædam sit, quandoquidem foemineus sexus quasi naturalis læsio, ac detrimentum existimandus est) & accrescit, & ætate floret, ac viget, demumque senescit: Sunt enim foeminæ suapte natura suoque nutu

tu debiliores, vegetiores ac denique algidiores. Intus igitur præ suo algore serius discernuntur: quoniam discretio hæc concoctio est: calor autem est, qui apprime concoquit, & quod calidius est, id concoctu nimirum facilius extat. At foris ob sui languorem debilitatemve, ocyssime ad ætatis vigorem & senectam deveniunt. Etenim minora omnia, ut etiamnum in artis operibus, sic in naturæ, citius optatum finem attingunt. Cæterum quo nihil instituto operi desit, noscentes tantum meminerint, partuum sancitas ab antiquis, quorum semper cura fertilior, industria felicior, affirmatio- nes à nobis interim dici. Nec eos deterreat interturbetque, quod Straton Peripateticus, & Diocles Carystius de hac ipsa realio, quam asseruimus, modo senserint. Quippe quum concepti corporis fabricam per septenos dies (ad Platoniam septenarii majestatem alludentes) hac observatione dispensent: ut hebdomade prima, genituris intra inchoandi hominis metam locatis, genitivum hu-
mori

mori folliculum artifex natura primum
circundet. Secunda crebras extimam
conceptabuli superficiem cruoris guttas
passim gestare putant. Tertia hebdo-
made deforis introrsum verti eas, demer-
gique. Quarta humorem ipsum ita
coagulari, ut inter carnem & sanguinem
liquida adhuc soliditate concretioneque
conveniat. Quinta (partu mense septi-
mo maturaturo) in humoris substantiam
humanam, magnitudine quidem apīs (ita
tamen, ut in illa brevitate & universa
membra, & designata totius corporis li-
niamenta consistant) figuram integre
confingi. At si nono à conceptu men-
se absolutio futura sit: siquidem foemi-
na fabricatum itur, sexta hebdomade
membra dividi, si masculus septima, ar-
bitrantur. Ergo hercule ii neque produ-
ctissimum à nobis præfixum offormatio-
nis terminum, quem quadraginta & quin-
que diebus, quatuor plerunque adjectis,
nimirum constare proposuimus, quibus
septimam hebdomadem plane constare
assurgereque, cuique liquet. Neque bre-
vissimum

viſſimum (quanquam quinta hebdomas
 ab iis minimus terminus tradatur) peſ-
 fundant, interimuntve: quandoquidem
 haud perpetuo proſtigata hebdomade
 afformari contenderint. Sed & quum
 jam media eſſe cœperit, idipſum cumu-
 latiſſime factitatum iri, neque inſician-
 tur, neque perquam exigua niſtatione
 abnuant. Ex quo evenit, ut trigefimo
 quoque ſole hominem fingi rerum na-
 tura, vel ſecundum horum monita aptiſ-
 ſime patiatur. At miror equidem eos
 non modo credidiſſe, in utero fœmellam
 paulo ocyus mare affingi: verum etiam
 prodidiſſe, quod quamvis vanum,
 nec ſine contactione proferendum exiſti-
 maverim, ne in hiſce quiſque anxie am-
 bigat, attingere tamen quicquid tanti vi-
 ri in doctrina non ſpreverint, quam ho-
 rum, omnium ignorationis ſuſpicionem
 ſubire, maluimus. Porro quæ hujus
 figmenti origo fuerit, & quibus initiis
 hæc in illis opinio uſque adeo exoleve-
 rit, exarſeritque, penitus quemque præ-
 terire reor, præſertim illuſtrium priſco-
 rum

rum Peripateticorumque principium rationibus (quas quodamtenus retulimus) contrarium prorsus commonstrabimus. Quorum decreta postquam in summa (ut fas est) autoritate, & esse & haberi cœpere, illorum masculi septima hebdomade fabricæ, foeminæ vero sexta, perinde atque puerilium deliramentorum commenta confestim pessum ière obsolvereque. Nec dum tamen, quoties quinta hebdomade ista membrorum designatio fingitur, mense septimo: quoties vero sexta vel septima, nono mense partum maturari satis constare in apertoque esse volumus: quod sane munus, quum membratim historia decurret, nobis scrutandum pensiculandumque reliquimus.

1. *Quo tempore anima corpori infundatur.*
2. *A quo creetur.*
3. *Immortalisne, & an una omnibus sit.*
4. *Cur nova indies anima creentur.*

5. *Quo-*

5. *Quonam modo ad concumbentium libidinem momentis singulis, & qua cæli parte procreetur, quare in corpus descendat, qua etiamnum corporis parte ingrediatur.*
6. *Quo pacto animæ conveniat, modo in terras descendere, modo ascendere. Curque, si cælestes sunt, invite à terris discedant.*
7. *Cur defunctorum animæ non redeant. Et nunquid in corpora nostra quicquam agant.*
8. *Quo tempore infans in utero moveri, quo sentire incipiat, quo usu enutriatur, increſcatque.*

CAP. III.

SEd jam cœlestibus hinc auspiciis, ad cœleste illud, quo hoc ipsum sumus quod ipsi sumus, an forte verius dixerim, quod ipsi proprie sumus, feliciter accedamus. Id autem rationalis ex divino intellectu consistens anima est, cujus profecto originem de cœlo manare apud vos, qui vera noverint, indubitata esse, sen-

sententiæ perspicuum est. Proinde huic
solam eam dum corpore utitur perfectam
beatamque esse sapientiam constat, ut
natalis sui principia penitissimaque ex-
ordia ac prima respiciens, nec se quæri-
tans extra, unde orta sit, de quo tam ube-
re prodierit, fonte prorsus recognoscat.
Hinc ea Delphici oraculi, ad beatitudi-
nem quo itinere perveniret, consulenti san-
ctissima vox: Cognosce te ipsum. Quo
quid præstantius, quid felicius, quid de-
nique animulæ hoc in teterrimo carce-
re beatus esse queat, non facile quis ex-
presserit: quando quidem hoc ipso dan-
taxat, quadam quasi humanorum fuga,
solis sese divinis inserat, sola hæc, tan-
quam nihil sit aliud intueatur, ac quoad
licuerit, incognoscat. Teneras cupidi-
tates non reprimat modo, at penitus o-
bliviscatur, succensere nec sciat, nec que-
at: ac demum ita se supernæ & divinæ
menti societ, uti perpetuum cum ea, imi-
tando fœdus constantissime asservet.
Quas nempe solas defecati, & ab omni
hujusce mundi aspergine pressi, pureque
deterfi

deterſi animi virtutes (utpote quæ non
 plumbo inhærentes ſtatuas, nec aſcendi-
 bus triumphos laureis ac ſtabiliora quæ-
 dam impendioque viridiora atque cul-
 tiora præmiorum genera nemine diffiten-
 te deſiderent) beatum facere quem præ-
 terit? Quomodo & alia quempiam via
 (modo ne vana admodum auri adula-
 tione nactum) nomenclaturam hanc ex
 æquo adipiſci, fieri qui poteſt? Is ſane
 in cælum in eorumque cœtum, qui jam
 vixerint, & corpore laxati ſplendidissi-
 mo candore elucentem Galaxiam inco-
 lant, latiſſimam cuius jure optimo viam
 præparari, ratio in medio conſtituta ef-
 flictim ſvadet. ſiquidem animæ quibus
 incubuiſſent virtutibus, poſt corpus eve-
 ctæ, quum nec corporea, puro virtutum
 fragrantiffimoque fomite penitus irriga-
 tæ, eluvie onerentur, atque ſordescerent:
 nec cœleſtem, quam perpetim reſpectu
 cogitationibusque dum vel adhuc cor-
 poribus tenerentur pene poſſederant, un-
 quam deſcenderant, fauſtiſſime reportan-
 tur. Hinc proſectæ, huc quod ne dum
 reli-

reliquerant, habitaculum repositas, facile revertuntur. Inde in corpora labuntur, iis illo, quæ promerentur redditio est. O terque quaterque beatæ! Cæterum, quo tempore hæc corpori infundatur, variæ opiniones extitere. Nos eam sequemur, quam veram magis esse arbitramur. Itaque postquam in mulieris utero ipsa seminalia recrementa, & quod à viri corpore ante defluerat, efformatricemque vim secum ab viri anima traxerat, & quod à muliere, à cuius anima adæque vim eandem hauserat, per has ipsas vires diebus circiter quinque & quadraginta, sic sunt affecta, ut sex primis diebus lac evaserint, mox tribus ab iis lineata: sequentibus sex continuo sanguis: duodecim aliis caro informis. Bis novem reliquis figurata. Quibus tamen plerumque adduntur subtrahunturque soles. Tunc anima rationalis à sublimi Deo creatur, creataque infunditur. Exindeque corpus in omnibus officiorum functionibus suis, anima hac gubernatur, ac regitur. Nec obstat quod ante

com-

completam hanc afformationem fœtus animæ functionibus, tum quia alebatur, augebaturque, tum quia præsentiscebatur, perfrui visus est. Quandoquidem operationes hæ, quæ ante cæterorum membrorum concreationem, animæ cujuspiam cordi insidentis esse videbantur, non ab anima quapiam, at à formatrice vi, spirituque gignitivo prodierint.

Sed qualis nam obsecro isthæ animæ creatio? an à Deo, qui omnium, quæque sunt, quæque esse videntur, & princeps, & prima origo & est, & vocitatur sine medio: an fortassis ut Plotinus, & Proculus, aliiqve Platoniorum nonnulli ab Angelo concreati arbitrandum. Nobis hercle Dionysium Areopagitam, Origenem, & Aureilum Augustinum, præcellentes Platonicos animam à Deo procreari ratos, ea nimirum ratione fretos, magis sequi libuit. Quoniam anima ex nihilo fit, non enim quum simplex sit, ex rebus ullis prius existentibus procul positis, deinde in unum, coactis generari quivit: hoc siquidem ex pluribus partibus componi, non partibus

carere apertissime esset fateri. Neque ex
materiæ visceribus fomiteque, prius in-
formi, subinde afformato, quippe quæ
supra materiam sit, eruitur: quare ex ni-
hilo fieri annuere cogimur. At post ni-
hilum è vestigio ipsum simplex & absolu-
tum esse sequitur, quod esse Dei proprium
est cunctis tribuere. Quandoquidem,
quod naturæ alicujus particeps exadit, ne-
am ipsam naturam absolutam producere
nequeat: quia quod tale aliquid secun-
dum participationem existit, id quod ab-
solute tale est, sequi operæ precium est:
imo etiam sit per illud, quicquid ipsum est:
quia si hoc illud gigneret, certe quod est
posterius, & rem seipso priorem, & sui i-
psum causam, quinimo & seipsum con-
crearet. Quoniam autem quantum ad
essendi naturam attinet, quicquid sub
Deo est ipsius esse particeps & creditur, &
est: sequitur ut res nulla Deo subiecta, i-
psam esse producere valeat. Quo fit, ut
anima à Deo, non etiam ab Angelo pro-
creetur. Sed forsitan adhuc quispiam
ambiget, animam à Deo, inquiens, ceu
opifi-

opifice primo, primi etiamnum Platonici
 creari consenserunt : proindeque Ange-
 lum hujusce instrumentum creationis ef-
 se concedunt. Etenim opinio hæc ideo
 absurda censetur, quoniam instrumento
 natura hæc inest, ut ipsum ab alio motum,
 moveat aliud, subjectum aliquod afficiat,
 formaque principalis agentis per tempo-
 ris intervallum in subjectum traducat : at
 creatio neque subjectum exigit, neque
 moto, neque temporum impendiis absol-
 vitur. Rursus quum inter nihil & ipsum
 esse infinitam (tum quia in nihilo nulla
 adesse ipsum proportio est, tum quia hæc
 major distantia ulla aut excogitari ne-
 quit) distantiam esse conspicuum sit :
 quam sane & proportionem & fine caren-
 tem, una ea vis, quæ nullam ad alias vires
 proportionem obtineat, quæque fine ca-
 reat, transcendere possit : creationis pro-
 fecto opus immensam exposcere virtutem
 constare putandum est. Quid autem ab-
 surdus, quam ad id exequendum, vim
 (quæ in Deo immensa est) in Angelo (cu-
 jus natura terminata sit) prius terminari,

exinde verò opus illud, quod ad immensam spectat virtutem, peragi? Quare à summo sine medio animula Deo & procreatum itura est, & procreatum itur. Hinc barbarum quendam Dinantem, Manichæosqve ridere licebit, qui Dei portiones quasdam, animas nostras vel Deum ipsum esse crediderint. Quandoquidem neque Deus possit, aut in multas discerpi animas, summa ac simplicissima unitate, dividi nequeunte, aut plurium animarum materiam fieri, ne animabus vilior evadat, neve subjecti vicem primus actus gerat.

Deinceps verò non ab re fuerit, an ea ipsa mortis immunis sit addubitare. Animam certe mortis neutiquam capacem esse testimonio sit, quoniam ex se movetur: quod ex se movetur, semper movetur: quod autem semper movetur, immortale est: anima igitur mortis experta evadet. At apud eum animæ immortalitas, qui eam ex se moveri non refellerit, hac ratiocinatione constare poterit: cui quidem Platoniorum pariter atque
Stoi-

Stoicorum assensio accedit. E diverso Aristotelis sententia est, qui adeo non acquiescit, ut animam non solum ex se haud moveri, sed ne moveri quidem penitus asserere, & rationibus monstrare conetur: contra quas Platonis sectatores, inceptum quo tam validam præceptoris finitionem sauciare tentaverat, subruentes sese accinxerint. Etenim me tam mei immemorem, aut ita animatum, quo vel Aristoteli ex ingenio meo penitus resistere, vel Platoni adesse putem, nemo quicquam arbitretur: interim tamen nostra sectæ utriusque ad id communem rationem asserere, interest: Animam per intellectum totam, in naturam suam totam, quando quærit, invenit consideratque seipsam, per voluntatem in eandem sese affectando, sese amando, remeare inclaret. Quin etiam & per intellectum intelligendi actum, quum se intelligere deprehendit per voluntatem in voluntatis actum, volente se quicquam velle, revolvitur: quod autem ita in se per operationem convertitur, & per essentiam

reflecti (quando non minus ejuspiam substantia ab corporis eluvie operatioque immunis habeatur) quid prohibet? Quo verò ejusvis rei conversio fit, illinc & perfectio: igitur quæ in se vertitur anima, ex se est. Ex se, inquam, triplici præcipuè ratione. Secundum formam primo, quia per aliam formam non formatur: alioquin non ad se, sed ad illam recurreret. Secundum fundamentum deinde, quia non sustinetur ab alio: non enim innititur alteri forma ea, quæ sibi met innititur, quando ad se ipsam adnititur. Postremo secundum simplicitatem, quia ex partibus haud constat. Nam quo pacto ea partium superficie forma explicatur, quæ in suum centrum penitus replicatur. Quod autem ita per se est, semper esse quis hiscat? quandoquidem quod esse definit: aut quia à formatrice causa derelictum, aut à fundamento desertum, aut in partes dissolutum ideo definit. Id verò quod in se ipsum revolvitur, refluitque: quia sui forma, à formatrice causa non relinquitur, quia in se ipso manet: à fundamen-

damen-

damento nunquam deseritur, quia individuum in partes haud quaquam dissolvi potest.

An praeterea una omnibus hominibus, an multiplex sit, dubitationem non mediocre habet. Multiplex profecto hominis rationalis anima in multis corporibus sit, quod ex hominum opinionibus affectibusque contradictoriis liquido compertum esse potest. Etenim tanto contradictoria invicem magis, quam contraria adversantur, quanto inter esse, atque non esse, quam inter esse tale atque tale, pugnantia major extat. Et ob eam rem, si in subjectum idem contraria congregi nequeant, longe minus contradictoria id posse existimandum. Hinc usuevenit, ut nostrum quisque in se ipso plane experiatur, mentem suam haud unquam rem unam una affirmare prorsus, atque negare, velle penitus ac nolle. At in diversis hominibus eidem rei simul assentiri, & dissentiri, velle & nolle, gaudere simul & dolere, obvium atque inventu facillimum est, quare non eadem anima hic &

ibi, quando & non mens eadem. Cate-
rum si una esset, quoties eandem rem duo
intelligerent, toties absurda sequerentur.
Esto enim quod phantasia tua aurum ex-
cogitet, mea quoque aurum: percontrabi-
mur, an unam in utrisque nostrum spe-
ciem, unamque auri intelligentiam ca-
piat: an species geminasque intelligen-
tias: an potius speciem unam, intelli-
gentias binas: an è diverso sese res habeat.
Divisionis pars prima ea ratione refellitur:
quoniam mente eadem intelligendi apud
te, nunc & apud me, aurum concipiente,
desineret quidem, ea una mens pariter a-
pud me aurum considerare, quum primum
id ipsum apud te deprehendere desierit,
cujus contrarium in confesso est. Ac-
cedit ad hæc, quod momento eodem, una
illa mens, una specie, unoque intelligendi
actu, de auro uno, adeo secum ipse dissen-
tit, uti apud me aurum, & spernendum
judicet & aspernetur: in te verò preti-
osum adjudicet & affectet. Tanta in ju-
diciis & affectibus ab uno, quatenus u-
num est, principio prædire repugnantia
nequit,

nequit. Quamobrem cum neque intelligentiæ neque speciei, longe minus simulacrorum diversitate, utpote quæ in intelligentiis prius, priusquæ in speciebus, quam in judiciis & affectibus differentiam pareret, evariatio consistet: ob id cum illæ desierint, & has ipsas deesse, ecquis ibit inficias? Confugies ad hoc, ut à duobus illis simulacris, unam quidem in mente, speciem proficisci, atque hanc eatenus geminas ad discrepantes terminos intelligentias directas parere annuas tibi quæ constringas. At quis adeo mentis expers dixerit imaginum variantiam speciebus, quam intelligentiis propiorem (quippe quæ illis citima sit) intelligentias quidem differentes, species verò minimè diversas moliri? Nec defuere, qui à geminis auri simulacris, geminas quoque mentis species tribui asserere audeant. Quod ideo aures percellit, quoniam si simulacrorum convariatio tantam, quæ in speciebus diversitatem parere suppetat, vim obtinet, quando tamen hæc diversis substantiis hæserint, quanto magis è specierum differen-

tia, differentiarum intelligentias, quippe quæ eidem mentis essentiaæ cohæreant, proficisci concedi par est. Quin etiamnum sciscitantibus nobis responsuri sunt, an alteta, intelligentiam gignere queat, nec ne? Si nequit mens rem quampiam, ni illius imagines in ipsa gementur, cernere, minime compos erit, quarum procul dubio altera superflua, censenda est. Si potest utraque, actum suum exercet, geminique à geminis speciebus intelligendi actus concreabuntur, non igitur à geminis unus. Non etiam defunctos arbitror, qui à binis imaginibus binas auri intelligibiles formas, exindeque binas intelligentias fieri confiteantur. At nos percontabimur, an se ipsis species eæ abscedant, (quod fieri nequit, alioquin eas specie discrepare fateantur, necesse esse,) an per subjectum, in quo sunt? (Minime gentium, quandoquidem unicum esse contendunt) an per aliquid peregrinum? haud quaquam: nihil enim aliud hoc esse posset, quam vel ad auri imagines, vel ad ipsam auri rationem, aspectus. Profecto.

fecto attinente ad auri rationem aspectu, utpote quæ una sit, non distabunt: minus multo ad auri simulacra respectu: siquidem eatenus forma intelligentiæ conferre, quatenus simulacrorum aspectu ab solvitur, inter omnes convenit. Age, imagines formæ illæ respiciant, aspectuq; dissentiant, aut aspectibus aspectus adjiciendi sunt, autque de posterioribus æque ac de prioribus litigandum: aut certe in geminis, mentes geminare operæ pretium est. Diutius fortassis, quam decuerit, cum iis demente differuimus, qui mente se privant, quando eam ab humana mente segregant, quæ nihilominus usque adeo illi familiaris extitit, ut neque nos mentem sine mente adsciscere valeamus, neque illi mentem sine mente respuere. Porro iis non Mauros solum, qui unam omnium animam crediderint: verum etiamnum Averroicam mentem confutasse multiplicem in multis commonstrantes arbitramur. Talis quanquam ex sua (per quam una est) specie non evadit. At ex Deo animarum corporumque concilia-

tore, non quia in corpore divisa, non quia ex materia uti corpus constet, non quia ex corpore ortum traxerit, unde igitur? Nisi quia divina voluntate corporis comes fit: quandoquidem Deus simul initium (haud tamen principium) idem utrisque præbeat, ob id neque naturam eandem, neque exitum similem. At initium, ut antea diximus, idem, & ob eam rem numerum eundem tradidit, quo fit, ut animæ affectus ad corporis naturam, (quia initium comitatur corporis) augeantur. Verum cur novæ quotidie animæ à Deo creantur?

Numne constructo mundo cunctas simul animas, quemadmodum cunctos in mundi exordio procreavit Angelos creare quivisset? id ita effectum, quia alioquin Deum agere dedecebat, censemus? Nam si diu à corporum vinclis (quippe, quæ ingenue quanto preciosior sit vita soluta, quam corporeæ indigestæque mori juncta judicassent) solutæ vixissent: corpora neutiquam (quatenus intellectuales sunt) unquam ingredi voluissent.

Ne-

Neque enim Deus vel Angelus liberam animæ voluntatem cogere volunt: neque secus quam perſuaſione mens movetur.

Quum igitur non ſimul, ſed per ſucceſſiones atque viciffitudines corpora in terris ejus nutu generentur, hinc Deus in dies animas parit. Quinimo id ipſum rationi etiamnum conſonat, ut ſicut ſphærarum animi, ſeu Angeli per temporum moras ante ſphæras proprias concreati haud extitere: ſic quoque nec animæ noſtræ ante propria vehicula. Quamobrem & ſi cum corpore non deſinant, cum corpore ſaltem incipiunt. Adde quod Deus perpetuo Angelos illuminat, quare ſicut ſuperiores formare mentes nunquam deſinit, ita infimas mentes creare haud ceſſat: perpetuam illic formationem molitur, hic aſſiduam creationem. Decet immenſam Dei potentiam: decet inquam, ita ſeſe potentem, continue aliquid ex nihilo procreando, mentium oculis oſtendere, ut perpetuo hoc effectu infinitam ejus potentiam clarius lucidiusque agnoſcant, eam in cœlis venerentur, in terris,

ut ita loquar, creantem admirentur.

Denique quum animarum multarum sint, corporibusque incipiant, scrupulus restat, quoniam pacto Deo ad concumbentium libidinem, momentis singulis, singulas animas procreare conveniat. Minime malum concubitus (utpote qui ad bonum suo apte ingenio institutus sit,) sed moderationis in concumbentium animis defectus, malum censetur: ex quo generationem proficisci, ecquis exors crederet? At ex corporis concubitu omnium consensu generationem fieri dilucide constat: cui generationi sublimis Deus non ad coeuntium libidinem, sed praescriptam providentiae legem, quae & numerum & tempora concumbentium ab rerum initio videt, in aëre animas distribuit. Qua insuper coeli parte (quippe quae à Deo coelicolae sint) animulae earum procreantur? Error profecto est, in iis, quae cum indivisibilia, atque materiae prorsus immunia sint (qualis rationalis anima censenda est) nullo situ clauduntur, situm quaerere. Nam sicut ubicunque Sol fulget, ibi & radii

dii mittuntur: sic ubicunque Deus adest, animus mittitur, atque recreatur. At, quamnam cœli parte in corpus descendit? Porro quum Deus extra locum, loco omni adsit, atque insuper anima minime loco claudatur, momentoq̃ve creetur, & adsit, neque eam proprie descendere dicendum est, neque qua parte descendat, percontandum. Sed nobis tantisper una cum priscis confabulari liceat. Igitur si Platonici credimus, Cancro præcipue descendere, vicissimq̃ve per Capricornum, Cancro oppositum ascendere, arbitrandum. Atque ob id illam hominum, hanc Deorum ædem appellitant. Nam ter, quaternis universo elementis diducto, tertioq̃ve eorundem quaternario ordine præpostero (terram ultimam constituyente) ad nos converso, atque cæteris in medium redactis, in terram, tam imam quam summa postremitate desinente, Martia sphaera ignis, aër Jovis, Saturni aqua, cœlum verò (quod & aplanēs vocetur) terra habeatur operæ pretium est: in qua Elisos puris animis deputatos fore eam.

campos, antiquitas posteris intelligendum reliquit. Hinc Pythagoras primum nascentibus lactis alitum offerri ratus est, quod primus eis motus à lacteo orbe in hujusce vitæ inferna delabentibus inchoet. Hic Zodiacum Cancro Capricornoque tropicis signis intersectus ambiendo complectitur. Quod sane Cancer lacteusque sese contingunt, anima descendens tereti (quæ sola divina est) in commune defluendo, forma producit haud secus, quam à puncto linea suboritur: ex puncto enim suo, quod est monas, in dyadem, quæ prima sit detractio, pertendit. Ob id nimirum essentiam hanc & individuum & dividuum Timæus non injuria expressit. Quoniam si divinæ ejus naturæ simplicitas cogitetur, divisionis cujusvis ignara reperietur: si per corporis membra diffusa, divisionis obnoxia deprehenditur. Nec equidem de nihilo, aut de vana adulatione veniebat (ut mea fert opinio) quod prisca descensuræ animæ, ac trepidanti, novam ebrietatem, ebritatisque comitem oblivionem, in regione-

gione, quæ inter Cancrum & Leonem extat (sidereo illo Liberi patris cratere illic locato, in fluente silva, indicante) obrepere fabulose confinxerint: quando Theologi quoque animam, quum ad corpus prima sui perductione trahitur, ingruentem sibi hylem novumque materialis alluvionis potum (non quidem purissima parte, quæ nectar Deorumve potus esse fertur, sed turbidior, quam animarum potum lethæumque fluvium veteres vocitare delibutam) illic primum periclitari, divinarumque rerum, quarum quum in coelo erat conscia, illic primum oblivisci, proculdubio suspicati sint. Atque ideo quum à simplici individuoque naturæ fonte, per ædem hanc ad terrenum corpus, eaducam regionem, mortalitatisque sedem, (quæ vita vulgo existimatur) de-
truditur, eam mori, quod non extinguere, sed ad tempus obrui intelligi volunt. Quum verò anima morte sursum accersita absolvitur, atque ad veras naturæ divitias, ad propriamque libertatem per Capricornum revertitur, vitæ non nisi à sapien-

pientibus deprehensa, cæteris eam mortem falso opinantibus, faulste restitui. Ex quo jure evenit, ut hanc Deorum, hominum ædem illam, cognominent. Eadem Solis etiamnum portas Phisici eatenus nuncuparunt, quatenus in utraque solstitio occurrante, Solis ulterior accessio inhibetur, per quos profecto de cœlo in terras meare, & de terris rursus in cœlum remeare (ut retulimus) animulæ facile creduntur. Attamen falluntur, qui hic secundum situm, ascensum, descensumve intelligunt: at quoniam Luna Canceri domina generationi proxima est: Saturnus contra, Capricorni dominus remotissimus: hinc per Cancrum, id est, lunarum vegetalem sensualemque instinctum, animas descendere opinantur: per Capricornum verò, hoc est, per Saturnum, intellectualemque institutum ascendere ajunt. Etenim Saturnum prisce mentem, qua sola superiora petuntur, nuncuparunt. Accedit ad hæc, quod Capricorno Saturnoque arida vis est, qua dum spiritus ad intima contrahunt, atque colligunt, ad

con-

contemplandum assidue provocant, acil-
liciunt. Contra Lunaris humor spargit
atque dilatat, & animulas circa sensilia di-
strahit. Iis itaque rationibus per Capri-
cornum animas ascendere, per Cancrum
descendere, non immerito autumant.

Insuper quum corpori infundatur, qua
illius parte ingreditur? Dei jussu hæc ipsa
in medium cordis punctum (quod est
corporis centrum) sano intellectu pri-
mum infunditur. Exinde per universa
corporis membra, calore, spiritace sub-
stantia succis sese diffundit. Quod si æ-
grotatione media hæc solvantur, ex templo
se, ut ita dixerim, colligit, atque unde pri-
mum effluxerat, in cor refluit. Cordis
calore, quod proprium illius vehiculum
censetur, obliterato, cor ipsum tandem
deserit: non secus quam oculo Solis lu-
men, quod illi influxerat, integram effluit,
quod non etiam evanescit, aboleturque:
sed suum perpetuo Solem sequitur.

Quo autem pacto animo sempiterno
conveniens sit, ut modo descendat in cor-
pus, modo ab illo abscedat, ascendatque:

&

& quorsum ludus hic in tribuenda corpori vita, & auferenda? Vitam corpori impartit, ei que includitur, ut singula incognoscat, ut singulares formæ cum universalibus concilientur, ut cum radius divinus, tum etiam ejus formulæ in Deum reflectantur, ut anima sit beator, ut inferiores animæ vires ad effectum progrediantur, ut mundus ornatur, ut sublimis Deus colatur. Eidem vitam aufert, ne diutius à melioribus, propter viliorum operum ministeria, muneribus vacet. Atqui ut stellæ ad sibi à Deo injunctam officii functionem explendam, oculis nostris modo oriuntur, modo occidunt: spiritus quoque non parum multi, novis assidue corporibus fabricatis, oculis nostris modo sese objiciunt, modo sese subtrahunt, sic hominum animæ, alias in corporibus apparent, alias delitescunt, in cœlosque cœlestes evolant.

Sed cur si cœlestes sunt à terris pariter atque corporibus tam invitæ discedunt? Primum non omnes invitæ, sed plurimæ sponte ac libentissime decedunt: ob id apud

pud Getas Thraciæ populos puerperia lugebantur, natiq̃ue deflebantur: funera ex adverso, veluti sacra, lusu cantuq̃ue celebrabantur: noscentes & ipsos eam vitæ conditionem esse, ut mori plerumque etiam optimi portus sit. Subticeo Philosophos religiosos, milites, & alios complures: subticeo Christianorum primitias: subticeo quod non universi morientes lugent: lugent autem nascentes omnes & quasi inviti à lachrymis terrenum hoc iter tanquam exilium infelicitè auspicantur. Denum in iis, qui mortem formidant, horrentq̃ue, non tota, ut ita dicam, anima expavescit: siquidem pars ea, quæ abscedendo in melius pergit, non modo semel, haud forte invita in vita decedit, verum & quotidie sponte discedit: unde Philosophis neutiquam terribilis mors, quinimo familiaris, atque illis domestica est, neque qualis post obitum puri animi habitus futurus sit, eos latet, quando talem ferme quotidie in summo contemplationis fastigio experiantur. Quid enim aliud per Philosophiam agunt, nisi

nisi quod animam ab corporis affectu, rationemque à sensibus ingenue sevocant, Quod totum, ut Platoni placuit, mortis meditatio est: quandoquidem mors animæ à corpore liberatio sit, hinc præmiis futuræ conditionis perfecte ad integrumque auspatis, adeo ab interitus metu eorum cogitatio abest, ut ad moriendi desiderium promissæ beatitudinis, cœlestisque habitaculi majestate ultro ardentissime animentur. At ea animæ pars, quæ corpori duntaxat alendo atque utendo tributæ est, invita abit. Quoniam abeundo naturali quodam officio vacat, atque amicum suum deserit. Adde quod plurimi cruciatum, qui in discessu sentitur magis, quam discessum metunt. Nonnulli suis operibus visionem non meruisse divinam putant, ac propterea poenam & mortis vaticinantur & timent. Plerique hujusce vitæ blandimenta, quibus protinus ab initio (cupiditatum dulces insidias subrationis jugo minime domantes) irretiuntur, ægre relinquunt, ac ideo in discessu dolent. Ex quo factum itur, ut animas,

animas, quas in se pronas corporis usus corporeæque pestes effecerint, atque in pécudes quodammodo ex hominibus reformaverint, pariter & corporis absoluti-
onem perhortescere, & quum necesse fue-
rit, non nisi indignatas cum gemitu pelli
sub umbras credi par sit.

Cur non redeunt animæ? Redeunt sane
quam plurimæ, si priscis fidem adhibere
cogamur. Argumento sunt, Gabinus,
qui quum cervice Sexti Pompeji jussu in-
cisa, vixque cohærente tota die in littore
exanimis jacuerit, occiduo jam profligato
tempore, atque in supremam tempestatem
declinante, Pompejum, ex carisve ali-
quem ad se ab inferis remissum, nonnulla-
que renunciare jussum accedere, gemitu
precibusque exaggerata multitudine pe-
tiit. Ex amicis plerique venere, multa-
is nunciavit, veritatis indicium reliquit,
quod peractis mandatis protinus expira-
turus esset, idque ita ut retulit, evenit.
Corfidius natu major seclusa, quæ inter
mortuos aut viderat, aut audiverat, ap-
plosis manibus concinuit, seque à fratre
jam-

jampridem extincto, quo in loco aurum
nullo conscio defodisset, demonstratum
venisse, & alia pleraque retulit. Mox ex-
piravit, aurum ubi dixerat repertum est.
Unus è viginti viris agros dividantibus
Capuæ feretro elatus, pedibus domum in-
columis remeavit. Simile quid Aquini
obtigisse proditur. Romæ quoque Cor-
fidius materteræ consors funere locatus
revixit. Aviola Consularis in rogo vitæ
restitutus fuit, flammaque prævalente re-
divivus crematus. Idem Lucio Lam-
iæ prætorio viro accidisse fertur. Nam
& Celiū Tuberonem prætura perfun-
ctum à rogo relatum fuisse fama est. Pro-
inde iis atque innumeris aliis exemplis a-
nimas remeare antiquitas (forte falsi con-
scia) sibi persvaserit. Adeo enim ad hæc
attonita vetustas fuit, ut incredibilia eti-
amnum dictu affirmaret. Platonici sub
aliis quidem figuris eas redire putant. Sed
nevera quid opus est veteranum & emeriti-
um militem ad pugnam redire? neque
secundum naturam redivivus est, quo-
niam omnes redirent, quod si contra-

natu-

naturam ; stultum est reditum quære-
re.

Nunquid in corpora nostra quicquam
animæ defunctorum agant ? Nihil profe-
cto rationem phantasiâque nostram co-
gitationibus, visionibus, signis quotidie
eas commovere inhibet : nos autem ple-
runque unde veniant ignorare, non un-
quam id ipsum incognoscere solemus.
Indicio est Arabs Avenzoar, qui à Medi-
co nuper defuncto, per somnum, opti-
mum oculo suo ægrotanti præsidium ac-
cepisse, exaravit. Plato eorum animas,
qui occisi sunt, interfectores hostiliter in-
sequi prodidit. Hinc forte contingit, ut
occisi hominis vulnus, jacente etiamnum
cadere, in eum, qui vulneraverat, si modo
ille cominus vulnus ipsum inspexerit, san-
guinem rursus ejiciat, quod quidem Ju-
dices usque in hodiernum diem observa-
vere. Idque exemplo duorum familia-
rium firmatur, qui cum Megeram adven-
tassent, alterque ad cauponem, ad hospi-
tem alter divertisset, huic in somnis ille,
(quippe cui interitus à caupone parare-
tur)

tur) ut subveniret, eum orare visus est. Qui primo nempe somno perterritus, surrexit: dein quum se colligisset, idque visum hestæ faciendum duxisset, recubuit. Tum dormienti illi idem rogare visus est, ut, quoniam sibi vivo non subvenisset, suam saltem mortem haud inultam pateretur. Sequæ à caupone interfectum, in plaustrum coniectum, atque desuper ster- cus injectum denunciavit, utque mane ad portam adesset, priusquam plaustrum ex oppido exiret, petiit. Hic eo somno commonitus, mane bubulco ad portam præsto affuit, ac ex eo, quid in plastro esset, quæsit. Ille perterritus fugam arripuit, mortuus erutus est, caupo, re patefacta, pœnas dedit.

Ob hæc nimirum geminas somniiis portas, ex ebore falsis, è cornu veris deputatas esse verustas adstruxit. Nam ubi quiete somnove ab corporis functionibus paululum libere introsipientis animæ aciem interjectum, nexuque colligantis naturæ obductum velamen ad verum usque vel seipsa, vel alia quavis anima duce, qua-

dan-

dantenus admiserit, de cornu existimandum est: quippe cui fors ea sit, ut tensus visui quaque versum pervium sese objectet. At ubi identidem obtutum, quam mox repulerit, eburneum censetur: quando & huic ita corpus natura densum sit, uti quantumlibet attenuatum, nullo visu ad ulteriora tendente penetretur. Neque ab re est, quod Simonides, quum ignotum quendam humavisset, haberetque in animo navem conscendere, ne id faceret ab eo, quem humi dederat, moneri visus est, alioquin naufragio periturum: rediit Simonides, ceteri naufragio interempti fuere. Magnus hic diversisque refertis documentis locus obiter invitaret, utrum ne aliqua quiescentis animi præscita sint, quaque ratione fiant, an fortuita (ut perquam multa) res sit? Et hercule, si exemplis agatur, illic & paria fient. At quanquam id unum à vino & à cibis proxima, atque in dormitione irrita esse visa prope convenire palam sit, ceterorum fortassis contrariam esse rationem, non eam inficias. Quandoquidem &

per somni quietem & aliam quamvis à corpore alienationem sensibus sopitis, phantasmatumq̃ve nubibus expulsi, animum aut suapte natura suiq̃ve speculatione (quod Platonici facile dabunt) aut Dæmonum præsignatione, aut superiorum corporum impressione, aut divinæ virtutis Angelorum ministerio illuminatione (quod recentiores Theologi indubie asseverabunt) pleraq̃ve, futura quasi tunc illa in supernis numinibus præscripta oculata fide intueamur, vaticinari vel ex iis apertissime inclaret. Tum quia Socrates à falsis in iudicium accusatoribus tractus futuram iudicibus primo penitentiam prædixerit, accusatoribus ruinam, civitati seditionem. Exindeq̃e suæ internecionis diem à numine per quietem monstratum præsignaverit. Tum etiam, quia Theramenes in carcerem conjectus, venenumq̃ve absorbens, Critiæ sibi adversario citimam mortem vaticinatus fuerit, quæ ut renunciaverat, evenit. Quidam etiamnum Rodius novissimam vitam agens, sex æquales nominavit, atque

que qui eorum primus, qui secundus, & qui deinceps vitam obiturus esset, præ-
nunciavit. Item Eudemio Cyprio gravi
admodum morbo laboranti in quiete, e-
gregium facie juvenem visum auspican-
temque eum brevi revaliturum, paucisq;
diebus tyrannum Pheræ Thessaliæ oppidi
Alexandrum aboliturum, atque Eude-
mum ipsum quinquennio post domum
rediturum, paulo post convaluisse illum,
Tyrannum interemptum fuisse, Eudemi-
um peracto quinquennio mortem obiis-
se, proindeque ejus animam in patriam
remeasse Aristoteles prodidit. Sed &
Calanus Indus jamjam spiritum emissu-
rus ocysimam Alexandro regi necem au-
guratus est. Pherecides quoque Syrus
Ephesis diem obediens suam, contra Ma-
gneseos victoriam vaticinatus est. Mil-
le denique id genus vaticiniorum sunt,
quæ iis quidni miraculo esse possunt, qui-
bus intellectum (utpote corpori repu-
gnantem) ultro corporalia, sponteque sua
dispicere abditum est. Etenim intellectus
tunc sincere discernit claretque maxime,

undeque sibi futurorum agnitionem asce-
verit, neque difficile, neque impossibile ar-
bitrandum. Quam verò mens ipsa cor-
pori adversetur, Xenocratis, Origenisque
testimonio, qui sibi quo libidinis incendia
penitus extingverent, virilia exusserint,
cuique palam fiet. Necnon & priscorum
sacerdotum Magnæ matri Saturnove con-
secratotum, horum illi sese castrabant, ii
se excarnificabant. Caterum nonne &
Christianorum primitiæ, adeo his impen-
dio majora horribiliaque factitarunt, uti
mundum nihil miratum aliud magis con-
fiter? Mitto in præsentia tanquam aliun-
de petendum explorandumque, quod e-
gredientes animas, genii dæmonesque
(quos sibi protinus ab electionis usu, mo-
res eligendo, interim vitæ duces elege-
rint) ad communem omnium judicem
cunctas ducunt. Sententia lata priores
abeunt dæmones. Malasque malus vio-
lentusque dæmon trahit: bonas autem o-
mnipotens & immensus Jupiter late at-
que tranquille perducit: eæ apud cali-
colas calites perenni gaudio tenentur,
illæ

illæ apud inferos , utpote quæ Lethæum fluvium , Phlegethonem , Acherontem , Cocytum , Stygem , Vulturem immortale jecur tondentem , Tantalum , Ixionem , Sisyphum , Phlegyam , (quæ omnia illic fabulosa persuasio esse credidit) in semet-ipsis olim periclitatæ sint , irrevocabili quadam lege torquentur crucianturque . Nec eum Platonici hoc loco , eas aut proprium oberrare cadaver , aut novi corporis non humani tantummodo , sed & ferini quoque , electo moribus , quos in animali libenter exercuerint , congruo genere , habitaculum ambire : omniæque tandiu perpeti malle , quandiu cœlum , (quod vel ignorando , vel diffimulando deseruerint) ingenuæ evadant , arbitrandum est . Quanquam & hæc ipsa mystico quodam sensu sanctæ fidei dogmata efflictim adoleant . Deinceps verò de motus tempore infantis differendum est .

Mari quidem formellæque promiscuum hoc atque indiscretum est : ut si affectionis temporis , ejus duplum adjiciatur , ex eis exurgente tempore , motus

compotes evadent, verbi gratia: Triginta dierum spacio afformatus (ut de uno quod exemplo suffecerit edisseramus) iis sexaginta adjectis, nonaginta (tres constituentes menses) soles consurgent, hoc ipso movebitur tempore: & sic variis pro afformationis varietate temporum impendiis motus compos fiet. Partuum, motionum tempora, vel imperitis, facili atque indubitato modo ita monstrata sint. Verum quia intelligentibus plerumque, quibusdam comprehendendis rebus (quippe quas ratio non satis attingat) non minus priscorum autoritates, quam eorundem debilis vanaque ratiocinatio, conferunt. Maximum hinc enarrationis nostræ patrociniū ordiemur, quod Hippocrates quoque, quum libro de pueri natura puerulum dierum triginta tractu, foemellam quadraginta & duobus confingi & pronunciaverit & sanxerit: huic quidem quartum sui motus mensem, illi verò tertium præsignavit. Unde ter triginta replicata tertium afflare mensem: ter autem duo & quadraginta, quartum pau-

paulove plus, neminem (modo ne excors) præterit: quæ singula nostræ illi computationi (imo verò peritiorum) magnopere quadrant. Nam etsi fabricationis temporis triplicitati puerperii motionem attribuimus, non tamen in ipsis (quod dixi) temporum articulis: at assidue paucis post diebus, (quibus serius) interdum ante (quibus præcox) id ipsum evenire contenderim. Quod apud Hippocratem ita esse, haud dubie in confesso est. Attamen nihil in iis certi affirmare, nec meam ego in plerisque eorum fidem obstringere ausim. Quin potius ad auctores, (qui de dubiis rogentur omnibus, modo ne tanto majore eorum diligentia, vel cura vetustiore, eos sequi fastidio sit) relegabo: quandoquidem & mares circa quadragesimum solem, fœminas circiter nonagesimum moveri, complures diligentissime exploratum habuere. Nemo etiamnum id parvum ac modicum existimaverit, autorum alioquin eruditissimum Macrobius Hippocratem septimo mense nascituris, septuaginta dierum.

spacio motum fieri annuentem citasse. Halyabas autor gravissimus partum & sexagesimo & septuagesimo octuagesimoque sole, duplato duntaxat fabricationis tempore, sese vibraſſe teſtimonio eſt. Verum autem (ut ingenuè fateamur) cujuſque motionis tempus, opus ingens occultumque divinitatis non extimo, ut pleraque pubetenus tactu viſuve, ſed fœmineo internoque prænſci poteſt: proindeque quasdam adhuc ſummas tractavimus, plura mox & diſtinctius. Nunc enim quadam autorum omnium mixtura monita exhibentur, quoniam hujusce rei interpretationem mens egreſſa, legentium animos per omnes reſceſſus, omniaque labibula veluti manuducere feſtinat. An eodem, quo diximus, tempore duntaxat perſentiſcat. Antea ſane, quam movere (quanquam triſtius atque ſenſu hebeti admodum obtuſoque) infantem præſenſiſſe (credibile ne mpe) proditum eſt: ob id, quod actio hæc incertioris partium dearticulationis, certioris illa indiga ſit: hæc invalidius robur, validius illa exigit.

Infans

Infans per umbilici annexum, (ut antea retulimus) & alitur & augetur. Etenim umbilicum, quem in putamine contentæ venæ complent, quasi radicem in utero obtinet, hoc ipso sanguineum, utpote de quo vitam aptissime mutuetur, alimentum haurit. Nam umbilicales venæ undique laterum tenduntur, fissæque per minutissimas fibras usquequaque per uterum sparguntur, ac passim disseminantur, & qua eæ desinunt acetabula inchoantur, in quæ, veluti in mammas, sanguinea alimonia à natura puerperio reponitur, quæ dum colligitur, sensimque ex multis consistit, acetabula, quasi corporis pustulæ, turgent. Quare quandiu infans minor perstiterit, nec uberiores admodum alimentarii sanguinis copiam sugere quiverit, conspicua majoraque visuntur: at eo aucto confidunt atque exolescunt. Ad exitum proficiscente longe minora (adeo ut obtusus aciem plane effugerint) subinde redduntur. Quo tandem perfecto postremo, antiquitate, cui nihil scire negatum, omniaque figmentis velare licuit,

commento Saturni laneo vinculo per annum alligati, ad diemque sibi festum soluti præmonente obliterantur abolenturque. Cæterum per id tempus, nono peracto mense, partuque magnopere aucto, & fabrica propemodum concepti corporis absoluta, ad alendum & increscendum, eidem permanens ab utero cibus minime suppetit. Accedit ad hæc, quod, quum sui impatiens effluendo sit, alieni appetens hauriendo efficiatur oportet. Quare de cruento alimento, quod dulcissimum sit, trahit pariter atque de lacte pusillum exhaurit, donec in lucem edatur.

*Conceptionis indicia, nec non Maris
fæmineique partus.*

CAPUT IV.

INchoati hominis indices & notæ
(quanquam fallacissimæ, & quibus minus credendum sit, quandoquidem,
com-

complures, ac prope dixerim, omnes, omnem citra graviditatem, menstruis recrementis suppressis, evenire queant) exponenda sunt. Etenim hæc multiformi contemplantium ingenia ambage torserunt, quando fieri possit (immo quotidie confiat) ut menstruæ purgationes, ob venarum easdem ad uterum perferentium concretionem interseptionemque, & item ob cruoris crassamentum frigiditatemve, incertiores admodum secernantur, aut earum vacuatio prorsus intercipiatur: Quibus alio decumbentibus, eadem ferme, quæ & mulieribus uterum gerentibus accidere, ecquis, ni mente admodum captus, diffiteatur? Attamen quæ nobis genitalia semina concepta fore (tamen si haud perpetua fide) indicia svadere valent, brevibus à capite orsi, perstringemus. Igitur si nosse libuerit an horda sit, diligenti adhibito examine, cuncta hæc scrutabere. Si à conceptu decimo sole aut serius, prout magis minusve ex supervacua materia tentatur, capitis dolores inquietasque infestent. Si exinde caliginosa vertigine &

tenebris oculorum acies hebetetur. Si pupillæ minuuntur. Si candicans particula amplior fiat. Si flavescat, atque si ejusdem venulæ cruore turgeant. Si concaventur ocelli. Si palpebræ molliantur, & ob hæc ejus aspectus gravior atque ingratus magis reddatur. Si inunctis medicamine oculis (prærogativa facie fecunditatis) saliva inficiatur. Si pannus (ut vocant recentiores) rufæque lenticulæ earum faciem deforment. Si inter oculorum angulos, & nares venæ fitæ conspicuæ magis comparent. Si sub lingua vena virescat. Si cervix calidior, tergum algidius. Si colli venæ arteriæque extendantur, & turgeant magis, ac evidentius percussu ipso attollantur. Si pectoris venæ nigrescent ac tandem virides glaucæque reddantur. Si mammae obdurescant, extuberent, perdoleant. Si papillarum color in ruborem demutetur. Si merum, aut quæ libuerit, algida res epota in mammas recto tramite (algore suo illa comitante) interea permeare videatur, dum sorbetur. Denique si in eduliis fasti-

fastidium. Atque si malaciaprehendat, ea sit ubi quicquam gustare improbe appetant, aut enormium appetitus variis assurgant, citoque commutetur: quod picare quidam à pica ave denominant. Si esca cupido claudatur, Si ventriculi redundantia & succorum pariter atque cibariorum vomitiones acciderint. Si acide ructet. Si temeto infestetur: quippe quæ, quum biberit, langueat atque flaccescat. Si cordis pulsus perturbet. Si ocyssime lætetur, tristetur. Si alvum ac potissimum umbilicum tormina fatigent. Si renum coxendicumque gravitas vexet. Si ilia pleniora compareant: quod equidem iis, quæ graciliores sunt evidentius accidit. Si inguina persentiscat, ea conceptus argumentum esse posse, quem latet? Si concumbentes mas & fœmina una genituras emiserint: quæ si in septimum diem intus permanferint, conceptum jam esse, certum est. Si peracta re exterarum partium algor supervenerit. Si vir collem uterum suxisse senserit. Si à coitu mox locus resicelcat, mulieribusque naturæ

turæ, labia tenuiora efficiantur. Si coitum abhorruerit, aut si ardentius concupierit. Si uteri os ad obtutum arctissime conniverit: Hippocrate tradente. *Quæ uerum gerunt iis vulva se comprimit.* Enimvero mulieris utero gravis vel præcipuum indicium est, quoties obstetrix perspicaci intelligentia salutarem digitum submittens, vulvæ os pertringens concretum, obseptum ac denique sigillatum noverit. At quum hac oris arctatione & uteri moles quæpiam præter naturam indicari possit, ejus rei discretionem scabricie internoscas. Nam per graviditatem, tenerum & molle extat, & modum naturæ modicum observat. Quibus verò inflammatio duritudine sua id infestaverit, duriusculum persentitur. Quod Hippocrates a hac perpensione prodidit, *Quibus uteri os durum est, iis compressum id esse necesse est.* Si vulva universum * alveum, donec ad septimum mensem ventum sit, contraxerit. Si inglomerata sese extulerit.

a Hippocrat. lib. 5. Aphorism. 5. 1.

* Cavitatem internam.

rit. Si post initium alvi tergorisq̃ue pul-
 fatilis dolor prehenderit. Si menses per
 assuetos circuitus substiterint. Quoni-
 am ex venis, quæ intus in uteri alveo sunt,
 secundæ in volucrum dependeat, & obe-
 am rem nihil prorsus per eas in muliebrem
 sinum excerni queat. Unde secundum
 naturam haud quaquam inferius agun-
 tur, at in ubera transeunt, concoctioneq̃;
 lateſcunt: Cujus nota exiguo quodam &
 araneæ propemodum specie in mammis
 visitur. Quod si muliebrium quicquam
 eliciatur, tantillum quidem fuerit, ac ex
 cervicis venulis prorumpet. Si igitur e-
 sculenta fastidiat mulier, muliebribus sup-
 pressis denegatisq̃ue, hominem inchoasse
 arbitratum iri fas est. Quod Hippocra-
 tes ita sanxit: *b mulieri menstruæ parga-
 tiones non prodeunt, nec horror aut febris
 supervenit, & fastidia accidunt, gravidam
 esse arbitrare.* Si etiamnum dolores, tu-
 mores, extuberationesq̃ue carnis in cru-
 ribus inciderint. Si corpus universum
 gravetur, mollescat, effœminetur, palle-
 scat.

b Hippocr. lib. 5. Aphor. 6.1.

scatque. Si pulsus protinus ab initio fortis & magnus procedente tempore parvus & velox perftet. Quin etiam ex humidis recremenis graviditatis indicia exploratum itura sunt. Ut si eorum meatulus arctior fiat, unde difficilius emittantur, Si urina subalbida, clara, nubiloso rore supernatante, ac stellari lapidis colorem præ se ferente, atomisque in ea ipsa ascendentibus descendantibusque fuerit. Et enim initium conceptionis id præmonstrat. Si à conceptu primo mense, ima sui parte candicante corpuscula, ad farinæ crassioris speciem subsideant, quæ commota carminati xylî cotonive effigiem referant. Si accedente adhuc tempore flava, dein rubra puniceave, postremo atra (nubecula parte superna rubore suffusa) evadat. Si quocunque tempore subsidentia tenuis disiecta carminato gossypio perquam similis in ea ipsa congeritur. Sed & hominem inchoatum esse experimento quoque, mulso potio, aperitissime perpenditur. Hippocrate exarante: Si nosse libuerit, an mulier gravis sit,

fit, mulsum ei bibendum dabis, quam itura cubitum est: post deinde, si venter torquetur, gravida est: si minus, non est. Porro flatuoso spiritu intus in intestinorum anfractibus incluso lucente nullo exitu, mordicanteque, alvum torqueri quis * hiscat? Igitur non ab re fuerit, si mulieri crudum mulsum, quum itura cubitum est, sorptui dederis: quandoquidem eo ilia prægrandi procul dubio mole fastigientur: hinc utero gravem ob angustiam, quam genituris infra afformandi hominis monetam locatis uterus convehit, permorderi censendum. Et item quo melius id assequamur, ut tantisper interquiescat mulier moliendum, pariter atque eduliis expleatur (quippe quæ ita magis torqueri assoleant) præcipiendum est. Cæterum aromatum suffitus, quem nonnulli hac in re in sui patrocinium asferre contendunt, tantum abest ab conceptus indiciis, uti ab eisdem nihil alienum magis esse queat. Non enim graviditatem at sterilitatem commonstrare,

Hip.

* *Neget.*

Hippocrates edocuit: Si mulier non concipit & scire placet, an concipere possit, veste obvolutam suffies infra. Nam si odor transmitti per os ad nares videatur, non esse sua culpa sterilem cognosces. Etenim si halitum odorisque spiramentum incensarum materierum, (quæ impendio fragrantiores odoratioresque sint) ad os & nares transmissum mulier plane persentiscat, neutiquam sterilis censenda est. Verum & mulierem fortassis non concepisse agnoscas hoc ipso suffitu licebit, non tamen superius proditæ perpensionis apte congruit. Quandoquidem solis iis subeuntes suffitionis odores minime afferantur, quibus uteri ostium interseptum occæcatumque existit. Quale, sobolis creationi nequaquam accommodatum censetur. Nec absimile de alio, aristolochiæque scobe supposita iudicium ferendum est. Lotium alii triduo vitreo vasculo apprime obsepto in umbra asseruari volunt. Exinde perpurgato linteo subcolari. Quod si minutissima animalia pediculis similia in eo offenderis, conceptum

ceptum plane pramonstrant: quæ si rufa extiterint, marem: candicantia, foeminam indicant. Simili modo & acum æreo malluvio matulave urinæ collectæ per noctem infundunt, quæ simul atque pernoctaverit, si minutissimas notulas (orbiculorum instar) puniceas contraxerit, mulier gravida est: sin ærugo incesserit, minimè. Verum iis ego sæpius experimentis egregia hercle frustratione usus (vel quia indiligenter exercuerim, vel forte, quia res ita sese habet) irrita fallaciola-que comperi. Quæ & alia pleraq; quamquam in universum omnibus horis hominis vita crediderit (nec credere senserit) viritim tamen sapientissimi cujusque fides plane respuit. Rursum cardui succus epotus si rejiciatur, inchoati hominis index est: sin minus, non est.

Atqui, quod intus geratur, non solum præscire oportet, sed an mas, an foemina fuerit partus, exquisite explorandum est. Quamobrem neminem lateat, marem ferenti dextri oculi celeritudinem, vividum-que colorem inesse. Cui etiamnum

mar-

mamma dextra impendio major, obduri-
rior, ejusque papilla ocyus, quam læva à
colore evariat. Eidem lac præcox, quod
ab ubere mulctum vitreo umboni in-
jectum, solique per horam expositum in
orbiculum instar margaritæ fulgorem i-
cantis conglobatur: quod insuper in ejus-
dem mulieris, à qua mulctra facta est, lo-
tio fuso partem imam recto viæ itinere
petit, sal illi adjectus neutiquam colliqua-
tur. Quin & assidue, quæ marem gerunt,
facilius exigunt, & coloratiores, dextra
potissimum mala, sunt, minusque pallent:
Quod & Hippocrates tradidit. *Mulier,*
si marem gerit, probe colorata est, si fæmi-
nam, decolor est. Mares præterea partus
magna ex parte circiter quadragesimum
diem motus præpotes sunt, plus atque in
utero motus validiusque dextro potius la-
tere inferunt: idque ab Hippocrate ita
fancitum est. *Fœtus, qui mares sunt, par-*
te uteri dextra continentur: qui fæmina,
magis sinistra. Longe enim mas à fæ-
minæ natura calore dissidet. Quocirca
hæc
c Hipp. lib. 5. Aphor. 42.

hæc & tanta, contra quam in foemineo foetu accidere, neminem admirari licet. Purgationes etiamnum ad tempus quoddam (scilicet quadraginta dierum) accedunt. Uter mucronatus ad umbilici sedem prominet. Nec minus profectio admiratione dignum est, mulierem itione perpetuo dextrum pedem præferre, ac exurgentem manui dextræ potius, quam lævæ inniti. Dexter pulsus eidem plenior. Contraria omnia in altero sexu. Primus foeminæ, parte plurima, nonagesimo die motus, latere lævo, ingestabile onus, crurum & inguinum levis tumor. Pallidiores sunt foeminam gestantes, avidius appetunt, atque minus re jam præsentē (quam cupierint) frui queunt: protinus enim fastidiunt, quod modo vehementer appetebant. Muliebria trigesimo die prædeunt. Qua sane reputatione foeminæ sortis misereri protinus subit. Cæterum aristolochiæ pulvisculus ex melle confectus, lanaque obvolutus, per tempus vulvæ impositus, mari aut foeminæ inchoata argumento esse potest. Nam si sali-

vam

vam edulcaverit, mas proculdubio conceptus est: Sin amarorem allecetet, foemella. Inde & plerosqve existimare video nihil non de hac re ipsa herbarum cognosci posse. Sed plurimarum etiam calcatarum vires esse incognitas, ob eam rem, quod eas agrestes literarumque ignari, quippe qui soli inter illas vivant, experiuntur. Accedit ratio inventionis anceps: quandoquidem in repertis alia casus, alia vitae pleraque utilia (ut vere dixerim) Deus ipse inveniat. Quin etiam ad maris foemellæqve generationem prænoscentiam, an novella senescensve, an florens & vicens ætas fuerit, novissenon parum interest: quandoquidem hæc mares illæ maxima ex parte foeminas procreant. Quippe in quarum altera calor nondum perfectus sit, in altera verò deficiat. Humidiora etiamnum effoeminationoraque corpora, nec non seminalia excrementa humentia magis spissa, foeminas potius gignunt. Flatus insuper ad hujus vel illius inchoationem plurimum conferre compertum habetur, siquidem iis aquiloniis

niis magis quam austris mares gigni, non in genere humano solum, verum & in pecoribus luce clarius est. Quamobrem oraculum illud magnopere custodiendum, qui mares concipi avent, eo spectent. Nec recens subtrahemus exemplum. Quod pecorum pastores, qui mares concipi volunt, in hunc (ut sic in eundem ineant) eatenus pascunt. Quinimo observatum certe experimentoque obvium est, foeminas conceptas esse, si à coitu in Aphricum, utpote qui ex adverso Aquilonis ab occasu brumali sit, pecus sese circumegerit. Quod equidem in usus humanæ conceptionis vertisse nequiequam pudendum. Id quoque ipsum casu repertum, quis dubitet? verum si quis illa forte ab homine excogitari potuisse crediderit, ingrate Deorum munera prorsus intelligit. Nec profecto perpetua indicia hæc extiterint: Ideoque hæc Hippocratem & Galenum literarum subtilitatibus peritros, non admodum illustrasse: ac demum non ab aliis hominum recepta fuisse, atque per memoriam transisse, æque

ac nihil in vita mirandum est, usque adeo fides istis fasque omne defuit. Etenim interdum (quanquam rarenter) fieri quit, ut foemina valentior mare concepta, dextro latere crebrius & vehementius: contra mas imbecillior morbidiorque, sinistro rarius & languidius commoveatur. Sed enim hæc & id genus reliqua, ut eo dissentiunt, quod magna ex parte, & magis minusve accidit, sic retulimus. Enimverò mulierum interna hæc hominum nec indagare interest: neque solers humanæ mentis, artificiosaque conjectatio, ad eam rem proxime accedit. Idque non nisi numen potis est vis ulla tenere. Furor est empiricos quosdam (adeo ii ad ejus scientiæ rabiem, non aviditatem modo, sese gerere) ita tum conceptus, tum concepti maris foemellæve certitudinem animo agitasse, ut rem sic sese habere non vaga & artificii conjectura solum, sed perpetua, & quasi unde certi essent, potiti sint. Futurum puerperium prævidentes, certò certius temeritudine (quod solus Deus novit) prodere auferint. Quæ
nem.

nempe ubi vera forent, quantum adeo tandem tales distare, dum vivant, videri possent? At hæc quidem & id genus reliqua, cujusque arbitrio astimanda relinquuntur. Res nihilo secius, de qua plura scriptitentur, prædictionum peritia digna (ut inter autores convenit) censetur, vel eo ipso, quo desideratissima medicinæ partium plurimum in toto terrarum orbe plurimisque seculis evaluerit. Atque ut hoc quoque suggesserit rerum rationi compertæ experimentorum (ad quæ vel maximè etiamnum quisque juste caligat) notitias miscuit: ita hominum sensibus duplici vinculo possessis in tantum fastigii adolevit, ut hodieque etiam in magnatum medicorum, tum cæterarum gentium parte prævaleat. Quoniam quum humanæ menti eventa quæque rerum præscire perpetuo placuerit: nihil tamen adeo cupitum aliud, quam futuros partus (quippe qui omnium gratissimi, nullo non avido venturam de hac ipsa re sortem sciendi) prænovisse constat. Inde ei maximam auctoritatem parti fuisse nemo

miretur: quandoquidem sola partium humanæ mentis imperiosissima de futurorum pretiosissimis ac præcipuis mortales certiores reddere, perinde ac si è coelo ea verissime peti credidissent, blandissime sponderit. Nos verò hæc etiam auditu fastidimus, proindeque hæc præfagationum levissimas vanitates sapius quidem præsentis capitis partem, ubicunque causæ locusque poscebant (quantum nobis licuit) coarguimus, paucisque & nunc deteximus. Tanta de indiciis, castigatius, quam se copia suggererat.

1. *Que utero gravibus accidant.*
2. *Eorum medicina.*
3. *De superfætatione pulcra.*

C A P. V.

HActenus indiciorum conceptus historiæ (relicta pene causarum indagine) digessimus. Nunc reliqua

qua concinna serie pragnantium memorabilia expiscari operæ pretium est: si prius eorum ferme omnium, quæ antea prodidimus in universum causam nacti, muliebrium suppressionem proposuerimus. Paucis contingit, ut melius habeant, quum uterum gerunt: sit enim, ut magis valeant, quando corpus vitiosis iis succis oppletum fuerit, quos partus ad suam actionem exhauriat, parentemque exquisitus perpurget. Compluribus contra, ut agrius magna ex parte degant, evenit: Cujus rei causam aliquam vel ad vitam referre possumus. Quæ enim mulieres ociosam ac sellulariam vitam degunt, excrementa non parum multa sibi contrahunt, quo fit, ut tristius uterum gestent. At contra, quibus gentibus mulieres labores suscipere assuescunt, quomodo agricolæ faciunt, iis sane neutiquam difficulter uterus gestatur: quippe quibus recreamenta labor absumat. Sed vel maxima horum causa est, quod mulieri plurima purgatio evenit, quæ quum uteri gestatione desierit, apprime vexat atque ma-

gnopere interturbat. Quandoquidem vel non gravidas (nisi menstruæ purgationes prodeant) ægrotationes etiamnum corripiant, uti Hippocrates monuit: *Si mulierimēstrua immodice fiunt, morbi accidunt: & si non fiunt, morbi matricarii accidunt.* Hinc cordis saltum, animæ defectiones, vertigines, ventriculi dolores, nausea, vomitionesqve plurimas, utero gerentes prehendere conspicuum est, & præcipue quibus purgationes constiterint (quippe quæ corporis proportionē mulieri plurimæ sint) nec dum ad ubera transierint, ob eam rem quod ab initio ut etiam paulo post, aut nihil quicquam, aut tantillum quid in puerperii alimoniam assumatur. Quocirca cruentum virus à corporis, in quo continetur, natura alienum, neque nutu suo alens, intra venas retentum ad jecur atqve ventriculum tandem (ea moliendo incommoda) serpit. Hinc ventriculi redundationes ciet: hinc etiamnum secundum ejusdem labem, quibusdam carbones, plerisque terram, & id genus reliqua foeda & abominatu

natu digna (ut nos ipsi sæpius vidimus) mandere in mentem venit, atque desiderio insolita quædam gustatu horrenda gustandi propere moventur, hanc Latini muliercularum molliciem, malaciam vocitavêre. Quibus ventriculi cum appropriatis mundificatione, sicuti poly-podio siccato, efficacissime succurritur. Subinde appetitus acidis rectificetur: ac post cibum pyris, cydoniis, malis punicis, avellanis assis, ciceribus assis, vescantur. Sinapi etiam uti prodest, quando & nocuum succum abscindat, & appetitum cieat. Vinum ex aqua mellis & aqua zucchari bibant. Cataplasmate corticis citri, melissæ, calami odorati, ex oleo nardino mastiehinoque ventriculo admoto recte medemur. Plurimum itaque langvoris iis inest. At in utroque sexu capillum germinante puerperio, & in plenilunio, (quod tempus editos quoque infantes vel maxime vexat) fastidiunt, tædioque fatiscunt. Iis aptissima sunt, quæ austera, quæ acida, quæque contacta modico sale sunt. Item panis sine

fermento, omnis avis, omnis venatio: atque utraque assa magis quam elixa. Quicquid ex ceteris sumitur, macrum potius, quam pingve. Ex pomis morum, forbum, pyrum fragile, cotoneum, puniceum, palmula, nuclei pinei, oleæ albæ ex dura maria, eadem aceto intinctæ, vel nigra, quæ in arbore optime permaturuerint, vel quæ in passio defrutove asservatæ fuerint. Temetum austerum (quanquam asperum) item resinatum, ac tandem cibi, porionesque vel frigida vel ferventes. Esti autem aliquæ principio magis laborent, aliæ post, quum jam partus increverit: omnes adæque mense quarto octavoque maxime infestantur. Quod si vel quarto vel octavo foetus perierit, ipsæ quoque una assidue intereunt, periclitanturque. Adhuc etiamnum earum ventriculus plerumque flatuoso spiritu laborat, pedes extuberant atque inflammantur. Quibus profecto affectibus medentur cochleæ, si fieri potest, Africanæ in cibo sumptæ: coquuntur intactæ ex aqua, dein ex prunis torrentur, tunc ex vino & garo eduntur, impa-

impari sane numero stomachi dolori succurrunt. Vivæ etiamnum cochleæ ex aceto devoratz profunt. Ventriculi autem redundationi recte malagmate ex foliis vitis, castoreo, cotoneis, dactylis immaturis, calamo odorato, spica, temetò aromatio adjecto, medemur. At quum existimamus præcordiorum vitium esse, si cibus minime continetur: certe, quibus hoc accidit stomacho laborare dicuntur. Horum præcordiis venter offragi arefactus infricatur. Si in manu quoque teneatur, dum cibus sumitur, magnopere prodest. Nec ab re sit, compositionem operi convenientem describere, quæ sua vi stomachi fastidium & marcorem mire ac celerrime detergat. In musto ex uvis albis congio cydonia quinque non purgata totidemque mala punica conjiciuntur. Cui additur sorborum sextarius, roris Syriaci sextarius, croci Siculi semiuncia. Sic usque ad mellis crassitudinem coquatur. Inde in die lingula sumitur. Fit etiam efficacissima potio compositione ita scripta: Apii seminis a-

ridi drachmæ sex, Petroselini Macedonici, spicæ nardi, myrrhæ, opii, schœni, piperis longi, singulorum ℥. iiij. piperis albi ℥. v. Hæc una cum melle Græco despumato, quod satis sit, teruntur. Jejunio in potione mulsi mixti ex aqua calida ℥. ij. utiliter dantur. Si flatuoso spiritu dolor vehemens citetur, semina, fœniculi, apii, anisi, cuminum, & id genus reliqua adjicienda sunt. Cordis saltui calida aqua ubere pota opitulamur. Aceris radix cum vino tusa, iis quas linquit animus aut mens, & alienantur, quibusque vertigines sunt, efficacissime prodest. Cochleæ singulæ cum sua testa tritæ ex passi cyathis ternis calefacta potione per dies novem dantur. In eadem curatione plerique per dies quinque dant in eodem modo passi, primo die cochleam unam, sequenti die duas, tertio tres, quarto duas, quinto unam: sic suspiria tolluntur. Inflammatis verò pedibus cataplasma ex cicerum, fabarum, oroborum farinis succoque cauliam confectum, præsidium non mediocriter affert. Victus ratio tenn.

tenuis sit: quæque bonam concoctionem & moliuntur & accelerant, propinentur. Sæpe nimirum easdem urinæ difficultas ad postremum, puerperio vesicæ cervicem comprimente, fatigat. Adversum quam millefolium tritum ex aceto bibitur. Plerumque ejusdem destillatio atque incontinentia affligit: Cui ungulæ aprî vel suis cinis potioni inspergere opitulatur, leporis cerebrum ex vino potui datur, ejusdem testiculi tosti eduntur: anserum trium linguæ in cibo sumuntur. Enimvero rerum omnium parens nullum ad hoc tantum, ut pasceretur aut alia satiaret, animal nasci voluit: Quin salutare & visceribus (quippe quas surdis etiamnum rebus ubere inseruerit) artes inseruit. Cochleæ Africanæ cum carne sua comburuntur cinisque earum ex vino bibitur. Eisdem nonnunquam magno incommodo alvus supprimitur, quare tunc fel lupi cum elaterio umbilico illinitur: Cydonia in melle servata cruda à jejunis manduntur. Lac caprinum cum sale & melle potum prodest. Pruno jejunis edantur.

Porri capitati biscocti per se in cibo sumantur. Lens non percocta sorbeat. Myrobolanus, quod est caryotæ genus, nascens in Ægypto, vino austero tritus & potus alvum citat, mororum maturo rum succus potui datur, armoniacum potioni addatur. Ulmi corticis tunsii denarii pondus in hemina aquæ frigida etiam purgat. Hirundinis fœcus melle adjecto superpositus. Et item salicis succus ex vino mulso potatus. Thalassomeli sine stomachi noxa jucundissime purgat & odore gratum, & sapore. Quod sic fieri debet: aquæ marinæ & aquæ cœlestis eadem mensura, & mel ejusdem portionis permiscetur. Item panis fermentatus, magisque si hordeaceus, minutæ aves, cochleæ, ostrea, & omnes fere conchilæ, maximeque earum jus, saxatiles, & omnes teneri pisces, aves, quæ natant, caro pingvis vel jurelenta elixave, crudum mel, mulsu, remetum dulce, salsumve: atque tandem omnia tenera, tepida, dulcia, pingvia, elixa, jurelenta, falsa, diluta, alvum molliant. Porro quoniam frequenter

gravidis accidit, ut propter langviores, (quos ante retulimus) varia plebis commenta experirentur, eos curare nescientis, qui paucissimis etiam horis repelli possint, mihi opportunum visum uir paucula hæc valetudinis auxilia colligere. Quibusdam etiamnum gravidis congeniti pili defluunt, paucioresque redduntur. Contra qua parte pilos haud habere solebant, ea magis accipiunt, pilorum materia à superis ad ima inguinum calore retracta.

Cæterum utero graves superfoetare neque fabulosum, neque novum est. Quoniam omnium maximè animalium, mulier & equa gravidæ initum novere. Cætera (utpote quorum natura more lepore superfoetare recuset) ubi grvida extiterint, mares contemnunt. Verum equam haud unquam superfoetasse, cognitum est. At mulieri, tametsi in Italia rarum sit, interdum ut superfoetet, evenit. Ob id, qui longioribus temporum impendiis post concepti sunt (altero jam pridem concepto) nihilo quicquam proficiunt: sed dolorem, quo & ipsi, & pri-

mus partus intereat pramaturius, concinnant. Olim, ut unde tredecim, superfoetata puerperia, corruptione peracta, ederentur, incidit. At verò si à primo conceptu secundus proximè molitus sit, paululumqve temporis inter eos intercesserit, quod superfoetarit (quasi gemini nasci videantur) absolvi edique potest. Quomodo & Herculem, & Iphiclum concreatos esse fabulantur. Sed & id etiam num ex adultera quadam, quæ alterum marito, alterum adultero persimilem peperit, compertum est. Et item Proconnesia ancilla ejusdem diei concubitu alterum domino, alterum procuratori ejus perquam similem egessit. Insuper quum geminos quædam ferret, tertium superfoetavit, quumque justum pariendæ tempus instaret, primos vitales edidit, secundum, qui obiter diem suum obierat, mense quinto elisit. Altera, quum primum invitalem mense septimo peperisset, mox geminos justo mensium numero vitæ compotes, enixa est. Et adhuc alia justò partu unum, alterum quinque mensium

emi-

emisit. Compluribus etiam id evenisse liquet, ut si octavo mense concubuerint, partus mucore oppletus exierit. Lac præterea omnem circa mulctram suctumve iis (ubi illius uberius copia congeritur) è mammillis effluit. Lactis autem copia facile colligitur, si communes uteri uberumque venulæ admodum expleantur. Admodum sane opplentur, si * puerperium lactis tantillum atque pusillum absumpserit: id nempe ejusdem imbecillitatis vel præcipuum indicium est, quorum Hippocrates non ignarus in hunc modum sanxit: *a Mulieri gravida si lac effluit è mammis, fœtum imbecillum esse significat: At si mammae sint firmæ ac solidæ, fœtum validiorem esse significatur.* Quapropter nec adeo lacte refertas esse, ut sua sponte egrediatur: quomodo nec ita solutas præ sanguinis inopia ut flacceant, sed attrectanti solidiusculas comparere, & mediam conditionem servare oportet. Quocirca & ob similem causam, si muliebria affatim eruperint, tum subinde menstrua.

* Id est, fœtus. a Hipp. lib 5. Aphor. 52.

siuam circutionem observaverint, ut partus recte valeat, fieri minime potest. Quandoquidem is dilutiore cruentioreque ex corpore toto in vulvam delata materia ad sui actionem utatur oportet, quod Hippocrates prodidit: *Si mulieri gravida menstruae purgationes prodeunt, fieri non potest, ut foetus bene valeat.* Qui nihilominus acuto morbo, quo per sepe uterum gerentes capiuntur, perimitur, tum quia agrotatio foetum interimit, & item quia alimonia diutius denegata (alimenti inopia) is perditur. Idcirco Hippocrates nos admonet: *Mulieri gravida capi ab aliquo morbo acuto lethale est, gemino alioquin periculo allato imminente.* Et item quia per graviditatem validiora subsidia haudquaquam adhibere, aut oppido victus rationem extenuare medica rei professis liceat. Quam ob causam & agrotationes increcant, invalescantque, necessum est. Proinde partus merito interdum non perdurat, sed amittitur, interdum verò dum in lucem prodeat, observatur. At morbidus tantisper (utpo-

te diutule perpeſſus) gravis & que muliere
 flaccida, languida, ac denique vieta, non
 ſine periculo eniſtitur. Ego ſane poſtremo
 iis unum id incredibile dictu adjici-
 endum duxi: quod Martia Romanarum
 princeps utero gravis claro fulmine
 (quippe cui ea natura ſit, ut dolia inta-
 ctis operimentis exhauriat, aurum intus
 ſacculis haudquaquam ambuſtis, ſigno-
 que ceræ nec conſuſo, liquet) iſta exani-
 mato partu incolumis ipſa ullum citra al-
 liud incommodum vixit.

1. Prognostica cauſæ, effluxionum & ab-
 ortuum.

2. Eorundem etiamnum numeroſitas uno
 abortu.

3. Mole indices & cauſa, ac ipſius à partu
 interſtinctio.

4. Horum omnium affectuum remedia,

CAPUT VI.

Mulieres quippe utero gerentes
 corruptiones interdum perpeſſas
 eſſe, in medicorum monumentis

(ut-

(utpote quibus talia consecrari curæ fuerit) cumulatissime extat. Effluxiones, quæ intra diem septimum corruptiones incidunt, tantisper enim genituræ instar lactis elabuntur: Aborsus, quæ primis mensibus conceptu exorso fiunt Abortus, quæ prope pariendi eveniunt tempus, cognominant. Quamquam has quidem (grandiore jam fœtu) ejectiones, unde ejectitiæ vulvæ, illas verò, quæ intra quadragesimum à conceptu diem contingunt abortus, illustriores appellitare assueverint. Hinc apud medicæ rei professos vocolæ hæ plerunque confunduntur. Effluxionum prognosticon censetur: si oris vulvæ labra lævia extiterint: proximè enim seminale excrementum delabi ac effluere præmonstrat. Quod solertes peritioresque mulieres* inigunt, labris liquida pice illitis, fœtore nanqve uterus resiliens attollitur, quo fit, ut ostiolum coërceatur sigilleturque. Post deinde libano, absinthio, cerusa, ex oblivæ oleo illinunt, quæ ariditate ejusdem obturationem.

com-

* *Id est, interorsum agunt.*

commolliunt, idem occæcant intersepiuntque. Eisdem propemodum causis genituræ abiguntur, quibus abortus accitus, cuius equidem validissimum uberum præceptus deductio index, ut Hippocrates astatuit: *Si mulieri utero gravi, mamma subito extenuantur, abortus sequitur.* Nam vulvæ uberumque venulæ nonnullæ (quas ante retulimus) communes existunt, quæ quoties cruoris tantillum obtinent, graciliores mammulas exhibent: quamobrem alimonix absentia atque indigentia, nonnunquam Partu enecto, interdum eo superstite, sed palpitante, ac denique membranulas intersecidente, (quippe cui alimentum neutiquam suppetat) atque tandem suppetiis omnibus prorsus destituto, infelicitè infelix mulier abortitur. At quemadmodum extenuatis mammulis infans perditum itur: sic & si perditum iturus est, gracilitudo procul dubio easdemprehendit. Hippocrate monente: *Quæ abortum factura sunt, iis mammae extenuantur: sed si denuo*

dure-

durescant, dolor in mammis fatigabit, aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus, itaque non facient abortum. Quod autem in propensionis calce proditum est, huiusmodi existit: ut ita duriuscula ubera sanguinis affluentiam, & ubertatem, quomodo gracilentæ mammulæ inopiam indicent. Quocirca citra læsionem, puerperium ad justam partum servabitur opperieturque. Quod si geminos ferat marem & foeminam, pone Hippocratis sanctum: Foetus, qui mares sunt, parte uteri dextera continentur, qui foeminæ, læva potius: dextra mamma gracilis effecta, marem: læva, foemellam, immature abjectum iri portendit, idque Hippocrates tradidit in hunc modum. *b Mulieri gravide geminis, si altera mamma extenuetur, alterum amittit. Si dextra mamma extenuata est, marem, si sinistra, foeminam amittit.* Ex tempestatibus insuper indicia eleganter trahimus. Etenim si austri ni flatus, pluvieque hyemem occuparint: ver autem algidum aridumque extiterit, gra-

b Hipp. lib. 5. Aphor. 38.

gravidæ, quibus tunc adest partus ab eo u-
periclitantur. Quod Hippocrates no-
fcens: *Si hiems australis* (inquit) *& te-
pida fuerit, ver squalidum aquilentum q̄s,*
*mulieres quarum partus juxta ver prope-
rant, abortum ex qualibet causa facient:*
*quæ autem pepererint, imbecilles ac morbi-
dos edent infantes, ita ut aut statim pere-
ant, aut tenues atque valetudinarii de-
gant, & reliqua.*

Causas insuper, quæ maturius abortum
valide procitare queant, eundem (si præ-
cesserint) futurum indicare, ecquis infici-
atur? Etenim si mulier saltibus inhumani-
us jactitetur, desultetq̄ve immodice, ac
potissimum si resiliat, poneq̄ve saltet, aut
ut libuerit, corpore sine ratione & modo
moveatur, si immaniter & vaste clamet, si
obirascatur, atq̄ve supra modum excan-
descat, si perterreatur ac compavescat, si
parcius cibum abliguriat, si accidatur ac
præcipue venter: si in balneo calidæ aquæ
frigida ve moram traxerit. Si concubu-
erit (quædam namq̄ve sub abortum conce-
perunt, atq̄ve alterum abegerunt, alte-
rum

rum continuerunt) consentaneum aboriri mulierem * exterricinosque exereri cuique vel ignaro videri potest. Atque exterraneæ à medicis eæ causæ nuncupantur, quæ, quum pene innumeræ extent, hæc quæ nec visu facilis, nec dictu effabilis ulli, minimè prætermittenda censetur: Quod odoris spiramento à lucernarum extinctu, aliove simili odore abortivus partus enitatur. Cujus rei aurea ac majestatis plena Plinii Secundi verba hoc loco peropportune afferre haud veritus sum: quandoquidem an C. Plinius, an potius Hieronymus (adeo Christianæ fidei quadrant) ea ipsa exaraverit, hincam. Quibus sane non parum multa pacissimis felicissima illa sua & inimitabili festinatione comprehendit. *Miseret atque etiam pudet existimantem quam sit frivola animalium superbissimi origo, quum plerumque abortus causa fiat odor à lucernarum extinctu. His principiis nascuntur tyranni, carnifex iis animus. Tu qui corporis viribus fidis: tu qui fortuna mune-*

* Exterraneosq; exterreri.

*ra amplexaris, & te ne alumnus quidem
 ejus existimas, sed partum: tu cupis semper
 in victoria mens, tu, qui te Deum credis a-
 liquo successo tumens, tanti perire potuisti,
 atque etiam hodie minoris potes, quantulo
 serpentis ictus dente? Aut etiam, ut Ana-
 creon poëta, acino uva passa: ut Fabius se-
 nator prætor in lactis haustis uno p'lo stran-
 gulatus. Is demum profecto vitam æqua-
 lance pensabit, qui semper fragilitatis
 humana memor fuerit. Hactenus Plinius.
 Atqui à coitu si sternuerit mulier, aborti-
 vum est. Et item sanguis ex vena missus.
 Hippocrates, c mulier prægnans, inquit,
 sanguine misso ex vena abortum facit, &
 magis si fœtus auctior est. Tantis per e-
 nim uberiore alimonia indigus sanguine
 hausto perdi par est. Nec solum sangui-
 ne misso, verum & per diurniores ine-
 dias, & item per immodicas vacuationes
 abortiri conspicuum est: & iis potissimum
 in non opportuno tempore celebratis,
 quemadmodum in ipsis conceptionis præ-
 mordis, ac rursus, quum jam partus per-
 fectione*

fectionem attigerit, propterea, quod vull-
 va partus, perinde atque stirpibus pedi-
 culati fructus, connecti dilucet. Etenim
 ii ita junguntur, ut prima sui generatio-
 ne, invalidioribus admodum nexibus,
 quomodo rursus simul ac absoluti fue-
 rint, vieti & languidi suaque vi decidui,
 inhærescunt, & ob id, quantulis spiran-
 tium aurarum flabris passi, facillime exci-
 dunt. Pari omnino usu, puerperium &
 primis & ultimis mensibus, tristius utero
 hæret: hinc vacuatione molita facile
 proruit. Quod Hippocrates exquisite
 internoscens: d *Mulierum* (inquit) *utero*
gerentem purgabis medicamento, si mate-
ria turget quarto mense, & ad septimum
usque: sed eas minus: ab recentiore autem
& ab auctiore cavebis. Nam interme-
 dio tempore firmioribus coitibus & inse-
 parabilibus ferme complexibus, & foetus
 utero, & stirpibus fructus alligantur an-
 nectunturque. Quocirca validiores va-
 cuationes pariter atque commotiones u-
 tero gravis, citra partus oblationem susti-

nere

d Hipp. lib. 5. Aphor. 29.

nerequit: quanquam nec omnes per id tempus vacuationis egentes arte perpur-
gari decet: sed si materia turgeat: quippe quibus perinde atque spontinis vacuationibus gravidas abortu periclitari ubertim constet, commonente Hippocrate: *e Mulieri pregnantī si alvus nimium fluxit, periculum faciendi abortum imminet.* Proinde quibus alvus resoluta est, ne abortio sequatur, succurrendum est. Sed cum alia tum illa quoque ventri sistendo dantur. Cancrī fluviales tritī ex aqua bibuntur. Sativi ciceris succus iu caprino lacte potatur. Ocimum tritum ventri illinitur, alica, vel milium, vel panicum, in lacte caprino decocta more sorbitionis (& magis si hæc ante fricta sunt) in die sumuntur: itemque ex iisdem pulicula. Vetus panis nauticus tunsus & iterum coctus (ac magis si ex siligine vel simila, sineque fermento sit) & aqua recte bibitur. In aqua fabæ cortices ad tertias decoctæ profunt. Lens ex aqua cœlesti decocta sorbetur. Quin & lenticula cui beta vel

R

plan-

e Hipp. lib. 5. Aphor. 34.

plantago adiecta sit, magisq̃ve etiamnum
si illa prius fricta est, utiliter manditur.
Vinum refinatum asperumve, item mera-
cum, acetum merum, mulsumve quod in-
ferbuerit. Item præ frigida aqua dura,
hoc est, quæ ferius putret: ideoque pluvia
potissimum efficacissime medentur. Ma-
la sylvestria eduntur. Aqua, in qua pru-
na agrestia cocta sint, bibitur: Sylvestrium
prunorum baccæ, vel ex radice cortices
in vino austreo decoquuntur, ut pars ter-
tia decidat, idq̃ve vinum bibitur merum.
Cyathus unus in die mororum fativorum
succo bibitur. Item pyra immatura, for-
ba, mala cydonia & punica, oleæ albæ,
vel permaturæ palmulæ, & myrta mandu-
cantur myrtiq̃ve feminis succus sorbetur.
Merula, palumbus ferus ex posca coctus,
grus, omnes aves, quæ currunt magis,
quam volant, lepus, jecur ex iis, quæ se-
vum habent, maximeq̃ve bubulum ac se-
vum ipsum, caseus, qui vetustate veho-
mentior sit, in cibo datur. Item ova
dura magisq̃ve, si assa sint. Columbini
simus cum melle ventri illinitur. Ana-
tum

tum masculorum sanguis bibitur. Flores vel cincinnati de avellana in furno siccati atque attriti ex vino propinantur. Juniperi bacca trita ex vino nigro, hoc est, ex nigris uvis expresso potantur. Flos hederæ tribus digitis sumtus in vino austero bis in die bibitur. Bacca agrifolii ex vino eodem potantur. Ruborum in quibus mora nascuntur cauliculi ex vino austero decoquuntur, & in cibo dantur. Cochlearum, quæ vivæ crematæ sint, cinis potioni ex eodem remeto inspergitur. Plantago ex aceto cocta editur. Gallinaceum jecur assum in cibo utiliter sumitur. Urticæ semen tostum pane collingitur. Quare nequaquam mirabile videri debet, ut ob fortes vacuationes partus amittatur: quandoquidem ob fortem ac perpetem tendorem (quippe quo & crebra, sed irrita desidendi voluntas citetur, & corpus totum ac potissimum uterus, ut qui sub recto intestino adnectitur, circa quod tentio accidit, assatim fatigetur) gravidæ mulieris abortio sequatur. Quod Hippocrates plane novit inquitens:

*¶ Simulieri uterum gerenti tentio acciderit, abortus sequitur. Ad hoc vitium lac bubulum potui datur. Jus piscium marinorum in patina decoctorum cum lactucis forbetur, aut pane collingitur: olus discoctum cum sale editur. Aquam marinam plerique per se dant, sed raphanos supermandi jubent ex mulso aceto, ut vomatur, Pulticulam sili-ginis falsam sine oleo edendam dabis. Em-plastrum id (quod tetrapharmacon Græci vocitant) ventri illinitur. Liquatum alumen lana circumdatum apponitur. Eadem fere ex inferiore parte indita, quæ torminum auxilia sunt, suggeruntur. Alternis diebus aqua, alternis lene & austerrum vinum bibendum est. Potio verò quæque gelida ac frigida esse debet. Verum si nec moliamur vacuationes, neque tenesmus acciderit, sed noceat priusquam conciperet succi collecti fuerint, quibus validioreprehendente febris prægnans assumatur, abortiri compertum est, Hippocrate exarante: g *Quæ uterum gerentes à febris.**

¶ Hipp. l. 7. Aph. 27. g Hipp. l. 7. Aph. 35.

febris capiuntur, valdeq; extenuantur sine causa manifesta, ea difficulter pariunt & cum periculo, aut abortum facientes periclitantur. Quomodo etiamnum supra commemoravit: h Mulieri gravida capi ab aliquo morbo acuto letale est. At cum acuta febris jugiter citra inflammationem partus interimatur: quanto causatius si qua inflammatio, ignisve sacer (& uterum præcipue) infestet is amissum iturus est. Cujus rei non ignarus Hippocrates: i Si mulieris prægnantis (inquit) uterum ignis sacer infestat, letale est. Cui terreni vermes ex aceto illinuntur, Allii cinis ex oleo & garo illinitur, rutaque ex aceto & oleo, lens ex aqua marina decocta imponitur. Amurca nigræ Olivæ infundatur. Herba sabina tusa, quæ habet folia quasi cupressus, cum melle illinitur. Ova cocta trita cum oleo imponentur, & betæ foliis cooperiuntur. Ovorum trium candidum cum amyli pari mensura contritum imponitur. Au-

R 3 seris

h Hippocr. lib. 5. Aphor. 30. i Hippoc.
lib. 5. Aphor. 43.

Seris adipe vitium perungatur. Vipera caput aridum combustum ex aceto superlinitur. Spongia ex aceto imponatur, ut sinus aut suillus adeps adjiciatur. Fimus vitulinus bubulusve, ramenta cervinae pellis discocta, pumice ex aceto trita imponantur. Caterum ut puerperium, quibuslibet alimoniam absumentibus causis abortiatur, dilucet. Quo fit, ut si male habita strigosaque & inubermuliere utero gravis recreationem instaurationemque requirat, cum sanguis, qui in foetus alimoniam cedebat, ad gravidæ mulieris alimonem recipiatur necessario inquam fit, ob insignem cibatus inopiam, ut partus (dum interea mulier gliscit.) abortivus abigatur, Hippocrate scriptitante: *k* *Quæ præter naturam tenues uterum gerunt, abortum faciunt, donec crassescant.* At si nulla ex iis causis abortum concitet, qui nihilominus consequatur, alias, quas interaneas medici appellant, (tamen si ex superioribus nonnullæ hujusmodi esse queant) causas exquirere opus

k-Hipp.lib.5. Aphor.44.

pusest. Et quidem mucorulenta conceptaculorum ora ad vulvam pertendentia, ex quibus secundæ involucrum dependet, (quæ acetabula cognominavimus) haberi consentaneum, videri poterit, Hippocrate monente: *Mulieres, quæ mediocriter corpulento abortum faciunt secundo mense, aut tertio sine causa manifesta, iis acetabula uteri plena mucoris sunt, ita ne foetum continere possint, sed præ suo pondere prærumpat elabaturque partus necesse est.* Aut etiam auri statuoso spiritu humiditateve genituram foras propellente: Quibus eclegma de margaritis utiliter datur. Cancris fluviales, ex gallinæ nato jure poti. Et item lepusculorum prægnantium coagulum epotum mire prodest. Stellatus lapillus aureo inclusus, ita ut carnem contingat utiliter portatur, urinae ungula collo. Cinis herinaceorum cum oleo perunctarum partus contra abortus custodit. In gramine vermiculi inventi collo adalligati: sub partum autem (alias eniti non paterentur) detrahi oportet: ac ne in tellure ponan-

tur, (ut ajunt) cavendum. Lapis aëtites in aquilæ repertus nido partus contra omnes abortuum insidias custodit. Mulieri prægnanti à pectore hyenæ caro, & pili septem, & genitale à cervice, si alligentur, dorcadis pelle collo suspensa, Sincera à sue, quæ non pepererit axungia, in abortum vergentes collyrii modo subdita nutrit. Ibicum cineres cum anseris adipe & irino, perunctis, si conceptus sit partus, continere ferunt: item hystricum cinerem potum. Cancrosetiamnum recentes vel aridos bibunt. Ad hoc tradunt cervas, cum senserint se gravidas, lapillum devorare, quem in excrementis repertum, aut in vulva (nam & ibi invenitur) ad alligatum partus custodire. At quæ in corde & vulva ossicula, gravidis & parturientibus per quam utilia, inveniuntur, * recto subinde spinæ emplastrum admovetur, quod ex iis consistet: olei rosacei, myrtini, mastichinive, singulorum uncia, hædi coaguli drag. ebatis scobis, cornu caprini, ceræ, singulorum geminis dragmis: confice. Bolus arme-

armenia, item ex oleo rosaceo vel myrtino vel mastichino illita prodest. Aut fortassis mala temperatura calida absumente, aut frigida congelante, aut secunda in volucro interscisso, vel alia quavis causa partu peremto, veluti fera, (sed mox plura de hac, cum membratim historia decurret, dicemus) è quibus edax atque acrius virus mordicans in uterum transfusum, abortum invehat. Quod si enectus partus, pariter atque secunda exitum neglexerint, salis ammoniaci dragma, aut dictamni, ex aqua recte bibitur, aut etiam boracis mineralis dragma ex vino albo generoso odorato utiliter sorptui datur: aut asinina ungula suffitur, quæ adeo partum maturat, ut vel abortus evocet. Nec aliter adhibetur, quoniam viventempulum necat. At de iis infra capite penultimo uberius dicemus. Numerositas conceptuum præterea abortum ciet: cuius rei mira quædam referre duximus. Nam quædam duodecim, alteram duodeviginti quatuor, septuaginta alteram (omnibus efformatis) abortivos abegisse

fabulosum non est. At quod penitus incredibile censebitur (quamvis medicæ rei professus non ignobilis prodiderit) nobilis quædam mulier unâ centum & quinquaginta efformatos vitæ compotes secundis obvolutos præmature abortu egressit: quæ, cum vermiculos peperisse arbitraretur, medicum accersitum iri iussit, quo præsentē disruptis secundis magnitudine minimi digiti (compluribus motum habentibus) centum & quinquaginta parvus connumerati sunt. Sed & in Italia septem, & aliam tres (quod assidue accidit) quam etiamnum nos ipsi novimus, abegisse, certum est. Sed quod jam in prodigiosam miraculorum admirationem accessit, viperam mulier prægnans si transcenderit, abortionem sequi produnt. Item amphibænam, mortuam duntaxat. Nam vivam habentes in pyxide impunes transire, etiam si mortua sit. Et quo magis miremur, si non asservatam gravidam transcenderit, innoxiam fieri, si protinus asservatam transcendat. Ovum etiamnum corvi gravidis cavendum constat, quo-

quoniam transgressus abortus asperos molitur. Simili modo castoreum (castorem fontem: locus est apud Plinium lib. 32. cap. 10.) fibrumve gravida supergrediente abortum facere dicitur: periclitarique partus, si superferatur.

Aliud etiam incommodum haud verendum minus (utpote quod abortiones creat) quod mola à nostris, à Græcis myle vocitatur, infelicissimas foemellas interdum (in Italia frequentissimum) vexat, quasi non sat sit eas gravissimo ac pene intolerabili parturiendi labore corripì, adeo naturæ in eorum corpore molam gignere placuit, ne quid usquam mali esset, quod in muliere non esset. Enimvero mulieri cuidam cum concubuiisset, accidit, ut se concepisse arbitraretur, quandoquidem & ventris moles interim excresceret fastigiareturque, & reliqua ex ratione omnia responderent. At pariendi tempore jam instante, nec eam peperisse, neque uteri molem decrevisse, sed ad quatuor usque annos in hunc modum perseverasse, prodium est. Quæ postremo intestinorum
dissi-

difficultate correpta, eoq̄ue modo periclitata, demum carnem (quam molam nominavimus) enixa est. Quin & malum id tota vita plerunque edurat, adeo ut & consenescat & commoriatur. Quæ sane diutius resenta, prodierit, obdurefcit admodum (cujus duritudinis cruditas causa censenda est) ita ut ferri acie (uti ego ipse sæpius vidi) vix transigi queat. Porro vitii hujus bifariam causam proponunt. Nam cruentæ materiæ affluentiam, & muliebrem genituram, absque viri semine, quæ vel somnio vel concubitu proruperit, peritiores (caloris uteri debilitate hæc ipsa comitante) causam sanxere. Etenim natura de vita certante, & perficere finemq̄ue generationi apponere nequeunte, incommodum id suboritur. Quamobrem cum neque omninò alienam, neque prorsus perfectam naturam sortiatur, tota vita, aut saltem longis temporum impendiis asservari, ecquid prohibet? At cur mulier vitio huic sola omnium animalium obnoxia est? An quoniam muliebria huic concoquere non poten-

potenti affluentiora sint? Quapropter cum succo difficili concoctu conceptus consisterit, tunc mola gignitur. Idque in mulieribus aut solis aut maximè fit: & ad novenarium interdum accedit numerum, in nonnullis Quo fit, ut mulier universa ferme graviditatis indicia, perinde ac si prægnans foret, præ se ferat. Attamen duo hæc ita interstingvenda sunt: quoniam mola vel non movetur, nisi utero manibus depresso: vel si (ut plerique rentur) meatulis quibusdam (quos habeat) ob spiritum in ea ipsa genitum, hiantibus, ad sanguinis suctum, quo incrementum recipit, nutu suo, suaque lege permovetur, rarerer tamen & tristius id accidit. Contra partus, & sæapte natura citra compressionem, & sæpius & validius dimovetur: & sursum & dextrorsum sinistrorsumque plerunque ventrem propellit: qui nimirum in utero gravi mollior, in molam gestante obdurius est. In hac manus pedesque molliores, & corpus totum extenuatum consumptumque magis, & imbecillior virtus, & justis partus tempus as-

fidæ pertransit. Contra in graviditate rem se habere, quotidiano experimento inclaruit. Cui equidem incommodo galbani scrup. geminos ex lacte caprino dissolutos sorbere prodest. Galbano, colloquintide, myrrha, ex rutæ succo, abdomen rectè illinitur: Obstetrix digitum ex populeonis emplastro illitum vulvæ intromittat, ejusque ostium adaperire, quoad potest, conetur. Subinde ex galbano, veratro albo, costo, myrrha, utiliter infra suffitur. Boracis mineralis dragma ex savinæ aqua sorptui rectè datur. Croci etiamnum dragma pota proderit. Ceterum modestiores præsentanea pene quæque præsidia, quæ emortuos puerulos atque secundas cieant, excutiant, extrudantque, noxæ huic præstantissima fore, haud iere inficias. Quorum nos infra (quantum licuit) commeminimus. Proindeque cōtemplatio hæc ad ipsorum remediorum naturas peropportune nos protinus auferret, ni & alia quoque non pauca scitu perquam jucunda præpropere interpellarent: quibus oppido quam obsequendam duximus.

L. Pre.

1. *Proceritatis improceritatisq; partuum cause, & de mira quorundam proceritate.*
2. *Puerperii in utero posituram.*
3. *Tres vulvæ potestates.*
4. *Quonam utero gravis properante parvum sex rerum non naturalium regimine, quibusq; præidiis parturitionem facilem reddentibus uti queat.*

CAPUT VII.

QUosdam præstanti corporis magnitudine partus, alios pumiliones nonnullos proceritate insignes, improcera corporis facie alios, obesos plerosque, alios graciles: quosdam inter hos omnes medios, pro locorum capedine, recrementorum seminalium quantitate, alimentariæ materiæ inopia, ubertate affluentiae, gigni compertum est. Etenim si uteri spaciositas angusta fuerit, non amplum sed angustum, quod in ea procreatur, esse necessum est. Instar fructuum, qui, quanquam sua vi suapteque natura

tura grandiores adoleſcant, in arguto ar-
ctioreque vaſculo in ſuæ generationis
primordio coacti ac coërciti, excreſcere
ultra vaſculi limites (eo impediēte) neu-
tquam poſſunt. Planeque præpotibus
hominum inventis, prodigioſis naturæ
viribus abrogatis (cui nihilo ſecius im-
perari audacis eſt credere) exoleſcunt.
Identidem & de inchoati hominis magni-
tudine, facile eſt, cuique arbitrari. Quo
fit, ut nani pumilive degeneres admodum
in lucem prodeant. Subticeo pygmæos
ad extremos Indiæ fines, ternos, longitu-
dine dodrantes non excedentes. Hoſ e-
tiamnum à gruibus infeſtari Homerus
prodidit. Quos fama eſt ſagittis armatos
arietum caprarumque dorſis inſidentes,
verno tempore ad mare univerſo agmine
deſcendere, & ova, tum pullos quoque
earum conſumere, ternis eam expeditio-
nem menſibus perficere. Alioquin fieri,
ut futuris gregibus reſiſtere nequeant.
Contra, ſi vulvæ alveus vaſtior extiterit,
modo parentes uberiores genituras ſug-
geſſerint, ac deinceps alimentaria mulie-
bria

bria tantisper affluentiora affatim suppetant, majusculum proculdubio puerperium efficietur. Sin cavea intercapedoque medium obtinuerit, medios quoque infantes (modo cætera respondeant) gigni, credi par est. Hinc breviores quosdam partibus partus evasuros discas licebit: æquivalentes nonnullos, longitudine magis erectos procerioresve alios. Tametsi rari admodum (seminum ubertatem exustione consumente) eam ætate nostra fortunam indepri sint. Quandoquidem & Homerus, vates ille jam ante annorum prope duo millia & sexcentos, minora mortalium corpora quam prisca, usque in id tempus conqueri non cessaverit. Nonnullos tamen patribus majores extitisse creditur. Quemadmodum olim ille fuerat, cujus corpus (terræ motu in Creta rupto monte) stans quadraginta & sex cubitorum inventum est. Et adhuc Orestis corpus (oraculi refoßum jussu) septem cubitorum fuisse traditur. Sub divo etiamnum Claudio, Gabbara procerissimus homo, novem pedum & totidem

dem uncïarum ex Arabia advectus visus
est. Et sub divo Augusto Pufonius &
Secundilla duo ii, priori semipede addito
exitere: Quantos eorum parentes fuisse
nusquam proditum est. Nec ab re id
quoque admonuisse, hoc in loco esse, quis
putaverit, Æthiopas octona cubita longi-
tudine assidue excedere. In Indiæ locis,
quibus umbra haud jactantur, ad cubito-
rum quinum & binorum palmorum pro-
ceritatem hominum corpora aderescere.
Plerosqve aliis ejusdem partibus quinum
cubitorum longitudine evectos tradunt,
eosque non expuere, non capitis non den-
tium, oculorumve, (sed & aliarum cor-
poris partium paucies ac rarenter, tam
moderato solis vapore) ullo dolore affici.
Illic eorum philosophi, (quo magis mi-
remur,) quos Gymnosophistas nuncu-
pant, ab exortu ad occasum immobilibus
oculis solem continentes, alternisque pedi-
bus ferventibus arenis insistentes, per-
stant. Illic maxima gignuntur animalia:
Canes cæteris grandiores indicio sunt.
Eo loci arbores tanta proceritatis sunt,
quo

quo sagittis superari nequeant. Sub una
 ibi sicut equitum turmas condi. Arun-
 dinum ibi singula internodia alveo navi-
 gabili idoneo, ternos interdum homines
 convehere, illustriores prodidere. Quan-
 tacunque tamen cujusque à vestigio ad
 verticem proceritas fuerit, eam sparsis ex-
 passique manibus inter longissimos digi-
 tos esse observatum est, natura in homine
 orbem undique effingente effigienteque,
 unde merito microcosmus dici queat.
 Quantuslibet etiam unusquisque sit; in
 trimatu suo dimidiam statuta mensuram
 obtinuisse, haud cuiquam ignotum est. At
 quævis quantitas cuique in utero fuerit,
 in semet conglobatus homuncio sic gesta-
 tur, ut nasum inter genua, super hæc pal-
 mas, super has ocellos, aures extra genua
 habeat. Cui caput primum sursum, fa-
 cie ad spinam (matris) versa, tergo ad
 funem est. At cum increverit exitumque
 appetat, deorsum reclinatur. Egressus
 hujus gratia, rerum parens, (quippe qui
 in caput commodius ederetur) sic situan-
 dum in utero duxit. Cui sane vulvæ
 cum

cum tres natura vires indiderit ; Primam, qua genitale viri hauriat, quam attractivam cognominant : secundam, qua contineat, quam retentricem appellant : tertiam, qua partum secernit , quam expultricem nominant ; Altera alteri quam oportunè & miro quodam ordine cedere visitur. Nam quum attractiva suo perfuncta est munere acquiescit , atque retentiva functionem implet suam : quæ circiter novem mensium tractum mature (rebus decenter gestis) finitur , quod si incommodum circa fœtum, ejusve involucrum acciderit, per id temporis spacium haudquam opperietur : sed ocius, uti opus fuerit, ab illo desistit officio , ac expultricem vim (utpote quæ antea ociosa fuerit) ut proprio fungatur munere, evocat excitatque. In quo plurimum naturæ sagacitatem atque industriam admirari convenit. Quod si nullum inciderit vitium, tantisper donec ad novem menses, vel circa, ventum sit, interquiescit. Exinde exurgit, proindeque uteri os dehiscit, quo tempore, ut paulò antea diximus, partus
jam

jam grandævus palpitans, ut in lucem prodeat, inferius ducitur. Quamobrem properante partu viginti dierum tractu, ejusdem difficultas, quam plurimæ causæ moliri queunt, sic emendanda censetur. Principio mulier admonenda est, ut ædificio perlucido aërem calidiusculum habente habitet, in deliciis lætamq; vitam degat. Somnus vigilia longior sit, pingvibus carnibus, passulis, caricis, caryotis, molli-entibus oleribus, vescatur Vina neque generosa admodum, neque diluïora, alba, prædulcia potui dētur. Carnium jura pingvia sorbere utile est. Gestationes etiam nūnavi vel in portu, vel in flumine, vel in alto mari (utpote quæ vehementiores sint) aut vehiculo, quæ acriores, aut equis, usui sint. Ac sese mulier alioquin pila ambulatione (quæ quidem si non utique plana commodior evadet, quandoquidem ad scensus descensusqve quadam varietate corpus longe magis quatiat) cursu præterea exerceat. Hujus quippe exercitationis rectæ magis, quam flexuosæ, & subdivo in umbra (non apricis locis) quam parie-

parietes aut viridaria jactent, finis, citra
fatigationem lassitudo statuenda est. Con-
cubitu per tempus id assidue uratur. Ea-
dem ratione partus difficultatem mulcet
eclegma: quod habet dactylorum uncias
treis, mucilaginis seminis lini, mucilagi-
nis seminis cotoneorum, singulorum se-
miunciam: Seminis pæoniæ, cinamomi,
singulorū dragmam: Casiæ lignæ, Croci
singulorum semidragmam: Pulveris pe-
cedani obolum, ossis de corde cervi grana
sex: iis contritis zuchari albissimi ex aqua
savinæ dissoluti, quantum satis est ad ea
mollienda atque cogenda adjiciatur. Fo-
tu eadem lenitur, qui ex iis conficit: flo-
rum chamæmeli, meliloriq̃ue, foliorum
malvarum ac bismalvæ & violarum, sin-
gulorum manipulus: Seminum lini, se-
minum cotoneorum, foeni græci, singu-
lorum unica: radicum liliorum alborum
manipuli bini. Hæc quum ex aqua ad
tertias deferbuerint, exinde abdomen ac
spina una utiliter ea aqua foveantur. De-
inceps adipis anatis, olei liliorum albo-
rum, olei sesamini singulorum uncia, ma-
cila-

tilaginis seminis cotoneorum, mucilaginis
seminum lini, mucilaginis seminum altheæ,
mucilaginis fœni græci, singulorum semi-
uncia, ex cera alba recte illinitur. Balneo
ui fortassis non parum prodest, quod con-
sulto prætermittimus. Caninum etiam-
num lac epotum efficacissime maturat.
At tria * illa quæ nos ipsi quotidiano ex-
perimento præcipua præsidia observavi-
mus, jugiter diebus singulis ad partus us-
que diem usui sint, quanquam faciliore-
mixus censetur, si quidem tam gravidæ
mulieris corpus quam pueri validius ex-
titerit.

* Eclegma nimirum & balneum, vel fœ-
tus ac linimentum: ita ut unius ex his
quotidie usus sit.

1. Quo mensum numero, quo ordine, quid
interim obsetrice agente, partus eda-
tur.

2. Quibus præfidiis partum acceleremus,
quibusq; secundas, & emortuum fœ-
tum pellamus.

3. Quo

3. Quo demum pacto enixus puer pellendus, vinciendusq; sit.
4. Cujus lacte primum lactandus: qualisq; nutrix eligenda.
5. Cur septimo sole, communi usu nomina imponantur.
6. Quo tempore dentiat, & remedia.

CAP. IIX.

INsigne inter eximia naturæ miracula, & cui aliud ullum neutiquam comparari, ac nihilæque conferri possit, illud unum supra modum emicare creditur: quod cum novem mensium tractu uteros arctissime obsepserit ac sigillaverit: exinde partu perfecto suo pre ingenio non modo idem vulvæ ostium adaperiat, verum & pectinis ossis spectatissimam (sua vi reluctantis resilientisq;ve) conferratam futuram, ut ita dixerim, non sine perpeſſæ mulieris grandi incommodo, adeo* objugat, ut infans citra noxam ingenue ediqueat, edito mox sejunctas (pectinatim
coi-

* Abjungat.

coituras)oras revinciat. Aliud etiamnum mirabile vulvæ artificium extat, quod in ipso enixu, imum sui propius ori (quoad potis est) partum foras abigens, subnixæ accedit. Una autem & cum eo operi huic patrocinantæ continue partes, quæ veluti latera sunt, foetum premunt ac circumexpellunt. Quamobrem plerisque mulierum, ob violentam pressuram (vulva excretiva vi immodice perfuncta) coacti uteri excedere. Simile utique ei, quod in palæstris evenit: cum enim alios evertere submittereque totis viribus student, immodice innixi simul cum iis prosternuntur. Vulvas autem procidentes potu, vel suffitu, vel subjectu, aristolochia, maximeque tenuis, inhibet. Nec non eupressi, costi, spicæ celticæ & nardi, myrrhæ, rosarum, baccarum myrti, balauustiorum, calycum glandium, sorborum, mespilorum, æquis portionibus tusorum, ex vino nigro austero decoctum, insidentibus maximè prodesse, comperitum est. Mox siccata vulvæ, gagatis, thuris, balauustii, gallæ, antimonii, acaciæ,

S

alu-

aluminis, baccarum cupressi, pari pondere subtiliter attritorum pulverem, appri-me obspat. Demum manibus dexteri-tate eam inige, munimentisqve coërce. Ex quibus quoque & suffimenti, pari usu non inutile ad vulvas præclare cohiben-das, genus habetur. Vulvas etiam pro-cidentes, butyrum infusum, sistere tra-dunt. Fimi è mare bove suffitio reprimi-t. Arietis vellera suffitu eundem usum præ-stant. Sed quonam mensium numero reclusiones hasce natura moliatur, peri-tiores etiamnum ambigere, dilucet. Ob id cum cæteris quidem animantibus, & pariendi & partus suos egerendi tempus statutum sit: mulieri uni incertum ac multiplex datum esse, conspicuum est. Quo fit, ut homo toto anno, & incerto spacio enitatur. Alius namqve mense septimo, alius octavo, alius nono, editur: atqui ante septimum, haud unquam vi-talis est. Qui enim septimo mense abi-gitur, primus hic (quanquam morbidior) vitalis exit, non nisi pridie postero ve ple-nilunii die, aut interlunio conceptus.

Hanc

Hanc profectio primam humani partus perfectionem, quasi quidam maturitatis arbitrer (usque eo fœcundus extitit) senarius numerus absolvit. Etenim ratio sub asciti senarii numeri multiplicationem procedens, septem etiamnum menses (fœtationi alioquin frequentiore, novem mensium, certò nihilosecius numerorum modulamine usum natura constituyente) obsoletius usurpari pepulit. Nam duos numerorum omnium primos cubos à pari octonarium, ab impari vice-narium septenum, & hunc marem, illum verò fœminam, quam brevissime absolutissimeque antiquitatem expressisse inclaret. Coëuntibus iis, quinque & triginta contexi, aperta ratione constat, hicque sexies multiplicata, decem & ducentos, (qui dierum numerus septenum proculdubio mensem claudat) concreare & in confesso & luce clarius est. Qui equidem septenarius numerus, quantæ religionis, quantæque potentiae apud priscos fuerit, ipsi viderint. Huic virginitatis opinio (utpote qui duplicatus nullum ex sese, qui

intra denarium primum numerorum limitem coarctetur, numerum pareret.) usque adeo * exolevit, uti Pallas quoque vocitaretur: quia perinde atque Minerva uno duntaxat parente nata, solius monadis foetu processisse, perhiberetur. Mitto celebratissimam illam triplicem hujus contexionem: qua sane alium nulum numerum tam varia maiestate esse foecundum, conspicuum est. Mitto mundanae animae ex hoc ipso primam generationem, ac cætera quæque, quæ sanctionis nostræ modum, oppido quam excederent. At quia tractatus noster quicquam semel ingressus non facile sine culpa alio digrederetur, hinc ad partum, à quo digressi sumus, redeamus: quem imbecilliores, atque admodum † quam effoetum, per id tempus extrudi in aperto est. Quocirca fasciis alligatur, atque cunabulis & * lana iis obvolvitur. Cui interdum infissi aut aurium aut narium meatuli gignuntur. At accrescenti purpurio, & digeste dearticulantur & con-

* Inolevit. † Tanquam. * Lanitiis.

cinæ suam formam recipiunt. Sed & plerosque septimo mense natos, & vixisse & adolevisse compertum est. Quin etiam & mense octavo (translatitium) in Ægypto vitæ compotes gigni traditum est: atque aliis quibusdam locis, ubi mulieres fecundiores validioresque extiterint. At Italiæ locis haudquaquam superstites sunt. Itaque non solum mense octavo, nati haud vivunt: sed etiam ipsis inter mortuis, periculum non mediocre, quæ pariunt, subeunt. Nec desunt, qui hujusce rei causam immodicum Saturni algorem siccoremque inanissimo commento referant: quando tamen, qui à Saturno Saturnii nuncupantur, & optime degant plerique, & maximè valeant. Nos Hercules cum Gal. lunæ circuitibus pene septenis, septenis mensibus peractis, nihil quicquam inde puerperio defuturum existimamus, quippe quod sacre per id tempus cuncta affecutum sit: ob id in lucem prodire totis viribus periclitari, quæ ubi materia deficiente supersint, septeno mense, fœtetur necesse est. At ubi materia,

& vires æqua sorte se se contexuerint, operietur, justoque partu enitetur. Ex adverso, ubi materia redundans, viribus vitis ac flaccidis compareat, septeno ortum mense pertentat, octavo tenue ac morbidum, ita, ut statim pereat, extrudatur, operæ pretium est. Quo parente, incommodo vexata plerunque ad immanem mortem, immaniter compellitur. Unde fit, ut si quis vitæ compos evadat, non octavo mense natus aestimetur, quamvis iam quidem & in Italia tales partus vitales fuisse plerique prodiderint. At nono mense, in caput, exquisite parente perpurgata naturalissimus fit partus. Qui verò diuturniores nasci, quam nono mense (utpote decimo, undecimo, duodecimo, tertiodecimo, quartodecimoque) pervicaciter asseverant, me iudice, plurimum hallucinantur. Etenim conceptus initium mulieres plerunque delitescit, ac præterit, ut si cum ante uterus, (ut sæpius accidit) intumuerit fastigiatusque fuerit post deinde concubuerint & conceperint, id sane sui conceptus initium (utpote quod

quod similia indicia attulerit) constantissime spreta, repudiata, calcataque aliorum quorumcunque reputatione arbitrantur atque rentur. Attamen ad decimi undecimiq; mensis initia usque nonnunquam (tamen si rarenter) ventum esse, fortassis nec rationi dissonat, neque priscorum opinionibus ingruere videbitur. Quinimo (si ipsis credimus) id ipsum fateamur oportet, quandoquidem spatia hæc ipsi ita digesserint, ut afformationis tempori duplo adjecto moveatur (ut antea monuimus) Quo nimirum duplato, cum duobus iis primis spatiis, aut motus tempore triplicato, primo illi afformationis tempori juncto, quod est primum afformationis tempus, septuplare justum parienti tempus confit. Verbi gratia: Triginta diebus afformatus, sexaginta dierum spatium (illi duplum) additum, nonaginta dierum numerum implet. Quo dierum numero puerperium movebitur. Cui si centum & viginti dierum tempus (sexaginta dierum tractui duplum) adjiciatur, mensium septem numerus, quo partus tempore in lucem ede-

tur, exurget. Vel sic: triginta affirmationis diebus statutis sexaginta dierum, (quippe quod motionis tempus sit) numerus triplicetur, centum octoginta dierum numerus conflabitur. Cui triginta primis solibus annumeratis ducenti & decem dies assurgent, qui septem duntaxat menses constituunt. At si computationem brevius assequi velis, primum affirmationis tempus septuplato, iidem enim menses proveniant, ut cuiq; liquet. Quibus nempe diligenti examine reputationibus exactis, partus, qui triginta dierum tractu affirmatur, septimo mense. Qui trigintaquinque, octavo, quinque noni mensis diebus adjectis. Qui verò quadraginta dierum numero affirmabitur, mense nono & decimo decem solibus peractis. Qui quadraginta & quinque, (maximus ac productissimus affirmationis terminus, & ob id nemo diuturnior alter nasci potest) decimo quidem mense & adhuc undecimi diebus quindecim elapsis, eniti par est. Qui verò intercidentibus dierum numeris sui formationem sacre assecutus est,

est, intercidentibus pari usu mensibus in lucem prodibit. Quo fit, ut alii in mensium initio, alii occidente mense, in medio alii. Alii initio, fini nonnulli propius. Alii interdiu, noctu alii, ut afformatio non unum, sed varios, nec illos quidem perpetes (quandoquidem haud semper dierum numero completo at jugiter die alterata, initiata, dimidiataque) fines obtinuerit, nascantur. Hinc profectò tanta nascentium, (quæ non minus superiori reputationi respondeat) temporum diversitas contigit. Sunt, qui adeo certam parturitionis tempestatem ita monstrasse arbitrentur, ut inani delibuti adorea, priscos etiamnum aculeis cæcutientes ipsi tangere (in quo summum recentium opus diu fuit) * auferint: ceu verò non alii hujusce doctrinæ veri cultores extarent, quando tamen autores rei huic diversis in locis varia observando, mox in iisdem diversa prodendo (raro unius sententia cum alio congruente) difficultatem non vulgarem addiderint. Quo-

S 5

rum

* *Ausi sint.*

rum (ut mihi perivāsum habeo) langvida
flaccidaq̃ue autoritas facta est , ac paula-
tim in sterilitatem (evalentes gnaros con-
sulentibus) majestas prorsus emarcuit. Ac-
cedit quid nī confessa temporum motus
obscuritas , nunc praveniente nec paucis
diebus (quorundam præfagio) nunc post-
veniente. Primum igitur omnium dierum
ipsorum puerperii quietis , subindeq̃; mo-
tionis numerus , unde foetificandi termini
† certissant prope inexplicabilis est Aristoteli
circiter quadragenū diem motum au-
gurāte, Hippocrate illicet interdum fabri-
cæ tempus triplicante , nonnunquam du-
plicante. Ita fit, ut fere certa horum omniū
tempora tradi non possint. Ex quo illud
proculdubio evenit, ut nos ipsi iis com-
mentationibus hucusque addubitare non
cessaverimus: idq̃ue non nobis tantum,
accidere putandum. Nam & alios quo-
q̃ue circa hæc sagaciores reputatio assidue
fefellit. Porro cœlestem foeturae præsa-
gitionem imperitiæ nostræ spes ardua
immensaq̃vemisci posse, attamen præ-
gran-

† Certiores essent.

grandi doctrinae emolumento contem-
planda. Prius nihilominus temporum
motus difficultas, quam ejus scientiae pe-
riti, subtiliter ista, ut par erat) consecrati,
pro naturae hominum novitatis avidae
more, arctius excubantiusque adaperue-
re, contemplationi subjicienda est: quo
exinde laetior à motu mens discedat, & fa-
cta praediscat, quae futura agrestes litera-
rumque expertes praeosci posse minimè
norint. Veram igitur rei creperae secum
naturae argumentum asserentem interpre-
tationem, & tum Hippocratis nunquam
satis laudati, tum Galeni observationem
nobis sequi magis libuit: quandoquidem
hos universa haec stans temporibus obtin-
gere praedixisse, haud incognitum habeam.
Id protinus in hac contemplatione inter-
venit, conceptae spei ordinem inter turba-
re visum. Aristotelem homunculi mo-
tus quadragenarium diem praesignasse: quip-
pe qui paucis momentis quam absolutus
sit adeo validum robur sibi continuo ven-
dicet, sitque & fabricae & motionis jure
tempus. Mirum nempe dictum, ut qui

modo informis, indigestaque moles præ-
esset, mox jam brevi temporis curriculo
præmoveatur. Hoc qui non meminerit,
trifariam sese factum vibrare concipi pos-
se, miretur. Aut enim suapte natura
nullo vibratiunculas perparvulosque i-
ctus (utpote admodum quam abditos)
sensu, ratione duntaxat attingente, im-
movetur, quam nimirum naturæ pene-
tralia rimantis perquisitionem esse, quis
inficietur? Quo equidem modo Aristote-
lem sanxisse constat. Etenim ecquis ad-
eo male animatus autorem alioquin gra-
vissimum, vix conceptum absolutumque
partum, non nisi levissimo se dimoveri
motu, delitescere opinetur? Immovetur
profecto, quoniam ei & motrix animula
pariter atque vis insita sit. Is demum ob
id, quod vieta foemella calidior, & hume-
ctior, minus (quæ certe quantum præsi-
dii, quantumve patrocinii præmaturiori
motui afferant, argumentis præterquam
nuda autoritate deprehenditur) mas jure
censetur. At usque adeo exiliendi vigo-
rem indeptus est, uti & emoveatur, & cum
mater-

materno & intimo, tum etiam alieno extraneoque sensu saltiunculæ apertissime concernantur, quales profecto Hippocratem puerperio afformationis tempus ter repetentem ascivisse, plane credimus. Quæ res quanquam sensilis, iccirco ad medicum spectans: quia tamen nihil ad fœtificationis vaticinationem proficit, ideo omittenda. Inde sectæ illius (quam paulo ante prætexuimus) orsi sectatores fundamenta (quantum mea fert opinio) jecere. Eo, ni fallor, quod ab Hippocrate proditur, partum à conceptu tertio mense, qui primo fabricatus est, dimoveri quarto, paulove tardius ubi quadrageno secundo die absolutus fuerit decepti. Quamvis nullibi apud ipsum ex hoc ipso motus tempore partum augurari liceat, quoniam hunc quidem, tertio deno mense, illum vero nono, prælato dierum motus † computu, cum eo qui ad fœturam attinet, ab eodem autore epidemiarum volumine sancito collato, natum iri fateri cogeretur: Ipso nihilo secius, tri-

ceno quino die affirmatum, mense septeno, quadrageno quino nono, in lucem erumpere, monente. Quapropter hæc vel ratione contra tam spectatos viros, (quo fecius vetustatis artium parentis reverentiam admodum quam insolenter verbereamus) veri conscios excepisse, venia sit. Aut postremo inter utrunq; motus intelligitur nō, quo abditus prorsus delitescat, nō, quo extimus tactus, alienusq; visus plane incognoscat: at quo sceta duntaxat (utpote quæ molliter icitur) diligenti animadversione adhibita, non adhuc cæteris motione externis scenerata, persentiscat. Quomodo Hippocrates, quosdam septuageno, nonageno plerosq; , partus præmovisse, cuiq; commemorasse liquet. Neque eate nus fabricæ spaciū triplicasse opinandum, quatenus nonagenum dierum tractus, tricenos ter comprehendat: quandoquidem identidem de septuagenum spacio concinna verborum serie perhibuisse annuere operæ prætium esset. Ast quis illi subtripsum, (quod affirmationis tempus statueretur) vicenum trium solium, & dieculæ

culæ partis tertiæ tractum non novit? Equis denique in vetustissimi medici decretis, puerperium tam angusto dierum lapsu fabricatum iri, unquam læstitavit? Quo fit, ut & qui nonageno sole, eo quem modo prædiximus, vibratur, quadrageno quino affirmari: & qui septuageno, triceno quino, sæcile præmonstretur. Unde fabricationis tractum eo autore duplicari ad saltuunculas motiunculasque explorandas prænoscendasque in propatulo est. Quod equidem Halyabas oppido quam liquido expressit. Itaque cujus triceno fabrica ad integrum perfecta est, iis sexageno ad maturiorem ascitus motionem præsciri potest: cujus verò triceno quino, septuageno. At deinceps unusquisque motum fabricaturæ tempore bis repetito haud dubie auspicatur. Quo subinde triplato, (quod est primum formaturæ tempus, sexcuplare) cum Hippocrate, Galeno, Halyabate foeturam constanter prælagire valemus. Quare non inepte Macrobius, locuples autor, in utero futuri partus discretionem Hippocratem digno-

gnosci sanxisse, contra quam recentiores
medicæ rei professi senserint, citavit.
Quippe quæ eo dierum numero, quo con-
ceptus præmovetur, ter multiplicato (ut
si nonageno sole, nono mense: si septua-
geno, septeno) partum foras excerni mul-
to vigilantius observaverit. Idque prin-
cipio in hac reputatione præcellere (quod
inter omnes convenit) perpetuo quisque
noverit. Non in ipsis temporum
articulis: at plerunque præpropera, in-
terdum præpostera foetificatione, hæc ipsa
pro cuiusque natura, vi, alimentoque eve-
nire, magno argumento, quoniam mas
foeminaque discrimine illo proculdubio
dissentiant, quod eodem nascituri mense
protinus ab initio mas, fini propius foe-
mella pene extruditur, quandoquidem
hæc tardius, ille maturius, (ut retulimus)
maturescat: hic robore viget, illa stulto
ingenio vieta languidaque flaccet. Quas
ob res marem ocyus, foemellam serius edi
par est. Nec te remordeat, Halyaba-
tem post triplicitatem, partum elidit exa-
rasse: quoniam de partu foemella excidua
intel-

intelligendum est, alioquin autorem sibi ipsi adversaturum : quandoquidem nascituram septimo mense puellulam, triceno quino die fabricatam, antea prodiderit, quam non post ; quinimo intra ternam temporis motu (quippe quod septuagenum dierum tractu præfiniatur) multiplicationem fœtari nemo quisquam eat inficias. Ex quo evenit, ut illud magnopere custodiendum sit præcocibus maribus post ternam repetitionem, mensisque initio propiorem serotinis fœmellis citra eandem, finique quam citimum (serius formaturam nactis) ortum fieri. Idque à diligentioribus observatum evelatumque excipias. Porro marem, qui triceno sole afformatum iturus est, & fœminam, quæ triceno quino (siquidem longioribus temporum impendiis ad munus id, ut monuimus, explendum indiga fit) hoc ipso * computo observato, septeno mense suboriri, hancque septuageno sole, illam sexageno motu potiri certum est. Cætono mense in lucem prodituris, mari quidem

* *Computo.*

dem septuageno die motio, fœmellæ octogeno huic quadragenno fabrica, illi triceno quino, peroportune conceditur. At mense nono nascituri, mas quadragenno, fœmina quadragenno quino fabricatum itura est: hanc nonageno, illum octogeno ad motum vires excipere observatum. Ob id Galeno partum quadragenno affirmatum, octogeno præmotum, haud esse superstitem enunciante. Non de mare, quippe qui nono mense vitæ compos exeritur: at de fœmella, quæ octavo mense, proindeque morbida ac minime victura extruditur, prodidisse existimandum. Demum marem, qui quadragenno quino affirmatus visitur, nonageno vibratus, deno foetari mense (allata reputatione) præspicuum habetur. Quo nascituram fœmellam mense, centeno sole præmoveri, quinquageno fabricam moliri operæ pretium fore, in aperto est. Simili quoque modo partus interstitis diebus & affirmationem assequi posse, & eandem pro cuiusque natura tum motionis, tum foetificationis rationem sortiri

non

non negaverim, quibus & fabricandi & nascendi statâ, nec rationis incompetetâ tempora esse palam est. Etenim si naturæ non ignotam legem, etiam si nec dum commemoratam obtinent subeuntqve. Sed quonam pacto mas & foeminaqve variis fabricati, variisqve moti temporibus, eodem nihilominus mense in lucem erumpant, dubitationem habet. His verò, qui exactissimè eorum, quæ retulimus meminert, nulla penitus ambiguitas, nullaq; mentis distractio. Nam & si mense eodem connascantur, dispari tamen sorte, quando hæc quidem fini, ille verò initio propius: quam certè ortus varietatem, priores antedictæ haud dubie pepererunt. Hi termini sunt, in quos foeturæ tempora (exterritineis non etiam ignota) periti exarullim digessere. Et quanquam varia in hoc vitæ pro cuiuslibet animo sententia: At tamen quicquam nova inquisitione perdisci, veterum inventis omninò calcatis, opinari cæcæ subtilitatis est. Nec quispiam miretur in partuum quoque interpretatione eos scientiam profecisse, uti

uti ventura etiamnum finito die præciant, quando iis longe peritiora † venturæque magis ardua, (de quibus observationes prodiderint) exquirere semper curæ fuerit. Quæ tamen haud æque in præscorum diligentia admirationem animum agunt, atque ea herbarum quadrupedum pabulo prorsus intactarum, seclusa, quæ in via montium culmina, abditas solitudines, omnesque terræ fibras scrutari, ad salutis usus vertentes invenere, quæque eosdem nimirum Deorum numero addidere. Cæterum scrupulosius hæc quam instituto fortassis operi conveniat, tractavi, quæ non minus, tametsi ex præciscis præcepta (ut rerum naturæ libuit) aliis certa, aliis dubia, aliis approbanda, plerisque damnanda facile existimemus. Nos verò ea ratione haud perterriti sopiti que, cætera, quæ in iis memoratu digna extant, cominus ad hæc graviter exequemur. Igitur quacunque hora uterus puerperio jam grandescenti uberem (utpote qui emunctus sit) alitum haud suppeditare

† *Inventuque.*

tare quit: quo etiamnum tempore hau-
 stus à parente aër (affluenti eventatione
 indigo) minimè suppetit, & acetabula,
 quæ primo conspicua fuere, subindeqve
 minora redacta abolentur, atqve ex toto
 obliterantur, partus aliunde tum alimo-
 niam, tum eventationem quaritans, ad
 exitum sese convertit & parat. Hoc ipso
 tempore mulieribus vehementissimi labo-
 res, & multas quidem in partes, in alteru-
 trum femur plurimis, aliis in lumbos, quæ
 vix pariunt: quibusdam in imum ven-
 trem, quæ facilius, incumbunt: hisqve
 potissimum, quæ stabiles & sellulariæ, &
 quibus non bona latera sunt: quibus eti-
 am spiritus retinendi facultas aut nullo
 modo aut tristius suppetit, incidunt.
 Quoscum primum mulier præsenferit,
 dictamni folia ex aqua præclare dantur,
 unius oboli pondere. Si etiamnum e-
 mortui in utero infantes fuerint, sine pu-
 erperæ vexatione protinus reddi constat.
 Simili modo Pseudodictamnum, sed tar-
 dius prodest. Cyclaminos adalligata,
 cisanthemosepota: item betonicæ scobes

ex aqua mulla eundem præstant usum. Omnia proinde hæc, atque scordotis succi drag. in aquæ mullæ cyathis quatuor partus accelerant. Cinnamomi etiam & castorei, myrrhæ, styracis, savinæ, singulorum scrupulus ex melle utiliter lingitur: à linctu hora, boracis mineralis ex albo temeto odorato dragma recte sorbetur. Ex sorptu (ni partus ejiciatur) geminis horis croci dragmæ binæ ex mero albo commode bibuntur. Abdomen artanitæ succo illinire mire prodest. Asparagi radix femori alligatur. Quæ omnia, ne sanguis immodice affluat, partu enixo, abjicienda sunt. Quin & ex ejectis capillus illigatus celeritatem facit. Partus etiamnum accelerasse, (ceu verò id verum esset atque non fabulosum) produnt, si vir, ex quo quæque conceperit, cincto suo soluto foeminam cinxerit, dein solverit, precatione adjecta se vinxisse, eandem & soluturum, atque abierit. O rem (ut reor, nec hallucinari puto) spectatissimam risu, vix enim talia magnorum commenta serio complecti contingit. Nec secius diffi-

ciles

ciles partus confestim solvi autumant, quopiam tectum, in quo sit gravida, lapide missilive, ex iis, quæ singulis ictibus tria animalia, hominem, aprum, ursum, interfecerint, transmittente. Quid ni vitæ remedia in millium millibus annorum non reperta demonstrasse irritum est? Identidem vel itarem ab hominis corpore evulsam hastam (modo terram non attigerit) illatam probabilius moliri: Adipe ex hyenæ lumbis suffiri difficulter patientes, & quam mox parere. Quomodo & ejusdem lævum pedem parturienti superlatum funebre existimant. Ex adverso, dextro illato, perquam facile ocysimeqve eniti. Idem & iis ex illius spina ossa salutaria censentur. Chamæleonis lingua adalligata, puerperii pericula tollit. Eundem quoque parturientibus circa domum salutarem ajunt: Sin domibus inferatur, perniciosissimum prodidere. Carnes lupi edisse parituris prodesse ferunt: aut si parere incipientibus, qui adederit, juxta sit: contra, eundem supervenire exitiosum. Lacte suis potocum

cum mulso, mulierum foeturae adjuvantur: atque fimi è mare bove suffimento. Membrana à canum secundis (si tellurem non pertigerit) partus evoeat. Quæ anserinum fimum cum aquæ cyathis duobus sorbuere, aut ex utriculo mustelino per genitale effluentes aquas, facilius eniti creduntur, gustatu quidem turpe probrosuque, effectu verò perquam utile. Cochleæ in cibo sumptæ accelerant partum. Amphibæna vel mortua idem præstat. Angvium senectus lumbis superilligata, protinus à puerperio removenda. Dant & in vino bibendam cum thure, alioquin sumpta abortum ciet. Baculus, quo angvi rana excussa sit, parturientes adjuvat: atque penna vulturina pedibus subjecta. Item siluri suffitu, præcipue Africi, faciliores partus fieri dicuntur. Mirum & quod de torpedine invenimus: si capiatur cum luna in Libra fuerit, triduoque asservetur sub divo, faciles partus facere, postea quoties inferatur auxiliari. Et pastinacæ radius adalligatus umbilico, si viventi ablatus sit, ipsaque denuo

denovo in mare dimissa, idem moliri existimatur. Ubi etiamnum partus strangulet, cancri ex hyssopo poti, præclare adjuvant. Deinceps iis autem omnibus aut quibusdam, (ut cuique libitum fuerit) ita molitis, perspicacis ingenii, spectatæ intelligentiæ, atque expertæ peritiæ obstetrix advocetur: cui non mox mulierem exurgere, in sedeve collocare cura sit: et prius uteri ostiolum, quod equide muncundum dehiscit, pertingat, sensimque premendo minimum digitum inigat, subinde jam (paulatim tamen) magis ac magis os dilatet: quod satiscere perpendens, emplastro de mucilaginibus supra præscripto capite septimo uteri cervicem (ut lubrica reddatur ac ductilis magis, quo facilius partus exiliat) uberrime illinat. Quam ubi induratum comperiat, bubulum fel, rosaceo admixto injiciendum est, vellere foris cum resina terebinthina imposito, eximie adaperiente. Quibus ad ejusdem transitum hiantibus, gravidam attollere, in sedeque collocare confestim jubeat: atque ut prompte infantem ex-

T

pelle-

pellere tentet, eidem blandis verbis persuadeat. Est autem munus id, quod ex se ipsa parturiens adjicit, non vulvæ, (quandoquidem antea illius jam meminimus,) sed musculorum ventris, quos & ad excrementa secernenda nobis cooperari inclaruit. Plerumque verò diluta, pallidiusculaque sanies, si foemina natum itura est: cruenta, si mas, præfluit. Cæterum maris ac foemellæ partus discrimine illo interstinguntur: Quoniam hujus partus tardior, dolores etiam continui ac perpetes, sed obtusiores: illius celerior simul & facilior, ac acriores & longe molestiores dolores. Equidem per tempus id respiratio pariter atque oscitatio arceantur, etenim, quæ oscitavere, respiravereque, difficilius enituntur. Quod si interea dum † vi retinere nititur coacta respirationem eruperit difficillime quidem: At veratri albi pulvisculo naribus injecto, ore naribusque apprehensis, sternuere cogatur, juxta Hippocratis sanctum: a *Mulieri, quam vitia uteri infestant, aut quæ difficul-*

† *Exortum enititur.* a Hipp. l. 5. Aphor. 35.

ficulter parit, si sternutamentum supervenerit, bono est. Sed si ob hæc infans minime edatur, pastillo infra suffies, habet hic myrrhæ semiunciam: Cinnamomi, galbani, castorei, singulorum semidragmam: opopanacis dragmam: veratri nigri dragmas geminas; ex vaccino felle confice. Attamen suffitu, non nisi urgente necessitate, (ne obvius partus suffocetur, quod plerunque quibusdam evenisse, nos ipsi vidimus) utaris. Primum autem aqua illa subtercutem (quam antea commemoravimus) fusa, puerperimotione membranulis interscissis, effluit. Mox foetus, ritu quidem naturæ, in caput gigni mos est, quomodo pedibus efferri, brachiis quoque ad costas & ad femora distentis, utero inverso, secundisqve interna evolventibus, foras in lucem venit. In pedes sane nascentem præcedere (quod æquo argumento Agrippas, quasi ægri partus, antiquitas appellaverit) atque in alias pene innumeras figuras, contra naturam est: propterea quod partem ab umbilico supra, puerperia impendio majo-

rem inferiore obtineant: majora autem plus ponderis habent. Itaque veluti in trutina pendentes eo vergunt, quo trahuntur. At quacunque figura processerit, an quod effusum est, victurum sit: an in utero pramortuum spirans tantummodo nascatur, septimam horam discernere diligentiores tradidere, quandoquidem ultra hunc horarum tractum, quæ pramortua secernuntur aëris halitum ferre neutiquam valeant, quem ubi quis ultra septenas horas superstes sustinuerit, ad vitam (alter ni forte, qualis perfectum etiamnum, quis casus excipiat) creatus intelligitur. Quemadmodum & sine spiritus haustu ultra easdem horas, sine esculentis ultra totidem soles, (quibus accipiendis, & reddendis membra adjacentibus adscitisque meatibus sibi obsequuntur) maxima ex parte vitæ haud potiri observantissimum est, maxima ex parte adjecimus, quoniam non perpetuo id evenit. Nam quo magis ac magis admiremur, non modo homini ante diem septenum letalis inedia non est, verum &

& ultra undecimum plerosque durasse, certum est. Porro foetu vitæ obnoxio, si secundæ quoque exciderint, vellere umbilicus à ventre quatuor digitis citra dolorem alligandus est, ac succida lana ex oleo calido imponenda, superiusque præcidendus: cui venæ citrinæ, sanguis draconis, sarcocolla, cyminum, usnea, myrrha, pari pondere contrita, superimposita utiliter medentur. Qua verò deligatus est, cohærescit, ac pars jugis penitus decidit. Sed si copula amentumque dissolvatur, puerperio sanguine affatim effuso, protinus emoritur: quandoquidem infantem etiamnum inter nascendum mortem obiisse sæpius intueri liceat: quippe cui imbecillo, antequam umbilicus devinciatur, sanguis sit plerunque in umbilicum circaque suffusus. Quanquam peritiores nonnullæ obstetrices cruentum succum intro de umbilico reprimunt, quo diligentissime peracto, infans, qui modo ex sanguis exanimatusque è vita excidebat, mox redivivatur, recreatur, vitæque restituitur. Verum & intercepto inter

nascendum halitu (æque quam sanguinis profusione) inspirantem ac præmortuum infantem edi, columbarumque pulli rostro (quoad quiverit) pueri ano immisso, quo moriendo intus spiritus relinquatur, in illiusque vitam hæreat commuteturque morte, statim liberari inter omnes convenit: Mirabili ante cuncta contemplatione. Quasi omnium parens præstantissima illa animæ auxilia ex anima alia esse voluerit. At si quando acciderit, secundas haud continuo cum partu exisse, dum intus ipsæ, foris autem infans extet: vincto umbilico, supra dissecetur, atque parte relicta secundæ amento femori (ne introcedant) vinciantur. Demum secundas morantes præsidiiis iis, quibus & foetum ac potissimum sternutamento, remedio quidem præsentissimo, quam citissime fieri quit: exerere extrudereque oportet. Cujus Hippocrates non ignarus inquit: *Si secunda protidit, sternutatorio apposito nares & os apprehendimus.* Sedulis item suffitionibus liberalius admotis, enixam ab incommodo hoc affe-

asserere non dubitamus. Quin etiam & panacis semen è vino potum, appositum-
 que cum melle, pariter atque ejus radices
 appositæ, & secundas extrahunt, & vulvas
 commode perpurgant. Polemonia, ex
 vino epota, secundas pellit. Centaurii
 majoris radix derafa & apposita, secundas
 & mortuos partus dejicit. At præcipua
 dictamno vis est, ut etiam transversos
 (non modo emortuos) partus & secundas
 ejiciat, & ne in prægnantium quidem cu-
 biculum inferendum, quippe quod abor-
 tum cieat: bibitur ex aqua foliorum o-
 bolus. Nec potu tantum, sed & illitu,
 & suffitu valet. Quo præcipuo, dum
 hæc ederemus, cujusdam mulieris secun-
 dam tribus diebus post abortum mora-
 tam, tandem divino annuente numine,
 pepulimus. † Molochis & aristolochia,
 myrrha & pipere additis pota subditave, &
 secundas & inter mortuos foetus ciet. Cissan-
 themos epota secundas pellit. Mandrago-
 ræ succus appositus, daucum potum, utrum
 præstant eundem. Scammonium potum

V 4

vel

† Malvis.

vel appositum. Erysimon cortice ex aqua pota emortua & secundas ciet. Item radix è geranio peculiariter succurrit. Artemisiæ radix epota partus enectos & secundas extrahit. Easdem ramorum decoctum insidentibus ciet. Item & foliorum dragma pota. * Cantillides duæ in vino epotæ secundarum moræ utilissimæ sunt. Haud secus leporis coagulum secundas expellit, modo pridiana caveantur balnea: illitum quoque cum croco & porri succo vellere appositum, præmortuos abortus. Easdem equinus lien ex aqua dulci epotus ejicit: item ungulæ suffitus, aut finum aridum. Membrana caprarum in aqua partu edito inveterata potuque sumpta in vino, secundas pellit, atque terreni vermes in passo poti. Succida lana imposita subditaque mortuos partus evocat. Ungulæ asininæ suffitæ partum maturant, ut vel abortus evocetur,

* *Cantharides forte: nisi quis Anthyllides malit. Sunt enim hoc nomine herba species duæ: à quibus tamen secundas educi nondum legimus.*

tur, nec aliter adhibetur: quoniam viventem partum ocyslime internecat. Cancris ad purgationes mortuosque partus cum quinis lapathi radicibus cum ruta, & fuligine, tritis & in mulso potui datis Hippocratem uti proditum est. Denique verbenacæ radix ex aqua pota, ad omnia in partu aut ex partu mala præstantissime censetur. Item & betonicæ dragma in vino cyathis tribus, contra omnia vulvarum vitia, quæ à partu fiunt, rectè bibitur. At, quoniam in immodicas à partu duritudines, infestissimosque dolores uteri aguntur, lupi adeps illitus, eos emollit, eorum dolores jecur discutit. Asininum sebum inveteratum, in vellere appositum, vulvarum duritiem mollit. Vitulinum etiam fel, si in purgationibus fuerit sub coitu aspersum. Caprarum fel, callum uteri, inspersum. Duritias & collectiones, adeps anserinus, aut cygni mollit. Nos præsentanea invenimus, squinanti decoctum croco adjecto sorbere: œsypiique ceratum, oleum liliorum remollitum abdomini, à tergoque coxa-

dicibus calfactum apponere. Plerique
verò non hoc sane modo victura genitrice
oriuntur, at jam enectæ parentis cæso (un-
de cæsones dicuntur) utero gignuntur.
Sicut Scipio Africanus, itidem & Man-
lius natus est. Infans verò, quem inter
tot animalium genera natura nudum & in-
nuda tellure ad vagitus natali die abjece-
rit, mox, quum exierit, nec antea, nempe
quam egrediatur (tamen si cum difficulter
foris caput, corpus totum intus fuerit)
ab hoc lucis rudimento vocem emittit,
flet, atque vagitat, manus in os quam pri-
mum ferit: quippe quia suppliciiis (ob
hanc duntaxat culpam, quia natus sit) vi-
tam infeliciter infelicem auspicetur. Sed
quod mirum est, & ætate nostra nunquam
visum, editum infantem protinus in ute-
rum reuersum, inter ostenta enumeratum
nonnulli (nec ignobiles) prodidere.
Exinde recrementum (quod papavercu-
lum vocitant) plus quam pro partus ma-
gnitudine colore cruentum, atque admo-
dum atrum piceumve dejicit: quam ob-
rem, quia valde tenellus est, muria pauci
salis

salis, cui admixta sint costus, sumach, fœ-
 numgræcum, origanum, eundem, præter
 os & nasum, circumluere diligentiores
 jussere. Demum lavatrix manu dextra,
 laevo brachio ejus pectori adacto, eum
 prehendat, tepida aqua æstate, hyeme ca-
 lida, meraciore generoso vetemeto, ovo-
 rumq̃ve vitellis binis adjectis, à proluvie
 quacunq̃ve, nares digitis ungvibus excisis,
 perpurgando, anum minimo digito ada-
 periendo exquisitè pelluat. Quod ple-
 runque bis aut ter in die (æstu potissimum)
 facere conducit atq̃ve expedit. Dein-
 ceptis verò lævigato linteolo madidum in-
 fantem desiccet, singula membra levibus
 pressuris afformet ac ex cultius effigiet.
 Vesicam, ut lotii egressus facilius sit, de-
 primat: Levibus pænnis extensus, brachiis
 ad costas porrectis, obvolvatur. Insti-
 tisq̃ve, capitis capite aperto, pervincia-
 tur. In ipsius nares oleum conjiciatur.
 Denique capite elevato, super latus, quo
 melius pituitosa materia ex capite expur-
 getur, cunabulo suaviter semicirculari
 motu quasso, succentante quapiam, ob-

dormiat : mellis per diem (primum scilicet) suctu contentus , nec nisi flenti propinetur . Demum usque quo parentis temperatura pristinae naturae restituatur , eundem nutrix , infra eligenda , interdum bis aut ter lactet . Tantisper enim puerperae lac in pumicis modum coit , quod colostrum appellatur , ac propterea infantes , qui hoc lactaverint colostrati : sed iis nutricis potius lac exhibere convenit , quando matris exitiosum sit . Subinde maternum lac potius sugat : quippe quod alimoniae , qua , dum in utero infans erat , alebatur , perquam simile existat : muliebria namque in ubera delata concoctione lactescunt , & ob id eidem vel maxime conveniens : quod etiamnum quotidiano experimento compertum est , propterea , quod maternis mammillis puerperii ori admotis alliciatur , ac denique , quaeque eidem officerent , arceantur . Etenim à partu purgationibusque lactis copia exciatur , adeo , ut plerisque non modo de papillis , sed & passim per ubera , aliquibus etiam per alas , effluat : in posterum quoque quo-

quoties nec concoquatur, neque exeat, sed
redundet supra modum succus, globuli
obdurescunt intumescuntq̃ue. Quas
murinum simum, aqua pluvia dilutum,
reficit. Easdem à partu adeps anseris
cum rosaceo & araneo custodit. Mam-
mis puerperio vexatis otidum adipem u-
tilem esse, inventum est. Anserino adipe
mammis perunctis dolores mulceri existi-
mant. At ubi lactis putrescentis uberta-
te atque affluentia mammillæ rubore suf-
fusæ obduruerint inflammenturq̃ue: quod
die tertio omnibus maxima ex parte ob-
venit, Muricum, vel purpuræ testarum ci-
nis cum melle efficaciter sanat. Atque
adversum eas, quæ eam fortunam incide-
rint, plerique medici se medicos non in-
veniunt. Ego certè scio (pace ac venia
dicere liceat) raro quampiam, quæ se illis
credidisset, huic pesti ereptam. Verum
ita nos ejus curationem iis, quæ infra per-
scripta sunt intra quartum diem expedi-
vimus, abrotoni, mentæ, apii, singulorum
manipulus: psyllii, acaciæ, gallarum, o-
mnium uncia: cymini semiuacia: radi-

cum altheæ manipuli bini: castorei semiuncia: seminum lini uncia tres: radicum brassicæ rubræ uistarum dragmæ tredecim: cancrorum fluviatilium exustorum totidem: hæc quum in aqua menta, quod sufficit, subferbuerint, donec pars tertia decesserit, mammæ sæpius foveantur. Mox à fomento emplastro tali illinantur, acaciæ unc. tres: cyclamini uncia una: mucilaginis seminum lini; mucilaginis psyllii, singularum unica una, ex succo apii, quod sufficit, emplastrum molle confice, subinde tempore procedente, sandaracha, myrthaque, adjiciendæ sunt, sandaracha præponderante: quæ si mammæ obdurent, fotum florum malvarum, ac radicum altheæ ex aqua fontium, ad tertias decoctarum præstanter succurritur. Hercules à partu ob dictas causas duritiam iis accidere, in confesso est. Quandoquidem ubera tota fungosa extent, adeo, ut si casu aliquo pilum mulier poculo hauserit: dolor in mammis (quod malum pilare vocitant) nimirum moveatur, neque aptius sedatur, donec vel sponte

te, vel mulctra pressus pilus egrediatur. Cancro etiamnum fluviatiles illiti, vel marini pilos in mamma, vel muricum carnes appositæ tollunt. Sed quoniam natura non ita fert, ut succus idem pluribus una locis erumpere possit, hinc quando è mammis lac emanaverit, magna ex parte menstruæ purgationes astringuntur, assidue dixerim, haud perpetuo, quando & jam quibusdam lactantibus, (ut nos ipsi novimus) muliebria proruperint. Lac autem, donec mulier conceperit, asseruari, tum autem desinere atque aboleri, tam in homine, quam in quadrupedum viviparo genere inclaret. Quanquam foeminis partum alentibus, si ex eodem viro rursus conceperint, lac minime corrumpi, Nigidius autor est. At si quid (utpote quia lac integrum non sit, aut quia parens vieta, languida, aut nobilis admodumque deliciosa sit) matrem puerulum lactare inhibuerit, nutrix eligenda est, cujus ætas inter viginti quinque & triginta quinque annos: sit vividi coloris, fortis ac robusti colli, pectorosa, muscu-
losa

lofa, duræ ac multæ carnis, non obesa,
non gracilis: cujus etiam mamma solida
ac firmæ sint, mediam magnitudinem,
modicamque duritudinem obtinentes,
quibus lac plurimum sit, odoratum, can-
didum, perdulce, æquabile, neque admo-
dum crassum, neque tenue: cujus super
vitreum umbonem recte probatio fit, si
neque prorsus fluat neque umbone recl-
inato omnino constet: aut si in vasculo
illius portio emulgeatur, myrrhæ tantil-
lo adjecto, sero pariter atque caseo pars
æqua detur. Probatissimum etiam, si in
ungve hæreat, nec defluat, atque quod à
partu quadraginta & quinque, sexagin-
tave solibus abscefferit. Si marem justo
partu illa pepererit, neque abortiri assue-
ta. Si laudatorum morum extiterit,
quæ nec ocysissime animæ passionibus af-
ficiatur, neque penitus obtusi sensus aut
stolida sit, (quæ lactare prohibent.) Quæ
nihilominus admonenda est, ne concum-
bat: ut probatis cibariis vescatur: ut
quaque vice ante lactationem partui mel-
lis paxillum ex paucis vino lingendum

tribuat: item ut lactis quicquam mulgeat, ut mammulae pressione puerperii suctionem juvet, ne forte vehementi suctu, & gulae instrumenta oblendantur, & malorum ossa luxentur, quod saepius contingit: ut singulis lactationibus, non uberem lactis copiam, sed parcam exhibeat. Quod si defuerit, remedia adhibenda sunt. Nam si illud lac potum, deficientia puerperarum ubera mire replet. Asininus lien inveteratus ex aqua illitus mammis abundantiam praestat. Terreni vermes cum mulso poti lac devocant: atque perdicis ova sorptui data mulieribus, Glauceus è jure sumptus, & Smarides cum ptisana sumptæ, vel cum foeniculo decoctæ, lactis copiam faciunt. Item cancri cum lapathio & apio in jure cocti ubertatem praestant. His itaque observatis, puerulus & bene habebit & commode lactabit. Quo tempore lacteas & albidas dejectiones egerit. At cum umbilici exesavellere pars ceciderit, quod post tres aut quatuor dies jugiter accidit, cochlearum sinis utiliter imponitur. Ossa etiam ex

ungulis vituli, aut plumbum crematae,
undem præstant usum. Convulsione
plerique ac præcipue corpulentissimi ha-
bitissimique, & lacte copiosiore crassiore-
que vescentes, atque astrictas alvos habentes
(quippe qui satietate vexentur, & re-
crementis scatescant) ac potissimum ple-
nilunio, corripiti assolent. Quo morbo
omnes ferme ante septimum solem pere-
unt: ob id die septimo (iis superstintibus)
tanquam eorum saluti magis credamus,
nomina imponuntur. Proinde jecur a-
fini panace modica admixta, in os instil-
latum à comitialibus morbis & aliis qua-
draginta jugiter diebus factitatum, puer-
peria tuetur. Cerebrum caprae per an-
nulum aureum trajectum, priusquam lac-
detur infantibus, contra comitiales cate-
rosque infantium morbos instillatur.
Cæterum præcox illis risus atque celeri-
mus, lachrymae ante quadagesimum
solem maxima ex parte haud quaquam
conceduntur, quanquam die eodem, quo
satus esset. Zoroastrem unum risisse lecti-
tavimus, sicuti & Crassum, Crassi in Par-
this

this interempti avum, ob idque Agelaſtum appellatum, nunquam riſiſſe ferunt, quomodo & plurimos nunquam fléſſe: alios quoque multos, quod mirum ſit, maximæ ſapientiæ auctores, veluti Socratem, Diogenem Cynicum. Heraclitum eodem, ſemper vultu, nec aut hilari magis, aut turbato (quales apathes Græci cognominant) extitiſſe. Qui ſane animi tenore in rigorem quendam naturæque duram atque inflexibilem torvitatem ſummo pere exit, humanos etiamnum affectus proculdubio adimit. At quoquo modo res ſe habeat, ſi ante quadrageſimum diem riſus eruperit, ominoſum id, atque timoris plenum vulgo judicatur. Cujus temporis partem plurimam obdormiunt. Etenim homini animalium uni per aliquot menses ſomno conſeſtim genito premi ſopiriſque datum eſt, ſubinde jam longior indies inſomnia. Somniare etiamnum eos cominus compertum eſt. Nam & pavore expergiſcuntur & ſuctum imitantur, ple. oſque verò nunquam, quibus exitiale contra ſomniorum aſſuetudinem

nem indicium fuisse multorum exemplis
veteres invenere. Insuper recens natis
vertex adeo mollis est, ut cerebrum palpi-
tare perpendatur, qui sane serius duratur.
Quinimo Zoroastri ita palpitasse, ut im-
positam manum valentissime repelleret,
futuræ scientiæ præsagio, constat. Pue-
ris primores septimo mense dentes gig-
nuntur, priusq̃ve iis superiores, illis infe-
riores, at omnibus fere prius parte supera,
haud dubium est. Ex quibus, qui primus
ceciderit, ut terram non attingat, in ar-
millam inclusus, in brachioq̃; assidue ha-
bitus, muliebrium locorum dolores effi-
cacissime prohibet. Septimo eodem
anno decidere, ac alios suffici dilucet.
Quosdam & cum dentibus (tamen si ra-
reter) nasci, sicut Marcum Curtium,
(qui ob id Denatus cognominatus est) &
Cn. Papirium Carbonem præclaros viros,
inclaret. Id quidem in viris mali fuisse
auspicii, antiquitas negavit. At in mu-
lieribus ea res infausti ominis atque inau-
spicati exempli regum temporibus exti-
tit, quando Valeriam ita natam civitati
Scf-

Sessapia, ea tempestate florentissimæ, in quam deportata fuit, aruspicum responso vaticinante, veridico exitio fuisse, dignissimi autores scriptitaverint. Aliqui etiamnum dentium vice osse continuo superna oris parte gignuntur, sicuti Prusæ regis Bithyniorum filium fuisse tradunt. Sed ex dentibus quaterni primi quia secant † temnici à Græcis nominantur, ii exinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere maxillares seu molares quaterni sunt, præterquam in iis, in quibus tres ultimi, qui sero gigni solent, non increverunt, horum utrinque bini caninis proximiores, columellares vocitantur. Quare viceni omnes erunt. Ex quibus primores singulis radicibus maxillares utique geminis, quidam etiamnum ternis quaternisve nituntur. Atque ex radice eadem in pueris novus (altero deciso) dens subit, qui multo sapius priorem expellit. Interdum verò aut supra aut infra eum sese ostendit. Sed non desunt, quibus

bus tricenos binos viris dentes attribnere, foeminis numerum minorem (excepta turdulorum gente) placuerit. Quibus non plures fuere, longiore vita promitti spatia putant. Quibus autem in hoc primo dentitionis rudimento, impatientissimis difficulter nascuntur, iis, qui dentes, qui primi cadunt, alligati facilem (efficacius si terram non attigere,) dentitionem præstant. Lacte caprino, aut leporino cerebello adipeqve gallinaceo, gingivæ perfricentur, cerebrum pecudis in vino potui detur. Dentium delphini cinis ex melle gingivis illinitur. Ejus quoque dente gingivæ tanguntur. Caniculæ dentes eundem habent effectum. Infantibus tamen nihil butyro utilius per se & cum melle, privatim & in dentitione, & ad gingivas, & ad oris ulcera. Dens quoque lupi adalligatus infantium pavores, (quos etiam lapis stellatus arceat) dentienti qve morbos prohibet, quod & lupina pellis præstat. Cinis caninorum dentium cum melle pueros tarde dentientes adjuvat. In cochlearum corniculis arc-

arenaceæ durities inveniuntur, eæ dentitionem adalligatæ facilem reddunt. Cerebrum viperæ pelliculæ illigatum. Ad idem & serpentium grandissimi dentes valent. Bovis capiti lapillum inesse produnt, quem ab eo expui, si necem timeat, inopinatis tamen, capite præciso exemptum adalligatumqve dentitioni mire, prodesse: ejusdem cerebrum ad eundem usum alligari jubent. Limacisqve lapillum officulumve in dorso offensum. Dehiscentibus gingivis, caput & collum oleo ex aqua calida abluto fricentur. Oleum insuper in aures guttatim recte instillatur. Subinde ireos radix commasticata dolores ac ulcera inhibet. Os melle & sale collutum eosdem mire arcet. Deniqve liqviritiæ succus in ore continetur. Plurimis hoc tempore pueruli morbis obnoxii sunt, qui cum vexantur non uno genere sæviunt, sed & feбри, convulsione & alvi fluore, & id genus reliquis morbis, quos Hippocrates internoscens inquit: **Per ætates hæc accidunt parvis &*
recens

** Hippocr. lib. 5. Aphor. 24. &c.*

recens natis puerulis, ulcera oris, vomitus, insomnia, pavores, inflammationes umbilici, humores aurium. Quos impavidos proculdubio asinina pellis injecta facit. Paulo etate progredientibus, quum dentire incipiunt gingivarum prurigines, febris, convulsiones, alvi fluores longi, maxime quum caninos edunt, & iis potissimum pueris, qui corpulentissimi sunt, & alvos habent ascriptas, ii leporis coagulo illito ubere, mirè sistuntur: caprinum quoque simum inquietos infantes panno adalligatum, maximeque puellas cohibet. Adultioribus jam consilla, vertebrae in accipitio, sive luxatio in partem internam, anhelationes, calculi, lumbrici teretes, ascarides, verruca, satyria, struma, & reliqui abscessus, sed praecipue, quae enumeravi. Plurimi verò affectus puerilis aetatis judicantur, aut intra quadragesimum diem, aut intra septimum mensem, aut intra septimum annum, aut quum ad pubertatem itur. Qui autem perdurarint, nec solvi potuerint pubescenti, aut foemina quum
erm-

erumpunt menstrua, ii consenescere assolent.
 Quibus singulis affectibus propriis medicaminibus passim ab autoribus descriptis proculdubio medemur. Sed & nobis quoque de omnibus iis, ac cæteris toto vitæ lapsu ab ungviculis cunabulisque, miserrimo animalium, homini evenientibus, seorsum fusiore uberioreque tractatu post hæc, summa cura edifferendum est. Quamquam medicinae tot, contra tot mala generis humani excogitatae, subinde quoque novitatibus victæ succumbunt.

Summæ hominum infelicitatis indicium. Uni hercule animantium protinus ab initio luctus datus est: uni lacrymæ, vagitus: uni sponte ac sine doctrina non aliud, quam flere, didicisse: uni flenti mox nato, cæteris imperaturo, manibus pedibusque devinctis jacere: uni alienis opibus velari: uni innumeros & novos quotidie, omni ævo priore incognitos, cæcos sentire morbos: uni tot periculorum generibus quati, tot metibus torqueri, tot curis exterminari: uni toties (ut nulli frequentius sit votum) mortem mœ-

sic invocare: uni fragilissima vita: uni nocturnæ quietis æstimatione, dimidio (quippe cum æqua, morti similis pars exigatur, aut pœnæ, nisi quies contigerit) vitæ suæ spacio vivere. Quamvis ex omnibus bonis, quæ homini tribuit, nihil eidem melius vitæ brevitate ac tempestiva morte; in qua certe id optimum, quod illa sibi quisque consciscere quiverit, natura præstiterit. Quapropter hoc primum quisque in sui remediis animi celebret: quandoquidem naturæ munus (boni quantum dari videatur illi) incertum ac fragile nimirum sit, malignum etiamnum & breve, cui largissime obtigit. Sed quid quod bona malis (etiam pari numero) paria haudquaquam sunt. Nec immensa lætitia ullo minimo mœrore pensanda est. Quamobrem si verum facere iudicium, ac omni fortunæ ambitione repudiata, sincere, recte, justeqve decernere velimus. Mortalium nemo felix est. Quibus jure eorum decreta comprobentur, qui non nasci, aut quam ocysime aboleri, optimum censure. Heu vana & impru-

imprudens mortalium diligentia! Heu
 dementia! Heu inquam summa morta-
 lium dementia, existimantium, ad super-
 biam, luxuriam, ambitionem, avaritiam,
 immensam vivendi cupidinem, gulam,
 superstitionem, sepulturæ curam, rerum
 libidinem, rabiem, sævitudinem, ac deni-
 que ad hominum mala sese genitos esse!
 O stolidam infelicitatem! ô vanam mor-
 talitatem, & ad semetipsam seducendam,
 (quippe quum mortalium nemo omnibus
 horis sapiat) procacem atque nimium
 pronam! ô utinam falsa, futilia, atque ir-
 rita hæc & non à vate dicta secula nostra
 judicent!

1. *Prolis causa.*
2. *Tum cum parentibus, tum cum aliis, si-
 militudinis.*
3. *Numerositas uno enixu partium, atque
 ejusdem cause.*
4. *Ac præterea supervacanearum deficien-
 tiumq; partium.*

5. *Demum parius prodigiosi nonnulli.*

CAPUT IX.

Sed quam ob causam mares & foeminae edantur, & alii parentibus mares maribus, foeminis foeminae: alii e diverso, matri mares, foeminae patri, denique majoribus suis alii suorum nemini, idque tum corpore toto, tum partibus singulis, similes gignantur, diligentiores diligentissime exquisivere. Quorum omnium causas, non minore nos diligentia explicare conabimur. Quoniam vero neque omnibus id genus accidentibus puerperii formae obnoxia natura repugnat, neque omnibus acquiescit, ut facile secerni queat, quae ex iis ab se abdicet, ac, velut profana ab ipso sacrae conceptionis vestibulo, eliminet, quaeve etiamnum saepe ac libenter admittat, divisionum gradibus, contemplandum perpendendumque erit. Inde orsi, quod maris genitura vim, quae in eo sunt membra, quoad substantiam procreandi primum obtinet: deinceps vero accidentibus eisdem affecta: subinde,

de, quia mas majorum suorum sugillationem servaverat, seminale recrementum, qualia illis fuere membra, generare quit. Demum quia ab homine decisum, hominis fabricationis compos evadet. Parvulus & de foemellæ prolifico semine disse- rendum. Horum hercule, primum à semine, quæ maris est: secundum ab eodem, quæ hujusmodi membrorum lineationum effigiem ac accidentia talia præ se ferentis: tertium ut prolapiæ hujus: quartum ut talis speciei, quia humanæ, profiscitur. Nec tamen talia pro harum (quas genituræ motus appellare liceat) virtutum duntaxat arbitrio, at secundum horum motuum leges, subjectæ materiæ affectionibus respondentibus, gigni arbitrandum. Quo fit, ut si maris genitura, foeminæ genituram viribus superaverit, materia non reluctante, marem patri ex toto similem gigni indubitatum sit. Hinc plerique eorum, quæ in parte sunt, signorum, ut nervorum, verrucarum, cicatricumque & id genus reliquorum, in eadem prope dixerim parte geruli eduntur.

Quin etiam ex mancistruncisve, manci ac trunci, ut, verbi causa, ex claudis claudi, cœcis ex cœcis, eadem ratione prodeunt. Contra si foeminæ prolificum semen, annuente moremque gerente materia, maris genituram subegerit foemella matri persimilis in lucem veniet. Quod si maris semen superetur, haud sane plurimum, & parte altera materiæ dispositio ad maris membrorum substantificam formam pariter atque accidentalem suscipiendam, proclivis magis impendioque obsequiabilis sit, puerperium patris & sexum & effigiem præ se ferens gigni operæ pretium est, quandoquidem duo illa etsi imbecilla longe plus, quam sola matris genitura, ad hoc cooperentur. Sin foemineo semini id acciderit, contrarium contingit. Si verò maris genituræ motus, qua maris est, succubuerit, quæ verò mas talia accidentia obtinet, superaverit, foemella patris effigiem repræsentans generabitur. Quod si neque adhuc, quæ taliter affecti, sed qua prosapiæ hujusce, quæ avo similis sit, redetur. Denique si etiamnum, non ut
pro-

prosapia hujus, sed qua hominis, nec foeminae seminale recremenrum duabus (primam excipio) reliquis viribus vicerit, nec patri neque matri, neque majorum alicui, at homini duntaxat nata assimilabitur. Fieri etiamquit, ut seminis motus, quatenus maris, ac hujusce prosapiae est, dominetur, at quatenus hominis, horum accidentium, hujus figurae imaginisque, neutiquam superet. Quocirca (modo ne foeminae in iis motus vicerit) creati maris similitudo in avos degenerabit. Jam enim tale quiddam vel tertia prole post redivivens regeneratum est, ut cum quidam suo in brachio notam haberet, non hanc filius, sed nepos, ea praecise corporis parte nigriciem quandam habens, prodiret. Quod si neque in avos degeneret, in hominem saltem, siquidem, qua hominis motus seminis, nec alioquin superarit. Pari modo vel foeminis evenit eisdem prorsus combinationibus observatis. Aut enim seminalis recrementi, quatenus foeminae est, potestas subdominatur, in caeteris vero dominatur, quapro-

pter mas matri similis generatum iturus
est. Aut neque qua talibus affecta, sed
quatenus hujusce, progeniei. Unde a-
vorum matris similitudinem adeptus mox
orietur, indicio est Nicens, nobilis poeta,
qui adulterio Æthiopis nata matre nil à
cæteris colore dissidente Æthiopem avum
regeneravit. At non nisi qua hominis
genitura motus superat, nec viri parte,
altera genitura vis, in sui avorumve suo-
rum effigiem decumbit, & ob eam rem
mas, hominis speciem nactus prodibit.
Hinc itaque mulieres quasdam sibi similes
partus perpetuo parere, quasdam viro,
quasdam aut suis, aut viri avis, quasdam
eorum nulli, quasdam foeminam patri,
marem sibi, accipias licebit. Quinimo
præter hæc, similitudinem quoque repu-
at onem in mentem esse, (utpote in qua
multa fortuita pollere credantur) memo-
ria rerum, quæ visæ auditæve fuere, ima-
ginibus sub conceptu haustis, compertum
experimento habemus. Unde utriusli-
bet maris scilicet ac foemellæ subito ani-
mo transvolans vagaque excogitatio, si-
mili.

militudines effingere aut miscere (nec ab re) existimandum. Ac propterea plures humano generi, quam cæteris omnibus animalibus similitudinum differentias accidere paret. Quandoquidem cogitationum velocitas, animi celeritas, nec non ingenii varietas, multiformes multisque modis notas nimirum imprimere, confiteri, necessum sit: quod non minus quotidiano usu id observantibus, ac præterita secula intuentibus inclaruit. Artemonis plebeji argumento, usque adeo regi Antiocho jam necato similis, ut Laodice regia conjunx per eum commendationis, ac regni successionis munus eleganter peregerit. Non desunt etiamnum. Vibius è plebe & Publicius servitute liberatus, qui Pompejo (probum illud os, illumque eximie frontis honorem, elegantiam præferentes) indiscreta propemodum specie persimiles extitere. Qualis quoque causa, prius ejus parenti Menogenis coqui sui, tum in reliquis, tum etiam in oculorum vitio eidem simillimo cognomen indidit. Quæ & Scipioni

Serapionis, à Serapione victimarii negociatoris servo nomen imposuit. Rursum Suræ procons. non modo integerrimam indolem, verum & loquendi ricum, linguæ contractionem, sermonisque tumultum ac festinationem, incredibile dictu in Sicilia piscator quidam retulit. Cæterum iis quoque omnibus causis, & ingeminis parentum similitudines effinguntur. Ex geminis namque alterum matri, & hos quidem ambos patri, hos vero matri, hos eorum nemini, similes fore, conspicuum est. Plurimis namque locis, & maxima ex parte, mulieres singulos singulæ duosve pariunt. At solis nonnullis, ut in Ægypto, ubi foetifer Nilus potus, id ipsum suapte natura impertit, & geminos & ter geminos, & bis binos nasci, & plerunque plures, certum est. Ut etiam Faufta è plebe, mares duos, foeminas totidem enixa est. Sed & quinque, jamque hoc pluribus evenisse, exploratum est, quandoquidem mulier quædam viginti puerperia partibus, quatuor, quinos partibus singulis enixa, ediderit: atque eorum major

jor pars enutrirī & adoleſcere quivit. Aliam inſuper duodecim partibus, ſexaginta infantes peperiffe, inventum eſt. Divo Auguſto imperante, ejus quædam ancilla in agro Laurente quinque pueros, (qui pauculos vixerint dies) in lucem emiſit. Et in Peloponeſo binos quater alteram enixam, majorem partem ex omni ejus vixiſſe enixu, proditum eſt. Pari uſu & in Ægypto ſeptenos uno utero ſimul genitos eſſe. Equidem cuncta hæc ubertate atque affluentia ſeminalium excrementorum accidere, neminem latet. Quomodo enim hominis cujuſque perficiendi, tum ad majus tum etiam ad minus certa magnitudo extet, quos quidem terminos, ut vel major vel minor evadat, neutiquam ſupergredi poſſit: ſic & ſeminalis genituræ haud indefinita eſt materia, ex qua conſiſtat, quippe qui non ex quantalibet gigni queat. Qui igitur homines plus excremēti, quam ſatis ſit ad unius homunculi fabricam, ſecreverint, iis, ut ex eo toto unus duntaxat formetur homo, fieri nequit, Sed tot numero, quot

in illis genituris debitæ magnitudinis perscribi possunt, generari operæ pretium est: quandoquidem nec maris nec foeminae genitura, plus quicquam minusve, quam à natura sancitum sit, constituere valeat. Et ob eam rem, si aliquando tantum materieï mas & foemina emiserint, quantum pro duobus suppetat, vincente quidem prorsus vi patris, geminos patri persimiles procreatum iri, constat. Contra, vincente matris motu. Sin partim maris potestas superet, partim superetur, alterum patri, matri alterum similem gigni, nemo quisquam inficiatur. At iis unum id adjiciendum duxi: Quod geminis editis rarenter aut puerperæ aut puerperio, præterquam alteri vitam esse, diligentiores prodidere, sin utriusque sexus gemini enixi sint, rariorem utrique salutem. Inter paucos etiam si alter mas, alter foemina fuerit, ambos servari, visum est. Pari omnino modo, si uberem & pro tribus quatuorve, ac si deinceps materiam parentes suggererint, judicandum. Similis ferme, immo eadem super.

pervacanearum agnascantiumq; partium, quæ & geminorum generationis, causa censenda est. Nam si materiæ plus, quam pro ipsius natura partis (utpote quum singulæ sibi proportionatam materiæ partem vendicent) quando non ex partibus singulis singulæ condantur partes, accesserit: sic præculdubio eveniet, ut vel pars iusto major evadat, verbi gratia, digitus, aut manus, aut viscus aliquod, aut aliud ex cæteris membris, aut profecto conceptu fisso, partes ejusmodi plures exurgent. Quod si iterum plus, quam pro partium plurium natura, materiæ subministretur, plures geminari partes, opus est. Hinc nonnullos geminato capite, cruribusqve geminatis, corpore fere toto geminato, plerosqve in lucem prodiisse, haud fabulosum est. Siquidem semel duos tergoribus junctos, imo potius terгоре uno, pro duobus perfungentes fuisse, traditum sit. Qui etiamnum viginti annorum, tractu, moribus plurimum differentes, vixerint. Quorum alter, quum mortem obierit, alter tamdiu superstes fuit, donec

jam emortui germani corruptione, putrilagineve ac graveolentia, decesserit. Quomodo & Ægyptiis portentum, binis in adversa capitis parte ocellis hominem, iisque non cernentem, enutrire placuit. Quibus simili modo, gemina habere genitalia, datum est, iis redundans pro hujusce partis natura, materia subministrata est, Quod si paterni seminis motus partim subdominetur, hermaphroditos, olim androgynos vocitatos, sexus utriusque, inter sese vicibus coeuntes, mamma dextra virili, muliebri lava, generari neminem præterit, modo ne rationis prorsus, expers fuerit. Sin alterutrius vis dominetur, aut procerum genitale unum, aut gemina, & hoc quidem agnatum irritum, subinde per alimentum delitescens, illud verò raturum, redduntur. De iis enim perinde ac de toto sentiendum est. Nihil enim interst de toto, an de partibus & de extremis an de intimis disseramus, quibus mutationes atque detrimenta accidere, haud unquam ullus dubitaverit hisceritque: quando & in iis, in cæteris quoque
ani-

animalibus, hæc nimirum explorata sint. At quoniam seminalium excrementorum nonnunquam non modo pro unius vel alterius partis natura: sed aut minus, aut nihil prorsus suppeditatum suggestumq; sit, ob id, sicuti excedente materia partium excessus, ita deficiente, defectus sit: hinc ex integris, truncos gigni contingit, quomodo materia pro unius partis natura, quæ tamen in parte minime existat, subministrata, ex truncis integri procreantur. Quam igitur ob causam, alii pluribus quam justum sit, digitis, alii paucioribus: eodemq; modo in cæteris partibus, quæ aut excedant, aut deficient. Quare etiamnum duplici genitali nonnulli, altero maris, altero foeminæ gignantur, qui monstrosi partus, nuncupentur, jam affatim dictum esse, putamus. Sed de quibusdam prodigiosis enixibus, (qui non minus eveniant), quicquam adjiciendum censuimus: in quibus pleraq; sane quam multis incredibilia visum iri haud ambigimus. At rerum naturæ vim atq; majestatem in omnibus momentis
(quo-

(quopiam partes ejus ac non universam animo complectente) aperta fide carere certo certius est, hinc complura ne utique fieri posse, priusquam facta sint, adjudicantur. Quæ tametsi fide careant, admirationem tamen implent, cunctaque confiteri multum esse: quod verò supersit, nihil non naturæ vi effici posse existimantibus. Adeoque ad hæc attonita antiquitas extitit, ut dictu quoque pene incredibilia affirmaret. Quasdam enim regionibus nonnullis Meridionalibus, animal vivens, (quod feram cognominant, frequentissimum in Hispania vitium) genuisse mulieres, compertum habetur. Quod, si, dum editur, terram parietesve casu aliquo inauspicatum animal id tetigerit, puerperæ mortem, veridico auspicio, auspicari, extra omnem fortunæ aleam autumant. Quocirca prius, quam enitatur, loci illius in quo prægnans parturire debet, parietes ornamentis protegunt, tapeta & id genus reliqua pedibus, substernunt. Demum Alcippem (dictu mirabile) elephantum peperisse, antiqui-

tas prædedit. Denique mulierem & serpentem etiamnum edere posse. Ancillæ cujusdam, quæ inter initia Marisci belli serpentem pepererit, indubitatum exemplum est, qualem in Umbria extitisse Lucanus eleganter præcinit:

• • • *Matremq; suos conterruit infans.*

Hippocentaurum quoque in Thessalia è muliere natum, nataliq; die interemptum, complures novisse, Claudius Cæsar exarare non dubitavit, cui rei argumento est Plinius secundus, vir alioquin summæ fidei summæqve autoritatis, qui, se ejusdem Claudii principatu ex Ægypto illi, in melle Hippocentaurum allatum vidisse, testatur. Iis itaque complexisse jamjam miracula sui natura poterat. Sed quanto plura restant, tanto quoque mirabiliora cognitu. Non enim ab iis longe abest, quibusdam Indorum feras viris ineuntibus mixtos ac semiferos prodire partus. Sicuti alios caninis capitibus homines, ferarum pellibus velatos, ungvis armatos, & venatum aucupioque vesci, & pro voce latratum edere. Alios sine voce,

stri-

stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis nasci. Alios cauda villosa, velocitatis eximiæ. Alios (quos Syriæ vocitant) narium loco foramina tantum præferentes, angvium modo loripedes esse. Sine ore alios, corpore universo hirtos, frondium lanugine amieiri, halitu duntaxat odorisque spiramento naribus tracto, nullo cibo, nullove alio potu, vitam degere, atque graviore paulo odore, haud difficulter, quam mox exanimari. Orcitas etiamnum alium nullum, quam piscium, (quos ungvis dissectos sole torreant, atque ita panem ex iis moliantur) alitum abligurare: Sauromatas perpetua naturæ lege, tertio die alimoniam noscere. At cui plane non miraculo erit, cum primum in notitiam venerit, quosdam quos Arimaspos nominant, unico in fronte media oculo insignes esse, aut quorundam oculos humeris, quippe quibus cervix minime sit, insidere? Nec profecto minus mirum est, alios in montis Imai convalle sylvestres, pone crura plantis averfis, quam perniciosissimos

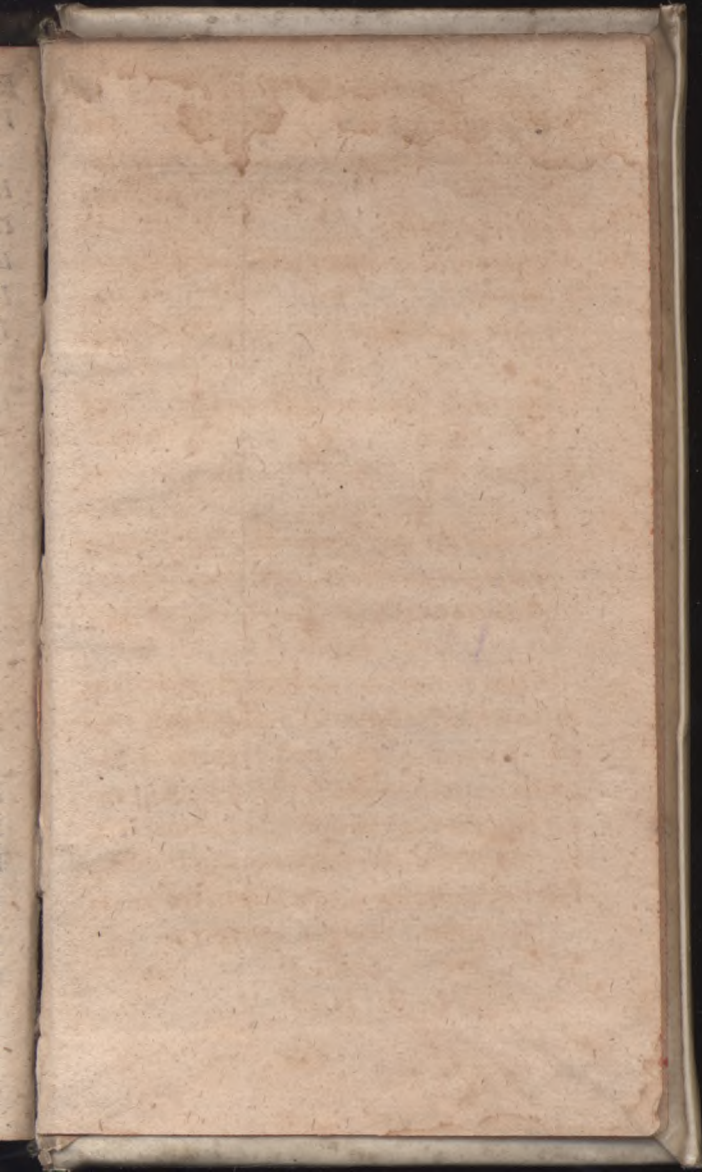
simos homines, cum feris passim vagantes, nec alio cœlo spirantes, vivere. Quosdamque averſis plantis cœlonos in ſingulis pedibus digitos obtinere (nemo id parvum ac modicum obiter exiſtimaverit) ſingulis cruribus alios. Troglodytis, qui & ipſi equis perniciores ſunt citiſſimos, eximie ad ſaltum pernicitatis, in majore æſtu reſupinos jacere, ac ſeſe pedum, unde Sciapodes, hoc eſt, umbripedes appellentur, umbra protegere. Alios auribus ampliffimis uberrime totos contegi. Porro quis non viſos Ophiogenes ſerpentum iētus levare, manuq; corpori impoſita venena exerere? Aut aliis quibuſdā exitiale ſerpentibus, illius odore eas penitus ſoppiētibus, ingeniū virus, unquam crederet? Idipſum incredibile fortasſe, & in Italia Marſis quoq; naturalē eam vim ineſſe deprehēderit. Quomodo & in Africa effaſciantium, quorū laudatione probata conſeſtim intereant, infantes emoriātur, arbores areſcant, familias quasdam extare in conſeſſo eſt. Et in Triballis Illyriisqve alius geminas in ſingulis oculis pupillas gerentes,

tes, visu quos diutius, iratis præcipue oculis intuerentur, interimentes. Et in Scythia ejusdem generis fœminas, Bithias vocitatas, & in Ponto Thibiorum genus, solo halitu pestilens, funebreque. Aliosque ejusdem naturæ complures, in altero binam pupillam oculo, in altero equi effigiem natura nactos fuisse, eruditione spectati prodidere, atque haud absimiles in Æthiopia, alios sudore tabem contactis corporibus continuo afferre. Hæc innumeraque talia ex hominum genere ludibria miracula nobis perquam ingeniosa natura molita est. Cæterum singula, quæ in dies, aut prope horas facit, (quando præsertim nulli loqui, quam in magno fertilitatis gaudio tam varie ludenti rerum naturæ pingere, facilius esse queat) ecquis enumerare potis evadet? Et ne tot hominum ritus, tot gentium sermones, tantam loquendi varietatem, uti externus etiamnum alieno hominis pene vice haud sit, tot indiscretas effigies commemorem: illud tamen quo magis miremur in hoc ipso consummati operis fastigio,

gio, non omittendum duco. Quod Scytharum gentes & quidem plures, humanis vescentes corporibus, ideoque Antrophagos nuncupatos (dictu sane parvum, at æstimatione immensum) & in medio terrarum orbe Cyclopas & Lestrygonas hujusmonstri gentes, extitisse: hominemque trans Alpes earum gentium more, (quod paulo à mandendo abscedere vel maximè constat) immolari solitum, antiquitas nobis credendum reliquerit. Et Lirpias quoque jam pridem haud procul urbe Roma super ambustam lignorum struem ambulantes non peruri. Nec secus in admirationem agit, quod Pyrrhi regis dextri pedis pollicem loculo in templum conditum, cum reliquo corpore cremari nequivisse. Cujus etiam tactu lienosis plane mederetur. Adeo naturæ quorundam corpori partes ad aliqua mirabiles nasci placuisse, autores illustres retulere: mille denique prodigiorum, quibus cum universa tellus, tum vel maximè India, Æthiopumque tractus, scatent. Talium est, inter quæ cum lascivientem

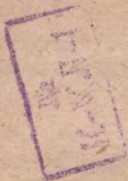
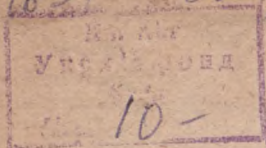
naturam, gentes quoque ad ejus detegendam potentiam posuisse, in priscae auctoritatis fide crebro fuerit: sequens tamen ætas (quippe quod mentes summopere perculerit, quandoquidem iis, qui pleraque ab antiquis prodita, aut exquirendi cura segniore, aut desidia rerum interiectione memoriæ indicta noverint, haud facile obvia sint) iis elaborata maxima ex parte exautoranda, repudianda, ac denique sublinenda esse, censuit. Horum nimirum copiam proferre nunc possem, ni singula persequi, & longum, multisque fortasse tædio esset, & necessariae terminationis tempus nos admoneret. Igitur paucula hæc, quæ de iis nobis ex vetustioribus, quibus nihil intentatum, nihil, quod non cognitu obvium posteris esse vellent, occultatum, edocta deprehensaque sunt, invictissima Ducissa perlegere ne pigeat.

1637

30 x 73

100-

